

การสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม
เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

โดย
นายรชต เดิมสายทอง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม
เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

A SURVEY OF LABORERS' PUBLIC SPACES IN AN INDUSTRIAL AREA - OM-NOI
CITY MUNICIPALITY, KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUTSAKORN PROVINCE.

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Architecture (Urban Design)
Department of URBAN DESIGN AND PLANNING
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมือง อุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
โดย	นายรชต เต็มสายทอง
สาขาวิชา	การออกแบบชุมชนเมือง แผนก ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิงหนาท แสงสีหนาท

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)
พิจารณาเห็นชอบโดย	ประธานกรรมการ (อาจารย์ ดร. พีรียา บุญชัยพฤกษ์)
	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิงหนาท แสงสีหนาท)
	ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทธิรงค์ จุฑาพถกฉกร)

60051201 : การออกแบบชุมชนเมือง แผน ข ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะ, ผู้ใช้แรงงาน, เมืองอุตสาหกรรม

นาย รชต เต็มสายทอง: การสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มบ่น จังหวัดสมุทรสาคร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิงหนาท แสงสีหนาท

พื้นที่เมืองอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มบ่น จังหวัดสมุทรสาคร มีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง มีการลงทุนพัฒนาด้านอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย แหล่งงาน จนถึงย่านแหล่งการค้าต่าง ๆ เพื่อรองรับต่อการขยายตัวของเมืองเป็นเป้าหมายที่แรงงานต่างชาติ หลังไหลเข้ามาทำงานเนื่องจากมีค่าแรงที่สูงกว่า มีแหล่งงานที่หลากหลายรองรับการทำงานมากกว่า มีพื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัย การเดินทางที่สะดวกสบาย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงแรงงานชาวไทยที่อยู่ตามพื้นที่ชนบทที่ต้องการเข้ามาในเมืองเพื่อทำงานเป็นลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรม เพื่อหารายได้ จนเกิดเป็นลักษณะสังคมเมืองที่มีการผสมผสานของกลุ่มคน มีการหลังไหลเข้ามาอยู่ในเมืองจนทำให้บริบทของเมือง พื้นที่สาธารณะ โครงข่ายการเดินทางเกิดความต้องการใช้งานมากขึ้น รวมไปถึงการใช้โครงสร้างพื้นฐานร่วมกันทำให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัย ความสะอาด และคุณภาพชีวิต ที่ไม่ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (แผนที่สำรวจ) พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และพื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลเป็นรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม

60051201 : Major (Urban Design)

Keyword : Public Space's Usage Patterns, Laborers, Industrial Area

MR. RACHATA TERMSAITHONG : A SURVEY OF LABORERS' PUBLIC SPACES IN AN INDUSTRIAL AREA - OM-NOI CITY MUNICIPALITY, KRATHUM BAEN DISTRICT, SAMUTSAKORN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SINGHANAT SANGSEHANAT, Ph.D.

Industrial areas in Om-Noi city municipality, Krathum Baen District, Samut Sakhon Province has changed into an urban society. There are investments in real estate development, housing, and job sources, as well as various commercial districts to support the expansion's city as a goal that foreign workers pour into work due to higher wages. There are various sources of work to support more work. And it has a residential area comfortable. Includes Thai workers in rural areas who would like to work in cities as employees in the industry sectors. To earn until becoming an urban society with a mix of people. There was an influx of people into the city that made the context of city planning. The public space has increased demand for the use and sharing of infrastructure. But it causes safety, cleanliness, and quality of life problems, which are undefined by various control measures. The researcher uses observation methods survey map to survey public area usage patterns in industrial areas. After a survey in the community and then getting data from interviews with key local informants that the physical characteristics of public spaces in industrial areas. To explore and understand public space usage patterns by workers in industrial cities on 3 topics: public areas for transportation, public areas for recreation, and public areas for commerce. Then analyzing data to be processed as a form of public space usage of industrial workers in industrial areas.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยคำปรึกษา คำแนะนำ และความกรุณาจาก อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิงหนาท แสงสีหนาท ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ศึกษา ทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ผู้ที่ให้ข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยนี้ รวมถึงผู้ช่วยวิจัยที่ให้ความช่วยเหลือในหลายด้าน จนการศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ตลอดจนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่อยู่อาศัยภายในบริเวณเมืองอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ทุกท่าน ทั้งความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมถึงข้อเสนอแนะที่ช่วยทำความเข้าใจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรมและการออกแบบชุมชนเมืองมากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาออกแบบชุมชนเมืองทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ผู้ศึกษา ขอขอบพระคุณเจ้าของหนังสือ เอกสาร วารสาร และวิทยานิพนธ์ทุกเล่ม ที่ช่วยให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้คำแนะนำและความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัย ส่งผลให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณค่าหรือประโยชน์ที่เกิดจากการค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอนแนะนำ ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจอย่างดียิ่งตลอดมา

นาย รชต เต็มสายทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 คำถามของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.5 ขั้นตอนการวิจัย.....	4
1.6 เวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.7 วิธีการศึกษา.....	6
1.8 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
1.9 แหล่งข้อมูล.....	6
1.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.11 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย.....	7
1.12 การเสนอผลงาน.....	7
1.13 นิยามศัพท์.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8

2.1 แนวคิดเมืองอุตสาหกรรม.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่.....	18
2.3 แนวคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน.....	31
2.4 แนวคิดพื้นที่สาธารณะ.....	34
2.5 งานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ.....	41
2.6 สรุปความรู้ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	51
3.1 กรอบทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย.....	51
3.2 กระบวนการศึกษา.....	51
3.3 การเลือกพื้นที่การศึกษา.....	54
3.4 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา.....	58
3.5 เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย.....	58
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
3.8 สรุปวิธีดำเนินงานวิจัย.....	72
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่.....	74
4.1 ข้อมูลภาพรวมพื้นที่ระดับจังหวัด.....	74
4.2 ข้อมูลระดับพื้นที่ศึกษา.....	82
4.3 ผังเมืองรวมในจังหวัดสมุทรสาคร.....	91
บทที่ 5 การดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ผล.....	98
5.1 การดำเนินการศึกษา.....	98
5.2 ผลการสำรวจพื้นที่ศึกษา.....	99
5.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา.....	105
5.4 สรุปผลการดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ผล.....	117

บทที่ 6	สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	124
6.1	สรุปผลการศึกษา	124
6.2	อภิปรายผล	125
6.3	ข้อเสนอแนะ	138
รายการอ้างอิง	140
ประวัติผู้เขียน	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองอุตสาหกรรม	13
ตารางที่ 2 สรุปแนวคิดเมืองอุตสาหกรรม.....	17
ตารางที่ 3 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของการเคหะแห่งชาติ	22
ตารางที่ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดินของกรุงเทพมหานคร และ 41 เมือง.....	23
ตารางที่ 5 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของนักวิชาการ	23
ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับเมืองในอเมริกา	24
ตารางที่ 7 การใช้พื้นที่ของเมืองที่ได้รับการวางผังเมือง	24
ตารางที่ 8 การใช้ที่ดินของเมืองไทย	25
ตารางที่ 9 ค่ามาตรฐานความหนาแน่นของประชากรสำหรับที่พักอาศัย	26
ตารางที่ 10 ค่ามาตรฐานของประชากรในบริเวณย่านอุตสาหกรรม	26
ตารางที่ 11 องค์ประกอบชุมชนของการเคหะแห่งชาติ.....	27
ตารางที่ 12 การจัดองค์ประกอบย่อย ๆ ที่จะต้องมีภายในเมืองอุตสาหกรรม	28
ตารางที่ 13 เกณฑ์การพิจารณาสำหรับจำนวน Park Recreation และ Open space ของรัฐ Florida	29
ตารางที่ 14 สัดส่วนพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากร	29
ตารางที่ 15 สรุปแนวคิดเมืองนำอยู่.....	30
ตารางที่ 16 สรุปแนวคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน	34
ตารางที่ 17 สรุปแนวคิดพื้นที่สาธารณะตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย.....	41
ตารางที่ 18 สรุปคุณลักษณะที่ดีของพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมที่มีความเท่าเทียม	45
ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561	76

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามลักษณะ
การเข้าเมือง 77

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนบุคคลต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนประวัติและออกเอกสารรับรองบุคคล ณ
สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครอ้อมน้อย 84

สารบัญภาพ

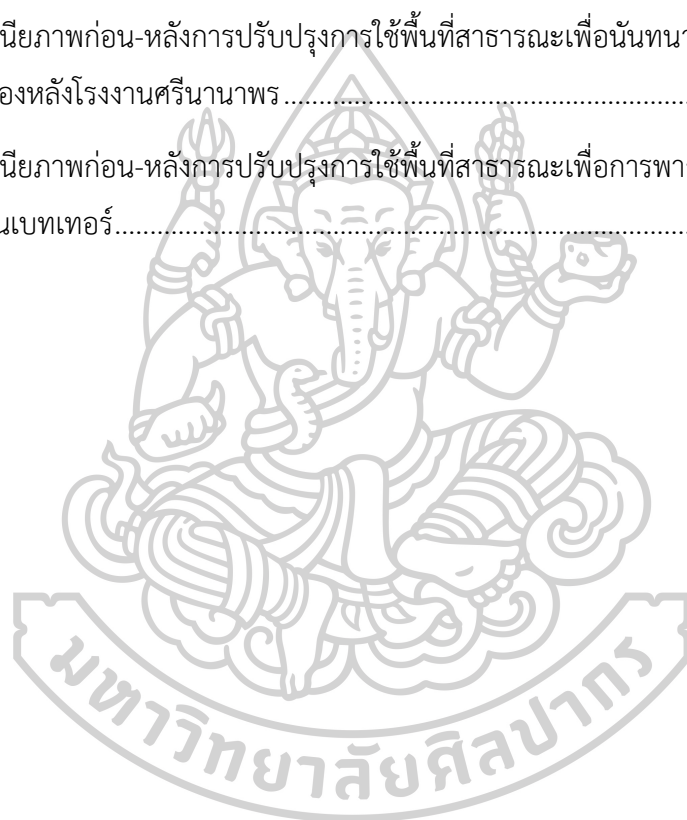
	หน้า
ภาพที่ 1 เมืองอุตสาหกรรมในปัจจุบัน.....	2
ภาพที่ 2 บริเวณริมคลองตัน.....	2
ภาพที่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4.....	2
ภาพที่ 4 การสัญจรในซอยเพชรเกษม 124	2
ภาพที่ 5 ขอบเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย (เทศบาลนครอ้อมน้อย, 2564).....	3
ภาพที่ 6 ขั้นตอนการศึกษา	5
ภาพที่ 7 ขอบเขตการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรม (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)	9
ภาพที่ 8 ปัญหาเมืองอุตสาหกรรม (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558).....	9
ภาพที่ 9 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านสภาพภูมิประเทศ	10
ภาพที่ 10 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	10
ภาพที่ 11 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านระบบขนส่งสาธารณะ	11
ภาพที่ 12 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านที่โล่งว่างสาธารณะ	12
ภาพที่ 13 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ.....	12
ภาพที่ 14 ต้นแบบเมืองอุตสาหกรรม	14
ภาพที่ 15 พัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายระบบขนส่งสาธารณะ.....	15
ภาพที่ 16 พัฒนาเส้นทางจักรยาน.....	15
ภาพที่ 17 พัฒนาทางเท้า	15
ภาพที่ 18 พัฒนาทางเดินเชื่อมต่อระหว่างแปลงที่ดิน	15
ภาพที่ 19 พัฒนาอาคารสำคัญ	16
ภาพที่ 20 พัฒนาอาคารประหยัดพลังงานเพิ่มพื้นที่สีเขียว.....	16
ภาพที่ 21 กำหนดแนวทางการควบคุมทางด้านอาคารและแปลงที่ดินต่าง ๆ	16

ภาพที่ 22 พัฒนาพื้นที่เปิดโล่ง.....	16
ภาพที่ 23 พัฒนาพื้นที่บางส่วนของสวนสาธารณะ.....	16
ภาพที่ 24 เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เมือง.....	16
ภาพที่ 25 พื้นที่สำหรับการรีไซเคิล.....	17
ภาพที่ 26 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	53
ภาพที่ 27 พื้นที่ศึกษาในระดับเมือง (Google Develops, 2564).....	55
ภาพที่ 28 พื้นที่ศึกษาในระดับชุมชน (Google Develops, 2564)	56
ภาพที่ 29 ขอบเขตพื้นที่บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร.....	57
ภาพที่ 30 แผนที่แสดงขอบเขตของพื้นที่ศึกษา บริเวณเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร.....	61
ภาพที่ 31 แผนที่ขอบเขตจังหวัดสมุทรสาคร (สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2564).....	75
ภาพที่ 32 พื้นที่ดำเนินการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร	79
ภาพที่ 33 ขอบเขตการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและ 5 จังหวัดปริมณฑล ปี พ.ศ. 2518 – 2558 (Phannisa, 2564).....	80
ภาพที่ 34 ขอบเขตการพัฒนาเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ปี พ.ศ. 2518 – 2558 (Phannisa, 2564)..	81
ภาพที่ 35 ขอบเขตการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและ 5 จังหวัดปริมณฑล ปี พ.ศ. 2564 (Google Develops, 2564)	82
ภาพที่ 36 ขอบเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย (เทศบาลนครอ้อมน้อย, 2564).....	83
ภาพที่ 37 สภาพการพักอาศัยของแรงงาน	85
ภาพที่ 38 ร้านค้าบริเวณพื้นที่ศึกษา.....	85
ภาพที่ 39 ตลาดนัดถนนสุขาภิบาล 2.....	85
ภาพที่ 40 ย่านพาณิชย์กรรมซอยเพชรเกษม 124	85
ภาพที่ 41 การใช้ประโยชน์อาคาร บริเวณเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้วน จังหวัด สมุทรสาคร.....	86

ภาพที่ 42 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทพาณิชย์กรรมและตลาด.....	87
ภาพที่ 43 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทโรงงาน	88
ภาพที่ 44 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทที่อยู่อาศัย	89
ภาพที่ 45 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทพื้นที่ว่างและพื้นที่นันทนาการ	90
ภาพที่ 46 แผนที่ทำกฎกระทรวงผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร	92
ภาพที่ 47 แผนที่กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร	93
ภาพที่ 48 แผนที่ทำกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน.....	95
ภาพที่ 49 แผนที่กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน	96
ภาพที่ 50 แผนที่โครงการคมนาคมและขนส่งตามผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน	97
ภาพที่ 51 ถนนสายหลัก (พุทธมณฑลสาย 5).....	99
ภาพที่ 52 ทางเข้าจากถนนสายรอง 2.....	99
ภาพที่ 53 ถนนสายรอง 1	99
ภาพที่ 54 ถนนสายรอง 2.....	99
ภาพที่ 55 พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม.....	100
ภาพที่ 56 ลานจอดรถเป็นพื้นที่พักผ่อนของแรงงาน.....	101
ภาพที่ 57 ลานจอดรถเป็นพื้นที่เล่นกีฬา.....	101
ภาพที่ 58 พื้นที่นั่งพักผ่อนเป็นบ่อน้ำร้าง.....	101
ภาพที่ 59 สนามกีฬาเทศบาลนครอ้อมน้อย	101
ภาพที่ 60 พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ.....	102
ภาพที่ 61 ร้านค้าฝั่งตรงข้ามโรงงาน.....	103
ภาพที่ 62 ดึงแถวขายข้าวสารอาหารแห้ง	103
ภาพที่ 63 ร้านขายของชำด้านหน้าแหล่งที่พักอาศัย.....	103
ภาพที่ 64 บริเวณตลาดและ 7-11 ด้านหน้าโรงงาน	103
ภาพที่ 65 พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม.....	104

ภาพที่ 66 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยกำลังเดินไปยังร้านอาหาร	106
ภาพที่ 67 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยขี่มอเตอร์ไซด์เพื่อไปยังโรงงานที่ทำงาน.....	106
ภาพที่ 68 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวขี่จักรยานไป-กลับระหว่างที่ทำงานกับที่พักอาศัย.....	106
ภาพที่ 69 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินไป-กลับระหว่างที่ทำงานกับที่พักอาศัย	106
ภาพที่ 70 รถโดยสารคนงานให้บริการจากที่พักอาศัยไปยังโรงงาน.....	106
ภาพที่ 71 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนิยมซื้ออาหารสด อาหารแห้ง ไปประกอบปรุงเองที่ ที่พักอาศัย.....	106
ภาพที่ 72 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคมของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว.....	107
ภาพที่ 73 เส้นทางเดินเท้าและการใช้จักรยานของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว	108
ภาพที่ 74 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวจับกลุ่มเตะฟุตบอลบริเวณลานโล่ง.....	111
ภาพที่ 75 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนั่งรวมตัวกันเป็นครอบครัวนั่งพักผ่อนด้านหน้าห้องเช่า	111
ภาพที่ 76 ผู้ใช้แรงงานชาวต่างด้าวเล่นกีฬาบริเวณลานโล่งหน้าห้องเช่าหลังโรงงานศรีนาราพร	111
ภาพที่ 77 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยเข้าไปเล่นโต๊ะสนุกเกอร์บริเวณซอยเพชรเกษม 126	111
ภาพที่ 78 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว	112
ภาพที่ 79 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวกำลังเดินจับจ่ายใช้สอยบริเวณตลาดหน้าโรงงาน เบทเทอร์.....	115
ภาพที่ 80 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยกำลังเดินจับจ่ายใช้สอยบริเวณตลาดหน้าโรงงานเบทเทอร์	115
ภาพที่ 81 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินซื้อของสดในตลาดนัด ซอย 122	115
ภาพที่ 82 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินเลือกซื้อของสดในตลาดนัด ซอย 122.....	115
ภาพที่ 83 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินซื้อของสดบริเวณร้านอาหารห้องแถวหน้าโรงงานอาหารเบทเทอร์	115
ภาพที่ 84 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวจอตระดมมอเตอร์ไซด์และจักรยานด้านข้างตลาดนัด หน้าโรงงานเบทเทอร์.....	115
ภาพที่ 85 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชยกรรมของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว	116
ภาพที่ 86 สัมภาษณ์หัวหน้าผู้ใช้งาน.....	120
ภาพที่ 87 สัมภาษณ์ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว.....	120

ภาพที่ 88 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้า.....	120
ภาพที่ 89 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการหอพัก	120
ภาพที่ 90 สัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐ.....	121
ภาพที่ 91 สัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐ.....	121
ภาพที่ 92 ทศนิยมภาพก่อน-หลังการปรับปรุงการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคมบริเวณถนนสุขาภิบาล 2 (พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4) ร่วมทางแยกเข้าซอยเพชรเกษม 124.....	130
ภาพที่ 93 ทศนิยมภาพก่อน-หลังการปรับปรุงการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการบริเวณลานหน้าบ้านเช่าริมคลองหลังโรงงานศรีน่านาพร.....	134
ภาพที่ 94 ทศนิยมภาพก่อน-หลังการปรับปรุงการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรมบริเวณตลาดนัดหน้าโรงงานเบทเทอร์.....	137

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจากการลงทุนในหลายภาคส่วน ทั้งภาคการท่องเที่ยว ภาคการบริการ ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม แต่การพัฒนาเศรษฐกิจเช่นนี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมากโดยตรง จากสังคมแบบชนบทสมัยก่อน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง มีการลงทุนพัฒนาด้านอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย แหล่งงาน จนถึงย่านแหล่งการค้าต่าง ๆ เพื่อรองรับต่อการขยายตัวของเมือง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน การอุตสาหกรรม และการขนส่งของภูมิภาคอาเซียน ด้วยเหตุผลทางภูมิศาสตร์ที่ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของกลุ่มประชาคมอาเซียน มีเส้นทางการคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวกสบาย ประเทศไทยจึงเป็นเป้าหมายที่แรงงานต่างชาติหลังไหลเข้ามาทำงานเนื่องจากมีค่าแรงที่สูงกว่า มีแหล่งงานที่หลากหลายรองรับการทำงานมากกว่า มีพื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัย การเดินทางที่สะดวกสบาย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงแรงงานชาวไทยที่อยู่ตามพื้นที่ชนบทที่ต้องการเข้ามาในเมืองเพื่อทำงานเป็นลูกจ้างในภาคบริการ ก่อสร้าง และอุตสาหกรรม เพื่อหารายได้ และงานมีความมั่นคงกว่า การทำการเกษตรหรือรับจ้างในพื้นที่บ้านเกิด

จากเหตุผลข้างต้นทำให้เกิดสังคมเมืองรูปแบบใหม่ เป็นลักษณะสังคมเมืองที่มีการผสมผสานของกลุ่มคน มีคนต่างชาติเข้ามาอยู่ในเมืองจนทำให้บริบทของเมือง พื้นที่สาธารณะ โครงข่ายการเดินทางเกิดความต้องการใช้งานมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวและแรงงานชาวไทยจากชนบทจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเมืองทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวก คือ ทำให้เมืองเกิดความหลากหลายในด้านการใช้พื้นที่สาธารณะ การใช้โครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ส่วนด้านลบ คือ เมืองเกิดความหนาแน่นมากขึ้นทั้งโรงงานและที่พักอาศัย เมื่อมีประชากรอยู่อาศัยมากขึ้น ปัญหาที่ตามมาด้านความปลอดภัย ความสะอาด และคุณภาพชีวิต ดังนั้นการศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมของแรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อทำความเข้าใจพื้นที่สาธารณะรองรับการคมนาคม นันทนาการ และพาณิชยกรรม ให้รองรับการใช้ชีวิตอยู่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะพื้นที่สาธารณะของสังคมชุมชนเมืองที่มีความหลากหลายต่อไป

ภาพที่ 1 เมืองอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 บริเวณริมคลองต้น

ภาพที่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4

ภาพที่ 4 การสัญจรในซอยเพชรเกษม 124

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ความมุ่งหมายการวิจัย

เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม

1.2.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม
- 2) เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม

เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

1.3 คำถามของการวิจัย

ผู้ใช้แรงงานมีรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมอย่างไร

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตของเนื้อหา

เพื่อค้นหารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม โดยทำการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ได้แก่

- 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม
- 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ
- 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม

1.4.2 ขอบเขตของพื้นที่

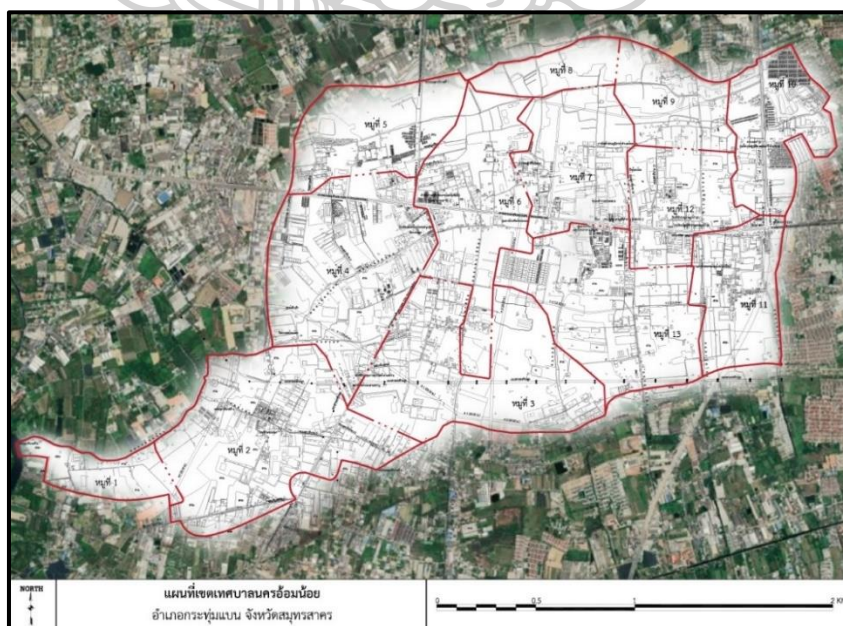
กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะบริเวณเมืองอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลนคร อ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ขนาดพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ขอบเขตของพื้นที่ศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเทศบาลเมืองไร่ขิง และเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม จังหวัดสมุทรสาคร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

ทิศใต้ ติดต่อกับแขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดสมุทรสาคร

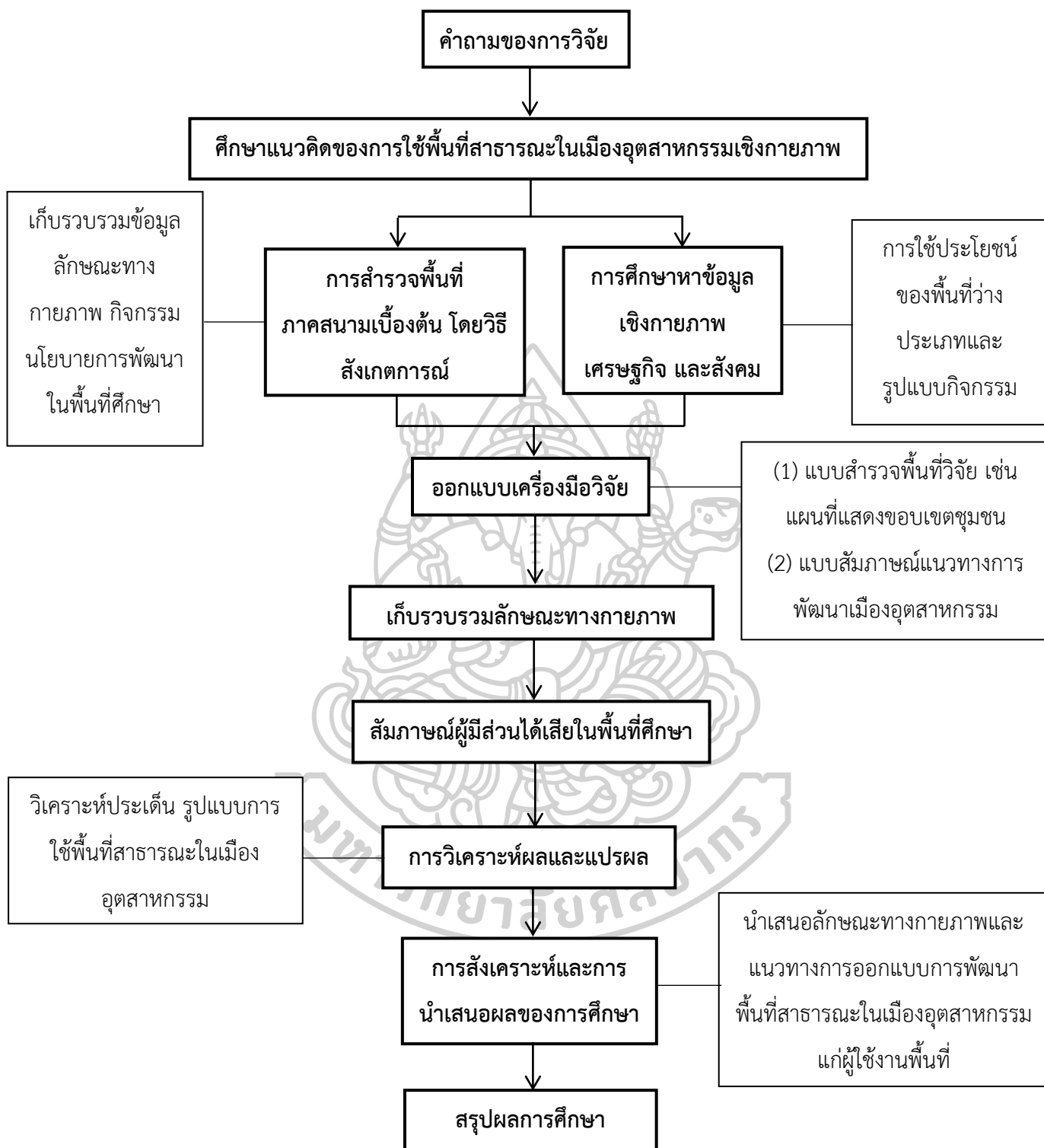

ภาพที่ 5 ขอบเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย (เทศบาลนครอ้อมน้อย, 2564)

1.5 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพ คือ พื้นที่สาธารณะ เส้นทางการเดินทาง เส้นทางคมนาคม วิธีการเดินทาง เช่น รถสองแถว ทางจักรยาน ทางเดินเท้า พื้นที่นันทนาการ พื้นที่ว่างทำกิจกรรม พื้นที่พำนักชยกรรม และพื้นที่ตลาดนัด เป็นต้น จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. ลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นด้วยวิธีการสังเกตการณ์ มีเครื่องมือวิจัย คือ แบบสำรวจพื้นที่วิจัย (แผนผังอาคารและแผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา) เพื่อทราบถึงลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะของโครงข่ายถนน และลักษณะของพื้นที่สาธารณะทั้ง 3 ด้าน
4. สัมภาษณ์แรงงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ แรงงานต่างด้าว แรงงานชาวไทย หัวหน้าแรงงาน เจ้าของกิจการร้านค้าและหอพัก และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เรื่องการใช้งานพื้นที่สาธารณะร่วมกัน ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
5. วิเคราะห์ แปรผล และสังเคราะห์ข้อมูลลักษณะการใช้งานพื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม
6. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการศึกษา

1.6 เวลาที่ใช้ในการวิจัย

ประมาณ 24 เดือน โดยเริ่มงานวิจัย ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2563 และเสนอการค้นคว้าอิสระ ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2565

1.7 วิธีการศึกษา

- 1) การศึกษาวิจัยด้วยเอกสารเรื่อง แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสำรวจพื้นที่ศึกษาภาคสนาม ในด้านลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม และพฤติกรรมการใช้พื้นที่ด้วยวิธีการจดบันทึก การสังเกตการณ์ การถ่ายภาพ สังเกตพฤติกรรมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในโรงงาน การใช้พื้นที่สาธารณะ และการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรม
- 3) การสัมภาษณ์ความรู้สึก ความต้องการ และความคิดเห็นภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานต่างด้าว แรงงานชาวไทย หัวหน้าแรงงาน เจ้าของกิจการร้านค้า และหอพัก และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง

1.8 ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) ทราบถึงรูปแบบการใช้งานพื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม บริเวณเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ในปัจจุบัน
- 2) ทราบถึงความเพียงพอของพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมและความต้องการในอนาคต

1.9 แหล่งข้อมูล

- 1) หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และหอสมุดของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการออกแบบชุมชนเมือง ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร
- 3) สำนักงานเทศบาลนครอ้อมน้อย
- 4) ข้อมูลจาก Website ที่เกี่ยวข้อง

1.10 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสังเกตการณ์
- 2) แบบสัมภาษณ์

- 3) กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง
- 4) ภาพถ่ายดาวเทียม (Google Map และ Google Earth)

1.11 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย

- 1) ค่ากระดาษ / ปากกา
- 2) ค่าเดินทาง
- 3) ค่าพิมพ์เล่ม / ทำเล่ม
- 4) ค่าลงสำรวจพื้นที่ (ภาคสนาม)

รวมค่าใช้จ่ายในงานวิจัยทั้งสิ้น 20,000 บาท

1.12 การเสนอผลงาน

การนำเสนอผลงานในรูปแบบรายงานฉบับสมบูรณ์ตามรูปแบบของบัณฑิตวิทยาลัยกำหนด

1.13 นิยามศัพท์

1) แรงงานชาวไทย หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ทำงานโดยถูกกฎหมาย ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผู้ที่ดำเนินการจะได้รับค่าตอบแทน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564)

2) แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลต่างสัญชาติซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยอาจเข้ามาโดยถูกกฎหมาย หรือลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้างหรือเคยถูกว่าจ้างทำงานโดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา โดยการศึกษาความหมาย ความสำคัญของเมืองอุตสาหกรรม การใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย องค์ประกอบและแนวคิดจากเอกสารอ้างอิงหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ โดยแบ่งเป็น 6 หัวข้อ ดังนี้

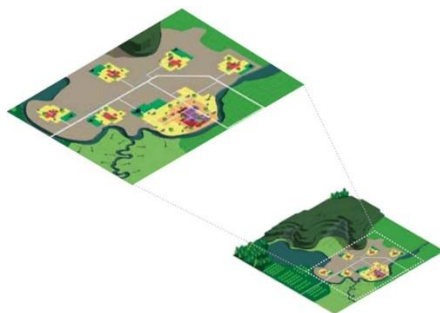
- 1) แนวคิดเมืองอุตสาหกรรม
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่
- 3) แนวคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน
- 4) แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ
- 5) งานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ
- 6) สรุปความรู้ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โดยอธิบายข้อมูลการวิเคราะห์ของแต่ละหัวข้อดังนี้

2.1 แนวคิดเมืองอุตสาหกรรม

2.1.1 นิยามศัพท์ คำจำกัดความ ความหมาย

แนวคิดเมืองอุตสาหกรรม จากหนังสือชุด แนวทางการออกแบบเมือง เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558) โดยปัญหาหลักของเมืองอุตสาหกรรม คือ การหมดไปของทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบ ไม่มีการจัดการของเสียที่เกิดจากการทำกิจกรรมอุตสาหกรรมก่อนปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม จึงควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในเมืองอุตสาหกรรมพัฒนาโดยเน้นให้ท้องถิ่นสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง ลดการใช้งานรถยนต์ พัฒนาทางเท้า และทางจักรยานเป็นหลัก บริหารจัดการ กระบวนการผลิตสินค้าให้ครบวงจร ลดของเสียจากระบบการผลิตและพัฒนาเป็นชุมชนอุตสาหกรรมสีเขียวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างประสิทธิภาพในการผลิตควบคู่ไปกับการสร้างเมืองนิเวศ (Eco City) การปลูกพืชหมุนเวียนในแหล่งวัตถุดิบรวมถึงการพัฒนาพลังงานทางเลือก และการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน สร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคง รายได้ให้กับประชากรเมือง โดยการสร้างบรรยากาศและองค์ประกอบทางกายภาพ

ภาพที่ 7 ขอบเขตการพัฒนาเมืองอุดรธานี (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

2.1.2 ปัญหาเมืองอุดรธานี

- 1) เมืองขาดการพัฒนาาระบบการขนส่งเพื่อรองรับศักยภาพทางด้าน การเข้าถึง
- 2) พื้นที่โล่งว่างสาธารณะไม่ได้รับการพัฒนา กลายเป็นพื้นที่รกร้าง ว่างเปล่า
- 3) การทำอุตสาหกรรมยังทำแบบแยกส่วน ไม่บูรณาการและร่วมมือกันภายในเมือง
อุดรธานี
- 4) เมืองขาดองค์ประกอบในการส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพของอุตสาหกรรม
- 5) เมืองขาดการผสมผสานพื้นที่สีเขียวเพื่อสร้างสุขภาวะที่ดีแก่ชุมชน

ภาพที่ 8 ปัญหาเมืองอุดรธานี (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

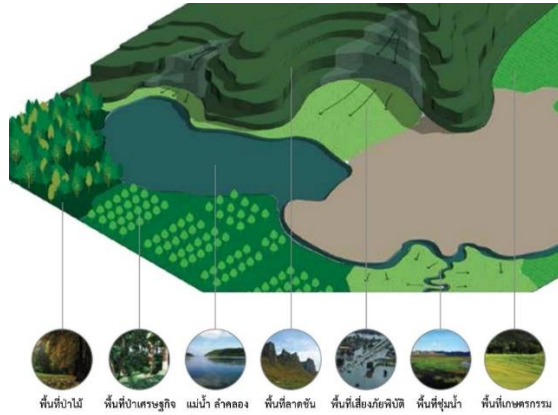
2.1.3 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุดรธานี (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558) ดังนี้

- 1) ด้านสภาพภูมิประเทศ

การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบเมือง ดังนี้

- (1) เป็นพื้นที่ที่ไม่มีข้อจำกัดต่อการพัฒนาตามทิศทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำ ชายหาดสาธารณะ พื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม เขตเกษตรกรรมขั้นดี ป่าไม้ แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เป็นพื้นที่ที่ทั้งความเหมาะสมสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในอนาคต และจัดลำดับการพัฒนาพื้นที่ตามจากความเหมาะสมมากไปน้อย เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน ตำแหน่งที่ตั้ง ระดับการให้บริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ เป็นต้น

ภาพที่ 9 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านสภาพภูมิประเทศ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

2) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เมืองอุตสาหกรรมจะประกอบด้วยศูนย์กลาง 2 ประเภท ดังนี้

(1) ศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมซึ่งมีทั้งโรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า ซึ่งเป็นศูนย์กลางหลักของเมืองที่เป็นแหล่งงานและย่านเศรษฐกิจของเมือง มีขนาดกะทัดรัดสามารถรองรับการเข้าถึงในระยะเดินเท้าเรียงตัวติดกันเป็นย่านเพื่อความประหยัดจากการกระจุกตัว

(2) ศูนย์กลางเมืองสำหรับประชาชน อาจมีหลายย่านในศูนย์กลางเดียวกัน เช่น ร้านค้า ตลาด ร้านสะดวกซื้อ โรงเรียน โรงพยาบาล และพื้นที่พักผ่อน เป็นต้น

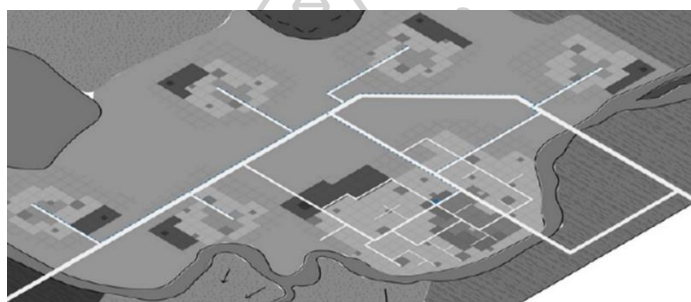
- ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นต่ำ
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม
- ที่ดินประเภทสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการนันทนาการ
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อผลิตพลังงานสะอาด

ภาพที่ 10 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

3) ด้านระบบขนส่งสาธารณะ มีลักษณะ 2 ระดับ คือ

(1) ระดับภาค เชื่อมโยงย่านอุตสาหกรรมหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ อาจมาจากพื้นที่ข้างเคียงโดยขนส่งเข้าด้านหลังของย่านอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสถานที่ผลิตสินค้า และโกดังสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม

(2) ระดับเมือง พื้นที่ส่วนด้านหน้าของย่านอุตสาหกรรมสามารถเชื่อมโยงกับเมืองสำคัญอื่น ๆ มีศูนย์กลางการเชื่อมโยงต่อเนื่องกันได้ในระยะเดินเท้า เพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่แบบซ้ำ และเข้าถึงร้านค้าของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก ชุมชนที่กระจายตัวอยู่โดยรอบควรให้ความสำคัญกับการเดินทางระยะสั้นด้วยยานพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

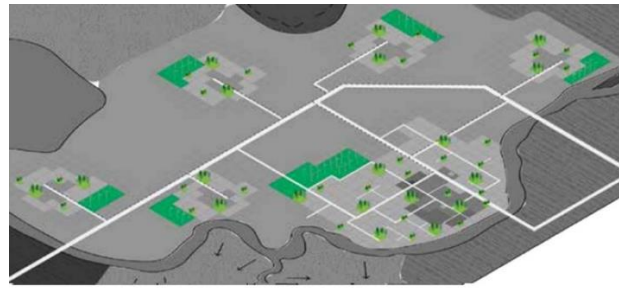
ถนนสายหลัก ถนนสายรอง ถนนสายย่อย เส้นทางระบบขนส่งสาธารณะ

ภาพที่ 11 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านระบบขนส่งสาธารณะ

(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

4) ด้านที่โล่งว่างสาธารณะ

พื้นที่โล่งว่างเพื่อกิจกรรมส่งเสริมบรรยากาศด้านการพักผ่อนหย่อนใจในลักษณะของพื้นที่โล่งว่างในส่วนชุมชนกระจายตัวและมีความเป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน เพื่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ นอกจากนั้นการเพิ่มพื้นที่โล่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพลังงานสะอาดและพื้นที่เปลี่ยนของเสียในเมืองกลับมาใช้ในการผลิตพลังงานรูปแบบใหม่

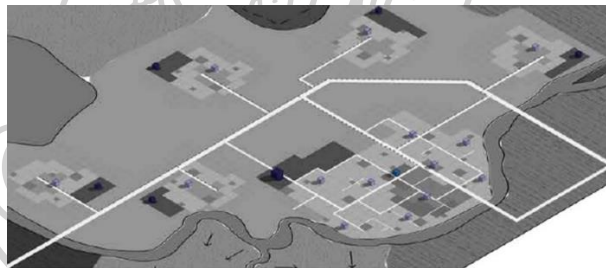

สวนสาธารณะ
ระดับเมือง สวนสาธารณะ
ระดับชุมชน สวนผลิต
พลังงานสะอาด

ภาพที่ 12 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านที่โล่งว่างสาธารณะ
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

5) ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

เมืองอุตสาหกรรมต้องมีสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่ดี เพราะมีความสำคัญมาก
เพื่อความสำเร็จของคุณภาพชีวิตตามความต้องการพื้นฐานเป็นหลัก

สาธารณูปโภค
สาธารณูปการทั่วไป สาธารณูปโภค
ทางด้านผลิตพลังงาน

ภาพที่ 13 เกณฑ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

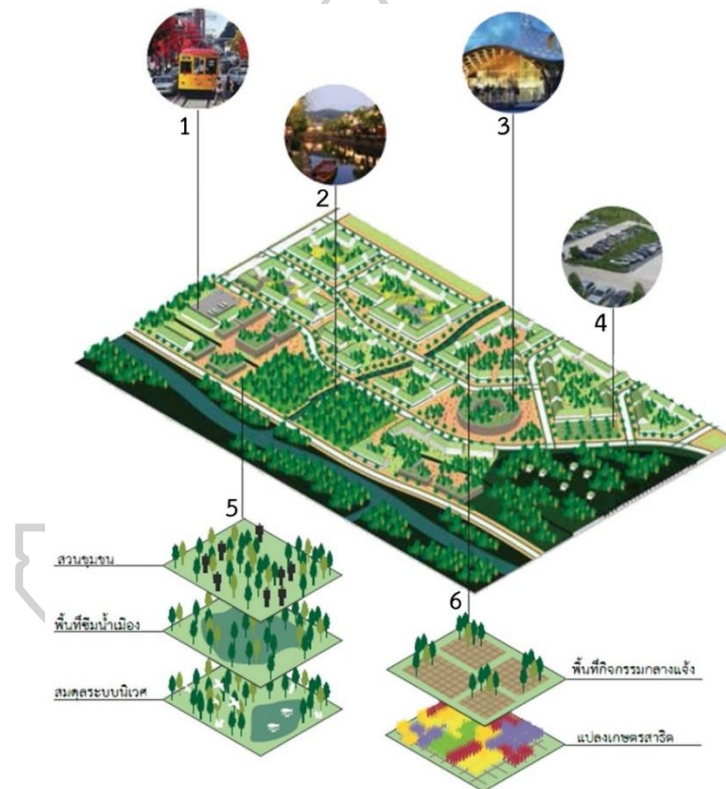
2.1.4 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองอุตสาหกรรม

ตารางที่ 1 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองอุตสาหกรรม

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ความหนาแน่น (คน/ไร่)	ลักษณะพื้นที่
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	1-16	บ้านเดี่ยวเป็นที่อยู่อาศัยของพลเมือง ประกอบด้วยบ้านพักอาศัยและโรงประกอบอุตสาหกรรม
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	17-40	ที่อยู่อาศัยของแรงงานในอุตสาหกรรม
พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	40-60	ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าขนาดใหญ่
อุตสาหกรรมและคลังสินค้า (รวมคลังสินค้า)	12	Workshop ที่เป็นสถานที่จัดแสดงสินค้าผลิต และขายสินค้าไปในตัว มีลักษณะเป็น
อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	20-30	ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาชมการผลิต และจับจ่ายซื้อสินค้าไปด้วยในพื้นที่เดียวกัน
ชนบทและเกษตรกรรม	1-5	พื้นที่ประกอบอาชีพตามปกติของประชากร และเป็นแหล่งวัตถุดิบของอุตสาหกรรมพื้นที่อื่น
ที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	-	เป็นพื้นที่รองรับการพักผ่อนหย่อนใจของคนงานในเมืองอุตสาหกรรม
สถาบันการศึกษา		มีความเชี่ยวชาญเฉพาะอุตสาหกรรม และวิถีความเป็นอยู่ท้องถิ่น
สถาบันราชการ สาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ	-	บริการสาธารณะสำหรับรองรับการผลิตในท้องถิ่นต้องการบริการในระดับพื้นฐานเท่านั้น

2.1.5 ต้นแบบเมืองอุตสาหกรรม

- 1) พัฒนาพื้นที่ด้านระบบขนส่งให้สามารถรองรับการเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) พัฒนาพื้นที่โล่งว่างโดยเน้นการผสานพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่กิจกรรมเมือง
- 3) พัฒนาพื้นที่ส่งเสริมเศรษฐกิจให้ชุมชน เช่น ร้านค้า ศูนย์ชุมชน และตลาดนัด
- 4) ลดการใช้งานรถยนต์จัดพื้นที่จอดรถรวมกันไว้ด้านนอกพื้นที่ โดยส่งเสริมการเดินเท้า
- 5) พัฒนาพื้นที่เปิดโล่งเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 6) พื้นที่โล่งทำอุตสาหกรรมครัวเรือน

ภาพที่ 14 ต้นแบบเมืองอุตสาหกรรม
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

2.1.6 แนวทางการออกแบบเมืองอุตสาหกรรม

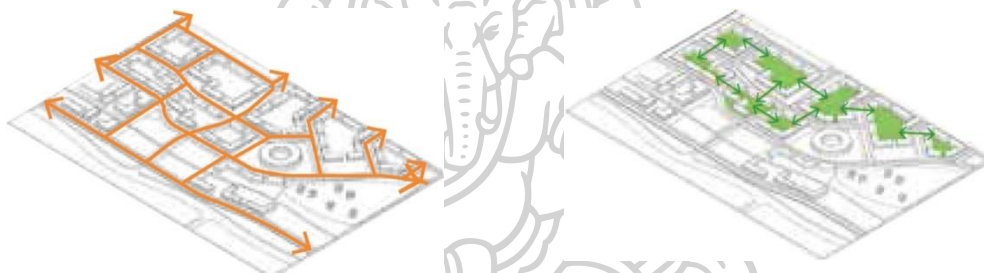
- 1) พัฒนาการเชื่อมต่อและทางสัญจร
 - 1.1) พัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายระบบขนส่งสาธารณะให้มีประสิทธิภาพรองรับคนในเมือง
 - 1.2) พัฒนาเส้นทางจักรยานเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ แยกทางจักรยานและทางรถยนต์

1.3) พัฒนาทางเท้าเชื่อมโยงพื้นที่โดยเน้นการออกแบบให้เข้ากับสภาพอากาศของเมืองร้อน

1.4) พัฒนาทางเดินเชื่อมต่อระหว่างแปลงที่ดินภายในบล็อกถนนและการสร้างการเชื่อมโยงกันระหว่างบล็อก

ภาพที่ 15 พัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายระบบขนส่งสาธารณะ ภาพที่ 16 พัฒนาเส้นทางจักรยาน

ภาพที่ 17 พัฒนาทางเท้า ภาพที่ 18 พัฒนาทางเดินเชื่อมต่อระหว่างแปลงที่ดิน

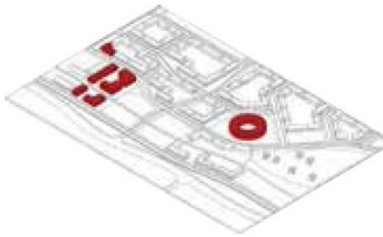
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

2) พัฒนาเนื้อเมืองและอาคาร

2.1) พัฒนาอาคารสำคัญ เพื่อรองรับการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ เช่น ศูนย์ฝึกวิชาชีพ และโรงเรียน เป็นต้น

2.2) พัฒนาอาคารในเชิงประหยัดพลังงาน เพิ่มพื้นที่สีเขียว ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร เช่น การทำหลังคาเขียวเพื่อช่วยลดอุณหภูมิของเมือง

2.3) กำหนดแนวทางการควบคุมทางด้านอาคารและแปลงที่ดินต่าง ๆ เช่น แนวขอบอาคารทางเข้าออกแปลงที่ดินเพื่อสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรม

ภาพที่ 19 พัฒนาอาคารสำคัญ

ภาพที่ 20 พัฒนาอาคารประหยัดพลังงานเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ภาพที่ 21 กำหนดแนวทางการควบคุมทางด้านอาคารและแปลงที่ดินต่าง ๆ
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

3) พัฒนาพื้นที่สีเขียว

พัฒนาพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่กิจกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของเมือง เพิ่มพื้นที่สีเขียว
ในพื้นที่เมือง เช่น สวนแนวยาวตามถนน สวนเล็ก และพื้นที่จอดรถ

ภาพที่ 22 พัฒนาพื้นที่เปิดโล่ง

ภาพที่ 23 พัฒนาพื้นที่บางส่วนของสวนสาธารณะ

ภาพที่ 24 เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เมือง
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

4) เพิ่มองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ

พื้นที่สำหรับการรีไซเคิลวัสดุที่เหลือใช้จากกิจกรรมของโรงงานอุตสาหกรรม

ภาพที่ 25 พื้นที่สำหรับการรีไซเคิล

(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2558)

ตารางที่ 2 สรุปแนวคิดเมืองอุตสาหกรรม

เกณฑ์การพัฒนาเมือง อุตสาหกรรม	แนวทางการออกแบบ	วิธีการออกแบบ
ด้านระบบขนส่งสาธารณะ	พัฒนาการเชื่อมต่อและทาง สัญจร	1. จุดเปลี่ยนถ่ายระบบขนส่ง สาธารณะ 2. เส้นทางจักรยาน 3. ทางเท้าเชื่อมโยงพื้นที่ 4. ทางเดินเชื่อมต่อระหว่างแปลง ที่ดินภายในบล็อกถนน
ด้านที่โล่งว่างสาธารณะ	พัฒนาพื้นที่สีเขียว	1. พื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่กิจกรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของเมือง 2. เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เมือง
ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย หนาแน่นมาก	1. พื้นที่ย่านพักอาศัย 2. ร้านอาหาร และตลาดนัด
	อุตสาหกรรมและคลังสินค้า (รวมคลังสินค้า) อุตสาหกรรม เฉพาะกิจ	1. สถานที่จัดแสดงสินค้า ผลิต และ ขายสินค้าไปในตัว 2. สถานที่จำหน่ายสินค้า อุตสาหกรรมในรูปแบบของร้าน เอาท์เล็ต (Outlet)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

2.2.1 นิยามศัพท์ คำจำกัดความ ความหมาย

เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ มีความหมาย ดังนี้

1) เมืองที่มีการสร้างสรรค์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยให้ประชาชนในเมืองอุตสาหกรรมได้มีส่วนร่วม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการดำเนินวิถีทางของชีวิตเพื่อให้ได้ศักยภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด (ไชยยันต์ กัมปนาทแสนยากร, 2538)

2) เมืองที่มีการสร้างสรรค์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยให้ประชาชนในเมืองอุตสาหกรรมนั้นมีส่วนร่วม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการดำเนินวิถีทางของชีวิต เพื่อให้ได้ศักยภาพหรือคุณภาพของชีวิตที่ดีที่สุด

3) เมืองที่มีพลเมืองที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี เมืองที่มีการจราจรดี เมืองที่มีมลภาวะน้อยที่สุด ซึ่งสภาวะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยความร่วมมือร่วมใจของพลเมืองในเมืองอุตสาหกรรม และเจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงของชุมชนนั้น (สกุนตลา ปัญจกุล, 2556)

จากความหมายดังที่ได้กล่าวมา ความเป็นเมืองน่าอยู่จึงแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นฐานและความต้องการของคนในเมืองอุตสาหกรรม ทั้งนี้ก็ด้วยความร่วมมือร่วมใจของประชาชน และเจ้าหน้าที่ของเมืองทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงสุดของชุมชน

2.2.2 คุณลักษณะสำคัญของเมืองน่าอยู่

แนวทางการพัฒนาสู่เมืองน่าอยู่ และจำแนกคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ (ปรีดี บุรณศิริ, 2555) ดังนี้

1) ด้านกายภาพเมือง

- เป็นเมืองที่มีระเบียบ มีการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม
- มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพียงพอต่อความต้องการ
- มีระบบขนส่งที่สะดวก ปลอดภัย ไม่สิ้นเปลือง
- มีสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการที่เพียงพอ
- มีระบบการจัดการของเสียที่เหมาะสม
- มีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน ราคาไม่แพง

2) ด้านสิ่งแวดล้อม

- สามารถควบคุมมลพิษต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

3) ด้านสังคม

- ประชากรได้รับการศึกษา รู้เท่าทันข่าวสาร
- มีบริการด้านสุขภาพและบริการที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และสะดวก
- มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
- มีคดีอาชญากรรม ยาเสพติดจำนวนน้อย
- ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง
- สิทธิของประชาชนได้รับการคุ้มครอง

4) ด้านเศรษฐกิจ

- มีบรรยากาศที่ดีสำหรับการทำมาค้าขาย และการลงทุน
- ค่าครองชีพไม่แพง ประชาชนมีงานทำ

5) ด้านการบริหารจัดการ

- มีความโปร่งใส และยุติธรรม
- มีประสิทธิภาพ และยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุก ๆ ขั้นตอน

2.2.3 กลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองน่าอยู่

กลยุทธ์การพัฒนาสู่เมืองน่าอยู่ในอุดมคติ (สุวิวัฒนา ธาดานิติ, 2550) ประกอบด้วย

1) การเสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็ง ได้แก่ การพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพทั้งกายและใจ มีระเบียบวินัย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการร่วมพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง

2) การพัฒนาเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาทางสายกลาง มีความสมดุล มีระบบภูมิคุ้มกัน ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรม ความรอบรู้ สติปัญญา และความรอบคอบ พร้อมรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์

3) การพัฒนาด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม เป็นการดำเนินการด้านผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดบริการพื้นฐานได้พอเพียงกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4) ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสนับสนุนเร่งรัดการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาคมท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารซึ่งจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการพัฒนา

5) การติดตามประเมินผล โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบและประชาคมท้องถิ่น ได้จัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับร่วมกัน และมีกระบวนการแปลงนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาสู่เมืองน่าอยู่

6) การจัดเตรียมความพร้อมของคนและชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจและแรงสนับสนุนจากชุมชน

7) สร้างเครือข่ายให้เกิดฉันทานุมติในการพัฒนา โดยการสร้างแนวร่วมเพื่อผลักดันกระบวนการพัฒนาแบบพหุภาคี สร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนประชาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8) ทำแผนปฏิบัติการร่วม โดยสนับสนุนให้เมืองจัดทำแผนปฏิบัติการของตนเองส่วนกลางให้คำปรึกษา แนะนำ และจัดทำคู่มือการจัดทำแผน ให้การสนับสนุนงบประมาณกรณีท้องถิ่นขอความช่วยเหลือ และให้ท้องถิ่นกับหน่วยปฏิบัติปรับแผนให้สอดคล้องกับกับแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่

9) การตามแผนการดำเนินปฏิบัติการ โดยดำเนินโครงการแบบองค์รวมเร่งรัดติดตามแผนงานพัฒนาภูมิภาคที่ภาครัฐได้ให้ความเห็นชอบแล้ว และให้เงินอุดหนุนเป็นสิ่งจูงใจให้ท้องถิ่นปฏิบัติตามแผนงานเมืองน่าอยู่

10) การติดตามและประเมินผล ชุมชนและประชาชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเร่งรัดติดตาม และประเมินผล โดยกำหนดดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมตามคุณลักษณะของแต่ละเมือง และชุมชน

2.2.4 เกณฑ์มาตรฐานความน่าอยู่ของเมือง

1) เกณฑ์มาตรฐานประเภทการใช้ที่ดิน

1.1) การแบ่งประเภทของการใช้ที่ดินภายในเมือง

(1) พื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ เช่น บริเวณที่มีภูมิประเทศงดงาม และมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(2) พื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งผลิตต่าง ๆ เช่นบริเวณเกษตรกรรม ทุ่งเลี้ยงสัตว์ ป่าไม้

(3) พื้นที่แหล่งอุตสาหกรรม และบริเวณดึงดูดที่ทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำเหมืองแร่ และโรงงาน เป็นต้น

(4) พื้นที่อยู่อาศัยและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันรวมทั้งบริเวณร้านค้า โรงเรียน สถาบัน และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

(5) พื้นที่เส้นทางคมนาคมและขนส่ง เช่น ถนน และทางเดินเท้า

1.2) การแบ่งที่ดินภายในเมือง มีดังนี้

(1) การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง

(2) ที่อยู่อาศัยหนาแน่นประเภทปานกลาง

- (3) ที่อยู่อาศัยหนาแน่นต่ำ
- (4) อุตสาหกรรม
- (5) คลังสินค้า
- (6) สถาบันการศึกษา
- (7) สถาบันราชการ
- (8) สถาบันศาสนา
- (9) สวนสาธารณะ และที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (10) สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ
- (11) ที่ว่าง
- (12) ถนน

1.3) การใช้ที่ดินของเอกชนที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินของเมือง มีดังนี้

- (1) ที่อยู่อาศัย
- (2) พื้นที่บริการสาธารณะสำหรับชุมชน เช่น โรงเรียน โบสถ์ และโรงพยาบาล
- (3) ห้างสรรพสินค้า
- (4) ย่านการค้าโดยทั่วไป
- (5) สถานบันเทิง
- (6) โรงงานทั่วไป ที่ก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนน้อย
- (7) อุตสาหกรรมหนัก ซึ่งต้องการพื้นที่มาก และก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนมาก

1.4) การใช้ที่ดินเพื่อสาธารณะประโยชน์

พื้นที่ที่จัดไว้สำหรับบริการชุมชน เช่น ถนน เส้นทางขนส่ง สาธารณูปโภค อาคาร
 สาธารณะ โรงเรียน สถานศึกษา สนามเด็กเล่น และสวนสาธารณะ เป็นต้น หน้าที่ของถนน มีดังนี้

- (1) เป็นช่องทางที่ให้แสงสว่าง และอากาศแก่อาคารบ้านเรือนต่าง ๆ
- (2) ใช้เป็นเส้นทางการคมนาคม และขนส่ง
- (3) เป็นช่องทางที่ใช้ป้องกันไฟไหม้
- (4) เป็นตัวกำหนดขนาด และรูปร่างของ Block
- (5) เป็นที่วิ่งเล่นของเด็กในบางโอกาส
- (6) ผิวถนนใช้เป็นเส้นทางการจราจรของรถ และใช้เป็นทางเท้า
- (7) ริมถนนใช้ติดตั้งเสาระบบสื่อสาร และไฟฟ้า
- (8) ใต้พื้นถนนใช้วางท่อระบายน้ำ ท่อประปา ท่อโทรศัพท์ ฯลฯ โดยปกติเมือง ๆ

หนึ่งในอเมริกาใช้พื้นที่ถนนประมาณ 1 ใน 3 หรือ 4 ของพื้นที่เมือง

1.5) การใช้ที่ดินเพื่อการอื่น ๆ

- (1) สุสาน หรือป่าช้า อยู่ประเภทของสถาบันศาสนาหรือสาธารณูปโภค
- (2) อนุสาวรีย์ อยู่ในประเภทของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (3) โรงพยาบาลสัตว์ อยู่ในประเภท การพาณิชย์

(สำนักผังเมือง, 2564, pp. 14-16)

2) เกณฑ์มาตรฐานความหนาแน่นของการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ที่ได้กล่าวในเบื้องต้นนั้น ในการจัดแบ่งใช้การเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนส่วนร้อยละของพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการพิจารณามาตรฐานของการเคหะแห่งชาติ ได้กำหนดอัตราส่วนของการใช้ที่ดินของโครงการเป็นอัตราส่วนร้อยละ เพื่อประโยชน์ในการถือปฏิบัติ สำหรับการออกแบบชุมชน และสามารถปรับให้เข้ากับขนาดของที่ดินได้ทุกแปลง

ตารางที่ 3 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของการเคหะแห่งชาติ

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยที่ดิน
ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย และที่จอดรถ	60 - 70
ถนนและทางเดินเท้า สนามเด็กเล่น ที่โล่งสาธารณะ	17 - 21
องค์ประกอบอื่น ๆ (บริเวณพาณิชย์กรรม สวนสาธารณะ)	8 - 18
สถานศึกษา สนามกีฬา ลานจอดรถ ศูนย์ประกอบอาชีพต่าง ๆ	

(การเคหะแห่งชาติ, 2564)

สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของกรุงเทพฯ และเปรียบเทียบกับ 41 เมืองที่ได้ทำการสำรวจเก็บข้อมูลระหว่าง ปี พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2522 โดยใช้พื้นที่ของเทศบาลเมือง 41 แห่ง คือ เทศบาลเมือง กระบี่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น กำแพงเพชร ฉะเชิงเทรา เชียงราย เชียงใหม่ ชุมแพ ตาก สมุทรสาคร นครศรีธรรมราช นครสวรรค์ นครพนม น่าน พิษณุโลก มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน ยะลา ระยอง ราชบุรี ร้อยเอ็ด เลย ลำปาง ลำพูน ศรีสะเกษ สกลนคร สมุทรสงคราม สระบุรี สตูล สุโขทัย อุตรธานี หนองคาย และเทศบาลเมืองพล

ตารางที่ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดินของกรุงเทพมหานคร และ 41 เมือง

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรุงเทพฯ ฯ	41 เมืองที่สำรวจ
1. พาณิชยกรรม	5.80	3.38
2. ที่พักอาศัย	34.40	17.56
3. สถาบันราชการ	12.00	4.58
4. อุตสาหกรรม	3.20	1.78
5. สาธารณูปโภค	2.50	56.00
6. สวนสาธารณะ	1.30	1.09
7. พื้นที่เกษตร	38.0	52.77
8. ถนน	14.00	4.20

(สำนักผังเมือง, 2564)

ตารางที่ 5 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของนักวิชาการ

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของที่ดิน
ที่อยู่อาศัย	40 – 60
ที่ทำการค้า	8 – 12
ที่ทำการอุตสาหกรรม	6 – 12
ถนน	7 – 21
การศึกษา	7
บริการสาธารณะ	5 – 12
สำรองพื้นที่อื่น	10

(สำนักผังเมือง, 2564)

ความหนาแน่นของประชากร และความหนาแน่นของอาคารในการจัดทำผังเมือง โดย อภิชาติ วงศ์แก้ว (2549) ได้เสนอแนะอัตราส่วนของการใช้ที่ดินเพื่อให้ได้ขนาดชุมชนที่เหมาะสม โดยเสนอแนะการใช้ที่ดินในอัตราส่วนดังในตารางที่ได้นำเสนอข้างบนนี้ ที่จะนำไปใช้ในการวางผังชุมชน สำหรับสัดส่วนในการใช้ที่ดินของต่างประเทศ เช่น อเมริกามีการกำหนดการใช้เป็นอัตราส่วนร้อยละ

ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับเมืองในอเมริกา

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของที่ดิน
ที่พักอาศัย	40
พาณิชยกรรม	4
อุตสาหกรรมเบา	3
อุตสาหกรรมหนัก	4
ถนน	28
สวนสาธารณะ	8
บริเวณอาคารสาธารณะ	10
ที่ว่าง	13

(สำนักผังเมือง, 2564)

ตารางที่ 7 การใช้พื้นที่ของเมืองที่ได้รับการวางผังเมือง

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	อเมริกา (%)	อังกฤษ (%)
พื้นที่ถนน	25 - 30	13
ที่อยู่อาศัย	60	49
อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม	8	10

(สำนักผังเมือง, 2564)

การใช้ประโยชน์ที่ดินเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วน พบว่า การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของอเมริกาและกรุงเทพฯ มีค่าของการใช้ที่ดินร้อยละ 40 และ 34.40 ตามลำดับใกล้เคียงค่ามาตรฐาน ในขณะที่การใช้ที่ดินในต่างจังหวัดยังอยู่ในขั้นเบาบาง การใช้ที่ดินจะหมดไปกับการใช้เพื่อสาธารณูปโภค การใช้ที่ดินเพื่อการคมนาคมเมืองในอเมริกาจะมีพื้นที่ของถนน ถึง 28 % แต่ของกรุงเทพฯและต่างจังหวัดมีพื้นที่ถนนเพียง 14 - 4.2 % ตามลำดับ ยังต่ำกว่ามาตรฐานอยู่ค่อนข้างมาก จากเอกสารกองผังเมืองกรมผังเมืองได้กล่าวถึงการใช้ที่ดินของเมืองไทยไว้ดังนี้

ตารางที่ 8 การใช้ที่ดินของเมืองไทย

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของที่ดิน
ย่านอุตสาหกรรมเมืองไทย	2 % ของพื้นที่เมือง
ย่านการค้าเมืองใดเมืองหนึ่ง	2-3 % ของพื้นที่เมือง (อย่างสูงไม่ควรเกิน 5 %)
สวนสาธารณะ	1 % ของพื้นที่เมือง

(สำนักผังเมือง, 2564)

3) เกณฑ์มาตรฐานความหนาแน่นของประชากร

ความหนาแน่นของประชากรในแต่ละชุมชนมีความสำคัญอย่างมาก เพราะขนาดของประชากรที่เหมาะสมกับขนาดของเมือง เป็นผลดีในด้านการจัดสาธารณูปโภคให้แก่ประชากร และมีความคุ้มค่าต่อการลงทุนรวมถึงเป็นการใช้ที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางเศรษฐกิจ หลักการกำหนดความหนาแน่นนิยมกำหนดความหนาแน่นของประชากรในรูปของ คน/ไร่ คน/เอเคอร์ ครอบครั้ว/ไร่

4) เกณฑ์มาตรฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ชุมชนเมืองต้องมีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีความเหมาะสมกับประชากรในเมือง เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สวนสาธารณะ ฯลฯ เกณฑ์ทั้งหมดที่ได้กล่าวมามีส่วนสัมพันธ์กันทั้งสิ้น คือ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความหนาแน่นของประชากร การกำหนดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ทั้งหมดนี้ถ้ามีความสมบูรณ์หรือมีมาตรฐานที่ดี มีผลที่เอื้ออำนวยต่อด้านอื่น ๆ เช่น การลงทุน การจ้างงาน การมีงานทำ เศรษฐกิจที่ดีของเมือง ส่งผลไปถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวเมือง และความน่าอยู่ของเมือง ลักษณะของเมืองที่น่าอยู่มักจะประกอบด้วย การจัดสาธารณูปโภคที่พร้อม มีความสะดวก

ตารางที่ 9 ค่ามาตรฐานความหนาแน่นของประชากรสำหรับที่พักอาศัย

ประเภท	ค่ามาตรฐาน						หมายเหตุ
	อเมริกา คน/ไร่	อังกฤษ คน/ไร่	การเคหะ ครอบครัว/ ไร่	กรมผัง เมือง คน/ไร่	ผังนคร หลวง คน/ไร่	World Bank คน/ไร่	
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	6	-	3 ถึง 10	18	12	30	การเคหะ
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปาน กลาง	22	28	8 ถึง 20	48	24	54	กำหนด 1 ครอบครัว มี
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง	64	40	10 ถึง 30	60	42	134	ประชากร 5
ชนบท	10	-	-	-	-	-	คน

(การเคหะแห่งชาติ, 2564)

ตารางที่ 10 ค่ามาตรฐานของประชากรในบริเวณย่านอุตสาหกรรม

ย่านอุตสาหกรรม	ค่ามาตรฐาน			
	เมืองฟิลาเดลเฟีย (อเมริกา)	เมืองซินซินนาติ (อเมริกา)	เมืองโคเปนเฮเกน (เดนมาร์ก)	อังกฤษ
	คน/ไร่	คน/ไร่	คน/ไร่	คน/ไร่
อุตสาหกรรมหนัก	20	12	8	12
อุตสาหกรรมระดับกลาง	8	12	8	12
อุตสาหกรรมเบา	3	12	8	12

(สำนักผังเมือง, 2564)

การจราจรคล่องตัว มีความปลอดภัย มีความร่มรื่น สวยงาม ทั้งหมดเป็นการจัดการองค์ประกอบของเมือง ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเมือง เพื่อศึกษาถึงความน่าอยู่นั้นมีหลายปัจจัยที่ต้องทำการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าภาพที่เด่นและด้อยของเมือง เพื่อนำปัญหาไปเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเมือง

การจัดองค์ประกอบภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยการเคหะแห่งชาติ ได้กำหนดขนาดของชุมชนโดยการแบ่งเป็นขนาดของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และเมือง โดยกำหนดจำนวนช่วงหน่วยที่อยู่อาศัย และจำนวนประชากร เป็นต้น

ตารางที่ 11 องค์ประกอบชุมชนของการเคหะแห่งชาติ

องค์ประกอบชุมชน	ชุมชนขนาด “หมู่บ้าน”	ชุมชนขนาด “ตำบล”	ชุมชนขนาด “อำเภอ”	ชุมชนขนาด “เมือง”
จำนวนหน่วยที่อยู่อาศัย (ครัวเรือน)	400 (300 – 500)	1,600 (1,200 – 2,000)	4,800 (3,600 – 6,000)	14,400 (10,800 – 18,000)
จำนวนประชากร (คน)	2,000 (1,500 – 2,500)	8,000 (6,000 – 10,000)	24,000 (18,000 – 30,000)	72,000 (54,000 – 90,000)
พาณิชยกรรม	•	•	•	•
สถานบริการทารกและ อนุบาล	•	•	•	•
สำนักงานบริหารชุมชน	•	•	•	•
ศูนย์ชุมชน	•	•	•	•

(การเคหะแห่งชาติ, 2564)

หมายเหตุ: • หมายถึงสิ่งที่จัดให้มีภายในโครงการ

การเคหะแห่งชาติได้จัดกลุ่มของชุมชนขนาดต่าง ๆ เช่น ขนาดเมือง โดยแบ่งจำนวนหน่วยที่อยู่อาศัยออกเป็น 10,800 – 18,000 หน่วย ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 14,400 หน่วย จำนวนประชากรอยู่ในช่วง 54,000 – 90,000 ค่าเฉลี่ย 72,000 คน/เมือง องค์ประกอบหลักที่จะต้องจัดให้มีภายในเมืองประกอบด้วย บริเวณพาณิชยกรรม สถานบริการทารกและอนุบาล สำนักงานบริหารชุมชน และศูนย์ชุมชน

การจัดองค์ประกอบย่อย ๆ ที่ต้องมีภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยจะต้องมีอย่างละ 1 หน่วย ได้แก่ สถานบริการอนามัย การสื่อสาร สวนสาธารณะ สนามกีฬา สถานพักผ่อนหย่อนใจ สถานศึกษา ศูนย์ประกอบอาชีพ และสถานบริการขนส่งมวลชน

ตารางที่ 12 การจัดองค์ประกอบย่อย ๆ ที่จะต้องมีภายในเมืองอุตสาหกรรม

องค์ประกอบย่อย ภายในเมือง อุตสาหกรรม	ชุมชนขนาด “หมู่บ้าน”	ชุมชนขนาด “ตำบล”	ชุมชนขนาด “อำเภอ”	ชุมชนขนาด “เมือง”
สถานบริการอนามัย	•	•	•	•
บริการสื่อสาร	•	•	•	•
สวนสาธารณะ		•	•	•
สนามกีฬา		•	•	•
สถานพักผ่อนหย่อนใจ		•	•	•
สถานศึกษา		•	•	•
ศูนย์ประกอบอาชีพ			•	•
สถานีบริการขนส่ง มวลชน			•	•

(การเคหะแห่งชาติ, 2564)

หมายเหตุ: • หมายถึงสิ่งที่มีจัดให้มีภายในโครงการ

5) เกณฑ์มาตรฐานสวนสาธารณะ

โดยทั่วไปนักผังเมืองจัดแบ่งสวนสาธารณะตามแนวความคิดของระดับท้องถิ่นและระดับชุมชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสวนสาธารณะในเมืองควรมี 2 ประเภท คือ

- สวนสาธารณะท้องถิ่น ได้แก่ สวนระดับละแวกบ้าน ระดับชุมชน เพื่อรองรับการใช้งานของเด็กเล็ก คนสูงอายุ แม่บ้าน ผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในละแวกนั้น และผู้ที่ไม่มียานยนต์ แต่สามารถเดินทางไปพักผ่อนยังสวนสาธารณะโดยการเดินเท้าสำหรับใช้พักผ่อนในชีวิตประจำวัน

- สวนสาธารณะแบบย่านและเมือง เพื่อให้ประชาชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มครอบครัว วัยรุ่น นักกีฬา ผู้ใหญ่วัยแรงงาน ประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นที่พักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ และในวันเทศกาลต่าง ๆ (สำนักผังเมือง : 74-75)

มาตรฐานของพื้นที่นันทนาการเพื่อเป็นกรอบในการจัดหาพื้นที่ ซึ่งใช้เกณฑ์เปรียบเทียบกับประชากร เช่น 4,050 ตารางเมตร/ประชากร 100 คน และบ้างก็ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์ เช่น 10 % ของพื้นที่ชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการ สภาวะการณ์ ทรัพยากร และลักษณะของแต่ละชุมชน ไม่มีตัวเลขใดที่แน่นอนเพราะชุมชนมีความแตกต่างในเรื่องของภูมิอากาศ

ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งที่ตั้งดูตทางสภาพภูมิประเทศ ขนาดของพื้นที่ว่าง จำนวนประชากร และความหนาแน่น การกระจายตัวของประชากร สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ

ตารางที่ 13 เกณฑ์การพิจารณาสำหรับจำนวน Park Recreation และ Open space ของรัฐ Florida

ประเภทสวน	พื้นที่ที่ให้บริการ	ทำเลที่ตั้ง
1. สวนสาธารณะระดับหมู่บ้าน หรือระดับชุมชน	พื้นที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร ประชากรตั้งแต่ 2,000 – 10,000 คน	ใกล้กับโรงเรียน หมู่บ้าน
2. สวนสาธารณะสำหรับชุมชนขนาดใหญ่	ภายในรัศมี 2 – 6 กิโลเมตร	เป็นสวนสาธารณะเพื่อให้บริการหลายชุมชน สามารถเข้าถึงด้วยการเดินเท้า
3. สวนสาธารณะระดับเมือง	ใช้เวลาขับรถประมาณ 30 ถึง 40 นาที	อยู่ภายในพื้นที่เมืองขนาดใหญ่แต่อาจตั้งอยู่ชานเมือง
4. สวนสาธารณะระดับภาค	30 นาที ถึง ชั่วโมงสำหรับการขับรถ	บริเวณที่เหมาะสมที่หาได้ร่วมกับสภาพทางธรรมชาติ 1 บริเวณต่อประชากร 100,000 คน อยู่ขอบของพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง

(สำนักผังเมือง, 2564)

ตารางที่ 14 สัดส่วนพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากร

เมือง	ประเภทสวนสาธารณะ (ไร่/ประชากร 1,000 คน)					
	สนามเด็กเล่น	สวนสาธารณะขนาดเล็ก (ระดับหมู่บ้าน)	สวนสาธารณะระดับชุมชน	สวนสาธารณะระดับเมือง	สวนสาธารณะสำหรับเมืองขนาดใหญ่	สวนสาธารณะระดับภาค
1. อเมริกา						
- National Recreation Association	-	-	-	-	-	-
1965						
- Joseph de clara	-	-	6.33	6.33	12.65	38
- Seynour Gold	-	-	6.25	6.25	12.5	50
- รัฐ Florida	-	-	2.53	-	-	-
	-	-	5.06	5.06	12.65	50.6

เมือง	ประเภทสวนสาธารณะ (ไร่/ประชากร 1,000 คน)					
	สนามเด็กเล่น	สวนสาธารณะขนาดเล็ก (ระดับหมู่บ้าน)	สวนสาธารณะระดับชุมชน	สวนสาธารณะระดับเมือง	สวนสาธารณะสำหรับเมืองขนาดใหญ่	สวนสาธารณะระดับภาค
- Chicago	-	-	10.12	-	-	-
2. ออสเตรเลีย	2.5	2.5	7.5	11.15	-	-
3. มาเลเซีย (กัวลาลัมเปอร์)	-	-	-	-	1.5	-
4. ไทย (กรุงเทพฯ)	-	-	-	-	1.2	-
5. กรมผังเมือง	-	-	-	1	-	-

(สำนักผังเมือง, 2564)

ตารางที่ 15 สรุปแนวคิดเมืองน่าอยู่

เกณฑ์มาตรฐานความหนาแน่นของการใช้ที่ดิน	เกณฑ์มาตรฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	เกณฑ์มาตรฐานสวนสาธารณะ
ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	องค์ประกอบภายในเมืองอุตสาหกรรม	สวนสาธารณะระดับชุมชน
1. ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัยและที่จอดรถ	1. พาณิชยกรรม	1. พื้นที่ให้บริการภายในรัศมี 2 ถึง 6 กิโลเมตร
2. ถนนและทางเดินเท้า	2. สถานบริการอาหารและอนุบาล	2. สวนสาธารณะเพื่อให้บริการหลายชุมชน
3. สนามเด็กเล่น ที่โล่งสาธารณะ	3. สำนักงานบริหารชุมชน	3. สามารถเข้าถึงด้วยการเดินเท้า
4. องค์ประกอบอื่น ๆ (บริเวณพาณิชยกรรมสวนสาธารณะ)	4. ศูนย์ชุมชน	4. ตามมาตรฐานของอเมริกา
5. สถานศึกษา สนามกีฬา	5. สถานบริการอนามัย	ขนาดที่น้อยที่สุด คือ 2.53
6. ลานจอดรถ ศูนย์ประกอบอาชีพต่าง ๆ	6. การบริการสื่อสาร	ไร่/ 1,000 คน หรือ 4 ตารางเมตร/ 1 คน
	7. สวนสาธารณะ	
	8. สนามกีฬา	
	9. สถานพักผ่อนหย่อนใจ	
	10. สถานศึกษา	

2.3 แนวคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน

ศาสตราจารย์ Michael Dobbins (2011) เป็นผู้วางแผนพัฒนาชุมชนเมืองและมีส่วนร่วมในการวางแผนการออกแบบเมือง รวมทั้งบทความเกี่ยวกับการเดินทางในองค์กรในระดับท้องถิ่นระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ทฤษฎีของศาสตราจารย์ให้ความสำคัญการบูรณาการการเลือกที่อยู่อาศัยและงานให้เข้ากับการเดินทางและการลงทุนเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในการสร้างคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมของเมืองที่ดีขึ้นและส่งเสริมให้สถานที่ทำงานมีความสะดวกสบาย เชื่อมต่อการเดินทางเพื่อสร้างความน่าอยู่ของชุมชนเมืองมากขึ้น

ทฤษฎีของศาสตราจารย์เกี่ยวกับการออกแบบเมืองถูกถ่ายทอดมาในบทความ Urban Design and People ซึ่งได้รับการตีพิมพ์โดย John Wiley and Sons ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2552 ทำให้ทุกคนมีความสนใจในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของหน่วยงานท้องถิ่น เป็นบทความที่ครอบคลุมเกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติในการออกแบบและพัฒนาเมืองสำหรับประชาชน เป็นแนวทางในการสร้างความมั่นใจว่าการออกแบบและการริเริ่มในการพัฒนาจะทำให้ดีกว่าที่เคยเป็นมา

2.3.1 กระบวนการและยุทธศาสตร์ของคนที่ทำให้การออกแบบในเมืองดีขึ้น

กิจกรรมของมนุษย์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการเชื่อมต่อเพื่อสร้างแนวคิดของการออกแบบเมือง การใช้พื้นที่ทำกิจกรรมบนโลกนี้หลายพันปีที่ผ่านมา แต่ในที่สุดการเกิดและกระจายตัวของผู้คน ชุมชน เมือง ไม่มีความแน่นอน การทำกิจกรรมของมนุษย์ความต้องการของการอยู่อาศัยของมนุษย์และการแสวงหาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีผลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานทั่วโลกไปจนถึงสภาพแวดล้อมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สนับสนุนความต้องการที่จะปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กิจกรรมของคนทำให้ชุมชนเมืองมีความเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพและสัญลักษณ์ของชุมชนเมืองและกำหนดพฤติกรรมของคน

คนในเมืองทำกิจกรรมในพื้นที่ที่แตกต่างกัน การรวมตัวของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ปรับเข้ากับการออกแบบเมืองและการออกแบบการสร้างสภาพแวดล้อมอื่น นักสังคมวิทยา William "Holly" Whyte (1980) ได้ริเริ่มความพยายามดังกล่าวในการใช้ชีวิตทางสังคมของ Small Urban Spaces ในปี พ.ศ. 2523 เป็นแรงบันดาลใจให้คนอื่น ๆ สร้างพื้นที่บริการสาธารณะ ที่ไม่หวังผลกำไร และที่ปรึกษาด้านการออกแบบสำหรับโครงการปรับปรุงพื้นที่ของท้องถิ่นทั่วประเทศ

งานของเขาและความคิดของเขามีความสัมพันธ์กับเจน จาคอบส์ (1961) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับชุมชน และการวางผังเมืองของอเมริกา เจ้าของผลงาน The Death and Life of Great American Cities เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองว่า เกณฑ์มาตรฐานความเจริญของ

เมือง พิจารณาจากคุณภาพของสาธารณูปการพื้นฐาน กิจกรรมที่สร้างควมมีชีวิตชีวาให้พื้นที่ และ ความปลอดภัยของผู้คน มีการออกแบบที่มีความพยายามที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้นในการทำความเข้าใจ กับพฤติกรรมของผู้คนในพื้นที่ในเมืองว่าทำอย่างไรจึงตอบสนองต่อวิธีการในการปรับปรุงพื้นที่เพื่อ การทำกิจกรรมของผู้คน ในช่วงเวลาที่ Jacobs (1961) และ Whyte (1980) ศึกษาถึงผลกระทบของ การไม่สะดวกสบายในการใช้พื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นในสมัยปัจจุบันเกี่ยวกับย่านที่น่าอยู่ ย่านเมือง เดินได้และเขตการเดินทางอื่น ๆ Jacobs และ Whyte ได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ

โดยสรุปสามารถกล่าวได้ว่าสถานที่จะไม่มีควมหมายใดเลย ถ้าไม่มีใครอาศัยและเข้าใจ ดังนั้นสิ่งที่คนทำกิจกรรมในเมือง เป็นสิ่งที่ผู้คนทำร่วมกันเป็นประจำโดยเน้นเป็นพิเศษที่กิจกรรมที่ใช้ ร่วมกันจากรูปร่างของพื้นที่สาธารณะจนกลายเป็นพื้นที่เมือง

2.3.2 ปัจจัยความต้องการในการออกแบบเมืองที่ดีขึ้น

1) ที่อยู่อาศัย

สถานที่เพื่ออยู่อาศัย เพื่อให้คนรู้สึกปลอดภัยสะดวกสบาย ในการไปทำงานและ เดินทางกลับบ้าน ย่านในเมืองอุตสาหกรรม การเปลี่ยนไปใช้กิจกรรมอื่นเพื่อความสะดวกสบาย การ เชื่อมต่อผู้คนตอบสนองความต้องการประจำวันเป็นไปอย่างดี การจับจ่ายใช้สอยที่ศูนย์การค้า ร้านค้า ร้านอาหารสวนสาธารณะ โรงเรียน และสถานที่ราชการเพื่อเสริมสร้างชีวิตของคนเมือง การปรับปรุง การทำงานของสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกันนี้เพื่อยกระดับคุณค่าของเมืองที่ใช้ร่วมกัน

2) สถานที่ทำงาน

สถานที่ทำงานที่เหมือนกันจะสัมพันธ์โดยตรงและสะท้อนถึงสถานะและลักษณะของ เศรษฐกิจ สถานที่ทำงาน อาคารและการบริหารของสถานที่ทำงาน ในเวลากลางวันและในระหว่าง กิจกรรมของพื้นที่สาธารณะที่เชื่อมโยงกับสถานที่ ช่วงเวลา สภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัย มีความ สะดวกสบาย และรูปแบบการเดินทาง เช่น การเดินเท้า การปั่นจักรยาน รถยนต์ และที่จอดรถ

3) พื้นที่เพื่อพาณิชย์กรรม

การค้าขายไม่ใช่แค่การแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อความอยู่รอดแต่เป็นการปฏิสัมพันธ์ของ ผู้คนความคิดและวัฒนธรรมที่ต่างกัน จากที่ตั้งของตลาด ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ น้ำ ทัศนียภาพภูมิทัศน์ สินค้าที่ผลิตเพื่อการค้าขาย ที่กระตุ้นเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่ดีที่สุดและ เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่เชื่อมต่อกิจกรรมทั้งหมดเหล่านี้เข้าด้วยกันเพื่อให้มีเอกลักษณ์ และสถานที่สำหรับทุกคนในเมืองอุตสาหกรรม ดังนั้นในละแวกใกล้เคียงขนาดเล็ก ทางแยกร้านค้า สวนสาธารณะโรงเรียน หรือสถาบันทางศาสนาอาจให้สถานที่นี้ไม่เป็นทางการสำหรับคนที่มารวมกัน มีการแลกเปลี่ยนทางสังคมมากพอกับการค้าขาย การมีส่วนร่วมด้วยกันหรือมีการประชุมเกี่ยวกับ ปัญหาของชุมชน และยังเป็นสถานที่ที่กำหนดไว้เกือบจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างเอกลักษณ์และ วัฒนธรรมที่จำเป็นสำหรับการปกป้องและพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

4) สถาบันการศึกษา

สถาบันศึกษามีรูปร่างจากการบริหารจัดการสถานที่เมืองโดยตรง สถาบันจะอยู่ใกล้ชิดกับคนไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยหรือหนาแน่นมากขึ้นจะกลายเป็นจุดเน้นของการออกแบบที่ดินเมือง พื้นที่พาณิชย์กรรม โครงสร้างพื้นฐานของเมืองที่มีความปลอดภัย

5) พื้นที่เพื่อนันทนาการ

พื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมนันทนาการเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำคัญของสังคมในสถานที่และเวลา ในการพักผ่อนหย่อนใจ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ที่ว่างอยู่ในมุมอาคาร สวนสาธารณะ พื้นที่ริมน้ำ หรือพื้นที่ที่มีกำแพงล้อมรอบไว้ เพื่อจัดกิจกรรมเพื่อนันทนาการสำหรับทุกคนในเมือง ดังนั้นการเติบโตของสวนสาธารณะในเมืองการเชื่อมโยงคนเมืองเข้ากับพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งการเชื่อมต่อที่เคยถูกกีดขวางจากพื้นที่อุตสาหกรรมและทางหลวงกำลังเกิดขึ้นในทุกเมือง ปัจจุบันเมืองส่วนใหญ่มีการออกแบบเมืองเพื่อคนเดินเท้า วิ่งออกกำลังกาย ขี่จักรยาน หรือเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ และการโดยสารรถประจำทาง เนื่องจากที่จอดรถยนต์ไม่เพียงพอหรือไม่สนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ

6) พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในเมืองดึงดูดความสนใจในช่วง 10 หรือ 15 ปีที่ผ่านมา มีความหมายเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อการออกแบบชุมชนเมือง รวมถึงรูปร่างในอนาคตของเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่ทำงาน ที่อยู่อาศัย และพื้นที่อื่น ๆ ที่มีกิจกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมการเดินทาง

2.3.3 บทสรุปตามทฤษฎีของ Michael Dobbins (2011)

ลักษณะทางกายภาพธรรมชาติที่สร้างขึ้นและกิจกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในหลายระดับในเวลาทุกสังคมสอดคล้องกับการจัดหาพื้นที่ของรัฐ ทุกคนมีแนวโน้มที่จะดำเนินการทั้งหมดหรือส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมข้างต้นในชีวิตประจำวัน ทุกคนมีทางเลือกและกำหนดความสำคัญในชีวิตประจำวัน การรวมกันของกิจกรรมของมนุษย์ที่พื้นที่สาธารณะควรกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและส่งผลความต้องการในการออกแบบที่หลากหลาย

ปัญหาของเมืองถูกถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ของผู้คน การออกแบบด้านการจราจรที่จะออกแบบสถานที่สำหรับรถยนต์ที่มีความสมดุลกับคนเดินเท้า สถานที่สำหรับต้นไม้ น้ำพุและกิจกรรมพลาซ่า มีการออกแบบถนนการระบายน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อรถยนต์ คนและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีการออกแบบอาคารที่เชื่อมต่อกับพื้นที่เมือง มีนโยบายสาธารณะที่เอื้ออำนวยให้มีการแสวงประโยชน์จากที่ดินส่วนบุคคลมากกว่าเพื่อวัตถุประสงค์สาธารณะของที่ดินสาธารณะ นักพัฒนา มีทางเลือกที่ต้องได้รับคำแนะนำโดยการเพิ่มผลกำไรให้อยู่ในธุรกิจในวันวัฒนธรรมที่มีผลกำไร เช่นเดียวกับความต้องการของประชากร นักออกแบบชุมชนเมืองมีหน้าที่ในการเชื่อมโยงองค์ประกอบของเมืองเพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่มและสนับสนุนการเชื่อมโยงกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ผู้นำ

ชุมชนต้องนำเสนอวิสัยทัศน์แบบบูรณาการเพื่อสร้างสถานที่ที่ดีกว่าในสาขาการออกแบบต้องมีการทดสอบการทดสอบร่วมกันอย่างมั่นใจในงานด้านเทคนิค

ตารางที่ 16 สรุปแนวความคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน

ปัจจัยในการออกแบบเมืองที่ดี	วิธีการออกแบบ
พื้นที่เพื่อพาณิชย์กรรม	1. กระตุ้นเส้นทางการจับจ่ายใช้สอย 2. โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
พื้นที่เพื่อนันทนาการ	1. ที่ว่างอยู่ในมุมอาคาร 2. สวนสาธารณะ 3. พื้นที่รกร้างว่างเปล่า 4. พื้นที่ที่มีกำแพงล้อมรอบ 5. เส้นทางตามธรรมชาติ

2.4 แนวคิดพื้นที่สาธารณะ

แบ่งเป็นประเด็นหัวข้อ ดังนี้

2.4.1 ความหมายของพื้นที่สาธารณะ

Maslow อ้างอิงในบทความประหยัดพลังงาน พื้นที่สาธารณะขนาดเล็ก-พื้นที่ทางสังคมของชุมชนไทย สรุปความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ว่ามีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ (ไชศรี ภักดิ์สุขเจริญ, 2551) คือ

- 1) ความต้องการในการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความหิวกระหาย เป็นต้น
- 2) ความต้องการรู้สึกปลอดภัย มีที่หลบภัย หรือที่อยู่อาศัยที่ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ
- 3) ความต้องการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- 4) ความต้องการที่จะแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง (Individual Identity) ได้อย่างอิสระใน

บางเวลา

5) ความต้องการอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ที่จะเข้าใจชีวิต (Sense of Self - Fulfillment)

จากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ดังที่ Maslow สรุปไว้เป็นประเด็นดังกล่าวข้างต้นนั้น ส่งผลให้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์มีการประกอบกิจกรรมที่จะต้องใช้ทั้งพื้นที่ภายในที่พักอาศัย และนอกที่พักอาศัย ดังนั้นการศึกษาพื้นที่สาธารณะ ต้องศึกษาถึงรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมเมือง

ไชศรี ภัคต์ สุขเจริญ (2551) กล่าวถึงพื้นที่สาธารณะในเมืองว่ามีหลายชนิด เช่น สวนสาธารณะ ทางเดิน ถนน ภูมิทัศน์หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมือง ปัจจุบันในสังคมเมืองได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรมาสู่สังคมเมืองทำให้ชาวเมืองขาดที่โล่งกลางแจ้งเพื่อใช้ออกกำลังกาย ในอดีตการวางผังเมืองนั้นพื้นที่ว่างมักถูกพิจารณาเป็นอันดับสองรองจากอาคารและกลุ่มของอาคาร ในปัจจุบันการวางผังเมืองควรคำนึงถึงที่ว่างทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเป็นสำคัญ เมืองใดที่มีพื้นที่ว่างและธรรมชาติสีเขียวในเมือง เมืองนั้นจะมีความสดชื่นและน่าอยู่ องค์ประกอบของพื้นที่สาธารณะ (Public Open Space) ประกอบด้วย สวนสาธารณะ จัตุรัส พื้นที่สีเขียวของเมือง ต้นไม้ ประติมากรรม ฯลฯ

ดังนั้น ความหมายของพื้นที่สาธารณะ (Public Open Space) หมายถึง พื้นที่ว่างนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และมีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะ ทั้งนี้ เน้นการใช้ประโยชน์โดยคนเดินเท้าเป็นสำคัญ พื้นที่สาธารณะอาจเป็นพื้นที่ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.4.2 ลักษณะของพื้นที่สาธารณะ

การศึกษาลักษณะของพื้นที่ว่างเป็นการศึกษาลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ว่าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปร่าง ขอบเขต ขนาด ตำแหน่งที่ตั้งและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม (ปราณระฟ้า พรหมประวัตติ, 2551) ซึ่งลักษณะพื้นที่สาธารณะ ประกอบด้วย

1) รูปร่างของบริเวณพื้นที่ว่าง มีผลมาจากประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลักและมีรูปร่างได้หลายชนิด ได้แก่ สีเหลี่ยมจัตุรัส สีเหลี่ยมผืนผ้า วงกลม วงรี รูปแปดเหลี่ยมหรือมีรูปร่างไม่แน่นอนเป็นรูปร่างตามธรรมชาติ รูปร่างไม่แน่นอนนี้อาจมาจากบริเวณที่ว่างนั้นประกอบด้วยพื้นที่ว่างรูปร่างต่าง ๆ หลายแบบมาเชื่อมต่อกัน นอกจากนี้ รูปร่างของพื้นที่ว่างในเมืองยังเป็นผลมาจากระบบถนนหรือระบบทางเท้าของเมือง

2) ขอบเขตของพื้นที่ว่าง กำหนดโดยองค์ประกอบ 3 อย่างในทาง 3 มิติ ได้แก่

- ระนาบผนัง หรือระนาบทางแนวตั้ง (The Panel, Wall or Frame) ได้แก่ โครงสร้างต่าง ๆ ที่เรียงรายอยู่โดยรอบอาคาร กำแพง รั้ว ทางเดินที่มีหลังคาคลุม แนวเสาและหลังคาที่ยื่นออกจากตัวอาคารหรือแม้แต่แนวของไม้ยืนต้นหรือไม้พุ่ม

- ระนาบพื้น หรือระนาบในแนวนอน (The Floor) ซึ่งกำหนดโดยแนวอาคาร แนวถนน ทางเดินหรือสวดลายวัสดุปูพื้น

- ระนาบเพดาน หรือระนาบระดับศีรษะ (The Ceiling) มักไม่มีขอบเขตที่แน่นอนและเปิดโล่งสู่ท้องฟ้า

3) ขนาดของพื้นที่ว่าง เมื่อพิจารณาขนาดของพื้นที่ว่างจำเป็นต้องพิจารณาขนาดของเมืองหรือชุมชนนั้น ๆ ประกอบด้วย โดยคำนึงถึงจำนวนคน ขนาดความกว้างของถนนและทางเท้า รวมถึงประโยชน์ใช้สอยของบริเวณพื้นที่ว่างนั้นในแง่ที่ว่าสถานที่นั้นมีการใช้งานเป็นตลาดใหญ่รวมของเมืองหรือเป็นเพียงแค่อีแยกจุดตัดของถนนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เป็นตัวกำหนดบริเวณพื้นที่ว่างที่พบอยู่เสมอ ได้แก่

- บริเวณที่ว่างหลักของเมืองใหญ่ จะมีขนาดใหญ่ตามขนาดของเมืองไปด้วย
- บริเวณพื้นที่ว่างที่ถือว่ามีค่ามากที่สุดหรือเป็นหลักของเมืองมักเป็นบริเวณที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีพื้นที่มากที่สุด ส่วนพื้นที่ว่างที่ว่างด้วยความสำคัญจะมีเล็กลดหลั่นกันลงไป

ขนาดของที่ว่างมีความสัมพันธ์กับขนาดของอาคารที่อยู่ใกล้เคียงหรือตั้งอยู่โดยรอบ มักมีสัดส่วนที่พอเหมาะพอดี มีความสัมพันธ์กัน ถึงแม้บางครั้งจะไม่สนองตอบประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพก็ตาม แต่ขนาดจะถูกกำหนดจากมุมมองและสัดส่วนที่พอเหมาะ

4) ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่สาธารณะในระดับเมือง ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ใช้สอยหรือการใช้งานของสถานที่นั้นอย่างชัดเจน เป็นผลมาจากความต้องการของประชาชนและแนวความคิดในการวางผังบริเวณ ซึ่งพอจะบอกตำแหน่งที่ตั้งสำคัญ ดังนี้

- บริเวณใจกลางเมือง จะดูเหมือนว่าเป็นจุดศูนย์กลางของถนนอาคารหรือเป็นศูนย์กลางของการขยายตัวของเมืองทั้งหมด
- บริเวณจุดตัดของถนนสายหลัก อยู่บนถนนสายหลักบริเวณทางร่วมแยกเกิดเป็นสี่แยก สามแยกหรือวงเวียน ในบางครั้งอาจเป็นจุดเดียวกันกับศูนย์กลางเมืองก็ได้
- บริเวณโดยรอบอาคารสาธารณะที่มีความสำคัญ เป็นเสมือนทางเข้าหลักไปสู่อาคารสาธารณะ ศาลากลาง โบสถ์ ตลาดหรืออยู่ในบริเวณย่านธุรกิจ ความสำคัญของพื้นที่ว่างประเภทนี้จะเห็นจากการที่อาคารและบริเวณโดยรอบดูเหมือนจะหันหน้าเข้าหาศูนย์กลางเดียวกัน
- บริเวณประตูทางเข้าเมือง ส่วนมากเมืองในสมัยกลางมักมีที่ว่างอยู่ภายในกำแพงเมืองตรงประตูทางเข้า มักมีการใช้งานเป็นตลาดเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิตจากนอกเมืองเข้าสู่เมืองหรือเป็นจุดหยุดพัก ลานโล่งบริเวณทางเข้าเมืองมักมีถนนแยกออกเป็นหลายสายกระจายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของเมือง

2.4.3 ประเภทของพื้นที่สาธารณะ

- 1) การแบ่งประเภทตามความสำคัญในระดับเมือง (กัชร กุลชล, 2545)
 - พื้นที่ว่างส่วนตัว (Private Space) ถูกแยกออกจากพื้นที่สาธารณะ โดยพื้นที่นั้นถูกครอบครองโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในกรณีนี้คือ กลุ่มคนที่ใช้บริเวณใดบริเวณหนึ่งเป็นประจำ

จนทำให้ผู้อื่นรู้สึกวาทันนั้นๆ เป็นของคนกลุ่มนั้นสำหรับทำกิจกรรมนั้นๆ โดยผู้ที่ทำการวางผังจะ คาคการณ์การจับจองพื้นที่ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งพื้นที่นี้ควรมีสิ่งกำหนดขอบเขตแน่ชัด เพื่อให้แต่ละกลุ่มรับรู้และรู้สึกที่ดี โดยใช้ทางเดิน กลุ่มของต้นไม้ การเปลี่ยนระดับพื้น การเปลี่ยนวัสดุ ลวดลายพื้น เพื่อความสบายใจในการใช้พื้นที่ร่วมกัน

- พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (Public Open Space of a Community Level) พื้นที่ สาธารณะที่มีการยึดใช้ภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยอาจแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเกาะตัวตาม โครงข่ายการสัญจรย่อยภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยคนในเมืองอุตสาหกรรมใช้ประโยชน์เพื่อทำ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ตามช่วงวันและเวลาต่าง ๆ หรือเป็นพื้นที่ว่างที่เว้นไว้เพื่อให้ เกิดการใช้ประโยชน์เป็นสาธารณะสำหรับชุมชน เช่น ถนนคนเดิน ทางเท้าริมถนนภายในเมือง อุตสาหกรรม สวนสาธารณะ ตลาดนัด ลานกีฬา ลานเด็กเล่น ลานวัด ลานโรงเรียน ที่มีการใช้งานเป็น ลานอเนกประสงค์ของชุมชนเพื่อกิจกรรมทางสังคม ศาสนา และเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น การพูดคุย สังสรรค์ การทำพิธีกรรมทางศาสนา / ทางราชการ การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันภายในเมือง อุตสาหกรรม ทั้งนี้ ผู้คนที่ใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนมีแนวโน้มว่าจะรู้จักหรือมีความสัมพันธ์ทาง สังคมต่อกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่ก็อาจพบคนแปลกหน้าจากต่างถิ่น ต่างพื้นที่เข้ามาใช้พื้นที่ ได้ แต่มักเป็นจำนวนน้อยกว่าคนในเมืองอุตสาหกรรมเอง

- พื้นที่สาธารณะระดับเมือง (Public Open Space of a Civic Level) พื้นที่สาธารณะที่มี การยึดใช้ในระดับเมือง เพื่อรองรับกิจกรรมสาธารณะของคนหลากหลายประเภทภายในเมืองร่วมกัน อย่างสม่ำเสมอ ตามช่วงวันและเวลาต่าง ๆ หรือเป็นพื้นที่ว่างที่เว้นไว้ให้เกิดการใช้ประโยชน์เป็น สาธารณะสำหรับเมือง เช่น ถนนคนเดินขนาดใหญ่ ทางเท้าริมถนนสายหลัก สวนสาธารณะระดับ เมือง ตลาด ลานหน้าสถานีราชการ / อนุสาวรีย์ต่าง ๆ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น ภูมิทัศน์หรือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมือง ที่มีการใช้งานเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ของคนหลากหลายประเภทใน เมือง เพื่อทำกิจกรรมสำคัญทางสังคม ศาสนา และเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งนี้ ในพื้นที่สาธารณะระดับเมือง จะพบคนหลากหลายประเภท หลากหลายวัตถุประสงค์ ผู้เข้าใช้พื้นที่อาจไม่จำเป็นต้องรู้จัก หรือมี ความสัมพันธ์กันทางสังคม แต่มักเป็นการรวมตัวกันของคนหลากหลายในชั่วขณะหนึ่งเพียงสั้น ๆ แบบชุมชนเสมือน (Virtual Community)

2) การแบ่งประเภทตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย (สมชาย เดชะพรหมพันธุ์, 2522)

- ที่เว้นว่างที่เป็นสีเขียว (Open Green) หรือไม่จำเป็นต้องเป็นสีเขียวก็ได้ แต่เป็นที่เว้นว่าง ขนาดใหญ่พอสมควร ได้แก่

2.1) สวนสาธารณะ (Park) หมายถึง พื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ (Landscape) ให้เกิดความสวยงาม เท่าที่จะทำได้ เช่น สนามหญ้า สระน้ำ ที่นั่งพักผ่อน ต้นไม้มากมายหลายชนิด ฯลฯ และตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้าเป็นการเพิ่มความสดชื่น ใช้เป็นที่ตรึงตรอง สร้างสรรค์ความคิด เป็นที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการเดินเที่ยวสำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย

2.2) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในตัวเมือง จะกระจายตัวเองอยู่ในบริเวณที่มีความเหมาะสมทางด้านกายภาพ เช่น ในบริเวณที่เป็นทะเลสาบ เขินเขา หนองน้ำ และเป็นบริเวณที่มีพื้นที่กว้างขวาง และจะพบว่าความเหมาะสมเหล่านี้จะมีอยู่ในเขตชานเมือง ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวาง มีความเงียบสงบจากชุมชนจากยานยนต์ จากภาวะอากาศและภาวะแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งเสื่อมคุณภาพลงไปของเขตตัวเมือง

2.3) จัตุรัสเมือง (Town Square) เป็นพื้นที่เปิดโล่ง (Open Area) ที่สามารถพบได้ทั่วไปในพื้นที่ใจกลางเมืองเก่าที่มีความสำคัญ (Traditional Town) เพื่อใช้เป็นที่สำหรับพบปะสังสรรค์ของคนในเมืองอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่จัตุรัสเมืองมักก่อสร้างเป็นลานพื้นที่ที่แข็งแรงคงทนที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกิจกรรม เช่น ตลาด สถานที่จัดแสดงดนตรี สถานที่ชุมนุมทางการเมือง และสถานที่จัดงานต่าง ๆ รายล้อมด้วยร้านค้าขนาดเล็กเพื่อให้พื้นที่เป็นศูนย์กลางสำหรับคนในเมืองอุตสาหกรรม

2.4) สนามเด็กเล่น (Tot Lots) เป็นสวนสาธารณะพื้นฐานที่ควรจัดให้มีในทุกชุมชน สวนระดับนี้ใช้พื้นที่เล็กน้อย สิ่งอำนวยความสะดวกมีจำนวนน้อย ได้แก่ พื้นที่ต่างระดับ กระบะทราย บ่อทราย เครื่องปั่นป่าย ชิงช้า ก้อนน้ำตีมี หรือเก้าอี้นั่งพักผ่อน 2-3 ตัว เป็นต้น ตั้งอยู่ในเมืองอุตสาหกรรมในระยะเดินเท้าหรือไม่เกิน 800 เมตร และเข้าถึงง่าย โดยทั่วไปกระจายอยู่ในพื้นที่ 4-5 บล็อกต่อ 1 แห่ง โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างระหว่างกลุ่มอาคาร ส่วนใหญ่สนามเด็กเล่นตั้งอยู่ในโรงเรียน หรือในหมู่บ้านจัดสรรขนาดกลางถึงใหญ่ สนามเด็กเล่นในเมืองอุตสาหกรรมพบเห็นได้น้อยส่วนใหญ่เป็นการเข้ายึดใช้พื้นที่สาธารณะในลักษณะต่าง ๆ ในการเล่นหรือทำกิจกรรมกันของเด็กในเมืองอุตสาหกรรม

2.5) ตลาด (Market) หมายถึง พื้นที่ที่มีการชุมนุมเพื่อซื้อ-ขายสินค้า และเป็นที่พักปะแลกลเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ของคนในเมืองอุตสาหกรรม ไปจนถึงต่างชุมชนต่างหมู่บ้าน ต่างท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับขนาดและที่ตั้งของตลาดนั้น ๆ

2.6) พื้นที่สูญเสียเปล่า หมายถึง พื้นที่ซึ่งเว้นไว้รอบๆ ฐานอาคารสูง ลานต่างระดับที่เข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ลานจอดรถที่เว้งว่าง พื้นที่ข้าง ๆ และได้ทางด่วน พื้นที่ริมน้ำซึ่งเข้าถึงได้ยาก พื้นที่บริเวณชุมทางรถไฟ ค่ายทหารที่ปล่อยให้รกร้าง โรงงาน และโกดังที่เลิกใช้งานแล้ว สวนสาธารณะที่ถูกทอดทิ้ง พื้นที่ที่ต้องรื้อสร้างใหม่เพราะไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

- ที่เว้นว่างสำหรับการสัญจร (Corridor Space) ได้แก่

2.7) ถนน ทำหน้าที่รับการจราจรของเมืองและรองรับกิจกรรมของยานพาหนะโดยเชื่อมโยงชุมชนไปยังชุมชนอื่น

2.8) ทางเดินเท้า เป็นพื้นที่ที่กั้นออกจากถนนสำหรับให้คนเดินเท้าโดยเฉพาะโดยเชื่อมโยงสถานที่ไปยังสถานที่อื่นในรัศมีการเดินเท้าที่ไม่มากนัก

2.9) คลอง เป็นพื้นที่ใช้สำหรับการจราจรทางน้ำ และรองรับกิจกรรมของชุมชนริมน้ำ

- ที่เว้นว่างสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก (Open Utility) ในด้านสาธารณูปโภค เช่น ระบบจัดหาน้ำ ระบบการระบายน้ำ ระบบป้องกันน้ำท่วม แนวสายไฟฟ้า ฯลฯ

3) การแบ่งประเภทตามลักษณะทางกายภาพ (ปราณระฟ้า พรหมประวัตติ, 2551)

- พื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) หมายถึง เป็นพื้นที่นอกอาคารพักอาศัย หรืออยู่ในขอบเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยในเมืองอุตสาหกรรมรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ของชุมชน เป็นพื้นที่ที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

- พื้นที่โล่งว่างบริเวณรอบอาคาร (Building Entourage) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างซึ่งอยู่กับอาคารอันเกิดจากข้อบังคับ เช่น เกิดจากระยะถอยร่น พื้นที่โล่งว่างรอบอาคารในระยะที่กำหนด เป็นต้น พื้นที่โล่งว่างในลักษณะนี้มักไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน

- พื้นที่โล่งว่างภายในกลุ่มอาคาร (Inner Block Void) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างที่มีการใช้พื้นที่ในลักษณะ กึ่งส่วนบุคคล (Semi-Private) ซึ่งมีขนาดเล็กและแทรกอยู่กับกลุ่มอาคารเพื่อเป็นทางสัญจร พื้นที่พักผ่อน หรือเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่โล่งว่างหน้าอาคาร ถนนคนเดิน เป็นต้น

- พื้นที่ปิดล้อม (Enclosure Space) เกิดจากการปิดล้อมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นับตั้งแต่ถนน อาคารและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นอื่น ๆ

4) การแบ่งประเภทตามลักษณะการเข้าถึง (สกุศลชัย ตันติเศรณี, 2548)

การเข้าถึงพื้นที่เป็นส่วนสำคัญในการแสดงถึงศักยภาพของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเมื่อสามารถเข้าถึงพื้นที่โล่งว่างได้อย่างสะดวก ก็จะทำให้พื้นที่ที่มีอัตราการสัญจรผ่านของผู้ใช้สูง ซึ่งส่งผลต่อการใช้พื้นที่ โดยสามารถแบ่งลักษณะการเข้าถึง ได้ดังนี้

- เข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนน สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1) การเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนน เป็นการเข้าถึงพื้นที่โล่งว่างที่อยู่ติดกับริมถนน ที่มีการเข้าถึงพื้นที่ได้โดยง่ายสามารถมองเห็นพื้นที่จากภายนอกได้อย่างชัดเจน มีความต่อเนื่องของพื้นที่ตามแนวถนนสายหลัก

4.2) การเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนนและเป็นพื้นที่ปลายตัน เป็นการถึงพื้นที่โล่งว่างจากถนนได้โดยตรงเช่นเดียวกับแบบแรก แต่ปลายตัน

- เข้าถึงพื้นที่โดยผ่านพื้นที่อื่น เป็นการเชื่อมต่อพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งโดยผ่านพื้นที่โล่งว่างที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน การเข้าถึงลักษณะนี้มักเกิดขึ้นกับพื้นที่ที่มีการใช้ถนนร่วมกัน เช่น บริเวณซอย และพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีการถูกแบ่งย่อยออกภายหลัง

- เข้าถึงพื้นที่จากหลายทิศทาง เป็นการเข้าถึงพื้นที่โดยสามารถเข้าได้หลายทิศทาง ซึ่งพื้นที่ลักษณะนี้เป็นศูนย์รวมของกิจกรรม เช่น ทางแยก พื้นที่ส่วนกลางของคนในเมืองอุตสาหกรรม ตลาดลานอเนกประสงค์

5) การแบ่งประเภทตามลักษณะขอบเขตการปิดล้อม พื้นที่โล่งว่างที่ดีควรมีขอบเขตทางกายภาพของรูปทรงอย่างชัดเจน เพื่อสร้างขอบเขตพื้นที่กิจกรรมโดยการปิดล้อมของอาคาร ลักษณะขอบเขตการปิดล้อมมี ดังนี้ (สกุลชัย ตันติเศรณี, 2548)

- ปิดล้อมอาคารสองด้านตรงข้าม เป็นการปิดล้อมโดยอาคารริมถนนทั้งสองด้านในลักษณะต่อเนื่องไปตามความยาวของถนน ซึ่งมักอยู่บริเวณริมถนนซึ่งมีระยะของถนนไม่กว้างมากนัก กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นถนนคนเดิน ร้านค้าขายของร้านอาหาร ซึ่งมีการใช้พื้นที่ทั้งในและนอกอาคาร

- ปิดล้อมโดยอาคารสองด้านมุมฉาก เป็นการปิดล้อมพื้นที่โดยอาคารพาณิชย์ทั้งสองด้านซึ่งอาจจะเป็นด้านตรงกันข้าม หรือเป็นด้านที่ชิดกันในลักษณะมุมฉาก การปิดล้อมเช่นนี้จะทำให้ผู้ใช้พื้นที่สามารถรับรู้ถึงขอบเขตพื้นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ใช้สามารถสร้างขอบเขตได้จากจินตภาพของตน เป็นจุดเริ่มของความรู้สึกโอบล้อมพื้นที่

- ปิดล้อมโดยอาคารสามด้าน การปิดล้อมรูปแบบนี้ทำให้ผู้ใช้รู้สึกถึงพื้นที่ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเนื่องจากพื้นที่ได้ถูกปิดล้อมโดยอาคารทั้งสามด้าน ซึ่งทำให้ผู้ใช้รู้สึกถึงความปลอดภัยในการใช้พื้นที่และสามารถควบคุมการเข้าถึงพื้นที่ได้

- ปิดล้อมโดยอาคารทั้งสี่ด้าน การปิดล้อมรูปแบบนี้ทำให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ได้ถึงขอบเขตที่ชัดเจนที่สุด ทำให้พื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้น เนื่องจากพื้นที่ถูกอาคารโอบล้อมไว้ทั้งสี่ด้านซึ่งทางเข้าอาจถูกกำหนดด้วยซอยเล็ก ๆ หรือเป็นพื้นที่ระหว่างอาคารในการลอดผ่านอาคารสู่พื้นที่ ซึ่งช่วยให้พื้นที่สามารถกำหนดเส้นทางเข้าออกสร้างความปลอดภัยให้แก่พื้นที่มากขึ้น

เมื่อพิจารณาจากลักษณะและประเภทของพื้นที่สาธารณะจะได้แนวคิดสำหรับเมืองอุตสาหกรรม ได้แก่ 1. การแบ่งประเภทที่ว่างสาธารณะตามความสำคัญในระดับเมือง คือ พื้นที่สาธารณะของเมืองอุตสาหกรรมอยู่ในระดับชุมชน มีลักษณะเป็นพื้นที่สาธารณะบริเวณด้านหน้าโรงงาน ทางเท้า และร้านค้า ใช้ในการพูดคุยสังสรรค์และจอดรถจักรยานยนต์ 2. การแบ่งประเภทตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย มีดังนี้ 1) ที่เว้นว่างที่เป็นสีเขียว คือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในตัวเมือง 2) ที่เว้นว่างสำหรับการสัญจร คือ ถนน 3. การแบ่งประเภทตามลักษณะทางกายภาพ คือ พื้นที่โล่ง

ว่างภายในกลุ่มอาคาร 4. การแบ่งประเภทตามลักษณะการเข้าถึง คือ จากถนนสายหลักสามารถเข้าถึงพื้นที่โดยตรงจากถนน และภายในเมืองอุตสาหกรรมด้านข้างโรงงานเข้าถึงพื้นที่จากหลายทิศทางแต่เป็นถนนขนาดเล็กสำหรับรถจักรยานยนต์ และ 5. การแบ่งประเภทตามลักษณะขอบเขตการปิดล้อม คือ พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมเมืองอุตสาหกรรม หรือกำแพงโรงงาน จัดว่าเป็นพื้นที่ที่ถูกปิดล้อม ซึ่งจะนำแนวคิดนี้ไปใช้ศึกษาและทำการสัมภาษณ์ต่อไป

ตารางที่ 17 สรุปแนวคิดพื้นที่สาธารณะตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย

รูปแบบของพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ	แนวทางการออกแบบ
ที่เว้นว่างที่เป็นสีเขียว	1. สวนสาธารณะ 2. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในตัวเมือง 3. ตลาด 4. พื้นที่สูญเสียเปล่า	มีที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการเดินเที่ยวสำหรับคนทุกวัย ลานต่างระดับที่เข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ลานจอดรถที่รกร้างว่างเปล่าเข้าถึงได้ยาก หรือโรงงานและโกดังที่เลิกใช้งานแล้ว ควรมีการพัฒนาเพื่อให้คนในเมืองใช้งานได้
ที่เว้นว่างสำหรับการสัญจร	1. ถนน 2. ทางเดินเท้า	สำหรับให้คนเดินเท้าโดยเฉพาะโดยเชื่อมโยงสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่อื่นในรัศมีการเดินเท้าที่ไม่ไกล

2.5 งานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ

1) แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษา เมืองขอนแก่น (อภิศักดิ์ ไผ่ทองคำ, 2542)

การศึกษาพัฒนาการทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และกายภาพของชุมชนเมืองขอนแก่น โดยเฉพาะระบบการใช้สอยพื้นที่ว่างในอดีต และความสัมพันธ์ระหว่างคนเมืองกับพื้นที่สาธารณะในระดับชุมชน ย่าน และเมืองในปัจจุบัน ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงศักยภาพ ข้อจำกัดรวมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะในระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนเมืองและทิศทางการพัฒนาเมืองในอนาคต ซึ่งในปัจจุบันมีพื้นที่สาธารณะเกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการใช้พื้นที่ของคนอย่างหลากหลาย เช่น สวนสาธารณะ พื้นที่ริมน้ำ สถานที่ราชการ ถนนและทางเท้า รวมทั้งพื้นที่ของเอกชนบางแห่ง ซึ่งพื้นที่แต่ละบริเวณมีศักยภาพและข้อจำกัดแตกต่างกันไป ดังนั้นแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชนเมือง จึงต้องให้ความสำคัญกับความ

เหมาะสมของที่ตั้ง กับการใช้ประโยชน์ของคนเมือง และที่สำคัญต้องคำนึงถึงการเกิดขึ้นและการเชื่อมโยงกับอดีต เพื่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะที่มีคุณภาพ ตอบสนองการใช้สอยอย่างคุ้มค่า อีกทั้งเป็นการต่อยอดคุณค่า ความหมาย ความทรงจำลงบนพื้นที่นั้นด้วย

2) การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานลานสาธารณะบริเวณวงเวียนใหญ่ (นพนนท์ อินสุข, 2554)

ศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานต้องการความปลอดภัยและความสะดวกสบาย การพักผ่อนเกิดขึ้นช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ การออกกำลังกายเกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน ส่วนใหญ่ผู้ใช้งานอยู่ในช่วงวัยผู้สูงอายุและวันทำงาน จึงต้องการให้มีการตระหนักถึงพื้นที่ที่ออกกำลังกาย เส้นทางวิ่งและตำแหน่งของพื้นที่โล่งเพื่อการออกกำลังกาย เพื่อลดการทับซ้อนบนพื้นที่ โดยงานวิจัยนี้มีขั้นตอนการสังเกตการณ์รูปแบบพฤติกรรมการใช้พื้นที่ มีทั้งหมด 5 ช่วงเวลาคือ ช่วงเช้าก่อนทำงาน (06.00 – 08.00 น.) ช่วงกลางวัน (08.00 – 16.00 น.) ช่วงเวลาหลังเลิกงาน (16.00 – 18.00 น.) ช่วงเย็นถึงหัวค่ำ (18.00 – 20.00 น.) และช่วงหัวค่ำถึงดึก (20.00 – 22.00 น.)

3) การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะและสภาพภูมิทัศน์ กรณีศึกษาพื้นที่สาธารณะริมชายหาดบริเวณถนนพญา สาย 1 (ถนน เลียบชายหาดพญา) (อัศรพล ธีญญเกษตร, 2559)

การใช้วิธีวิจัย คือ การสังเกตการณ์พื้นที่ในภาพรวมเพื่อวิเคราะห์จำแนกลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการใช้งาน และช่วงเวลาที่มีพื้นที่มีการใช้งานมากที่สุด ประกอบการสังเกตพฤติกรรมการใช้งานและสภาพแวดล้อมกายภาพทางภูมิทัศน์ โดยจำแนกออกเป็น 7 พื้นที่ศึกษาย่อยตามลักษณะกายภาพและลักษณะการใช้งานที่ได้จากการสังเกตการณ์ในภาพรวม ส่วนการสัมภาษณ์นั้นใช้เพื่อสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ นำข้อมูลจากการสำรวจมาทำการวิเคราะห์สภาพการใช้งานพื้นที่ในปัจจุบันควบคู่กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพื้นที่สาธารณะ

2.5.2 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ

เป็นการศึกษาตัวอย่างการพัฒนาการใช้ประโยชน์พื้นที่ ลักษณะสภาพแวดล้อมกิจกรรมที่เกิดขึ้น และรูปแบบแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจภายในพื้นที่ที่เหมาะสมของพื้นที่สาธารณะทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่จะเป็นประโยชน์ในการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม คือ กรณีศึกษา เมืองต้นแบบอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคตเป็นการลงทุนในเรื่องของอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะมีท่าเรือน้ำลึกแห่งที่ 2 ของจังหวัดสงขลา อีกทั้งยังเป็นเขตเวทย์แห่งที่ 3 ของประเทศในการส่งออกและอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นในเมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต ซึ่งประกอบด้วย โครงการ

โรงไฟฟ้าพลังงานสะอาด สวนอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต การผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย การผลิตเครื่องจักรอุปกรณ์เกี่ยวกับรถไฟและกังหันลม อุตสาหกรรมประมงและปศุสัตว์ สินค้าฮาลาล ภายใต้โครงการสมาร์ทซิตี้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

จากการศึกษาเมืองต้นแบบ เมืองอุตสาหกรรมจะต้องสนับสนุนการพัฒนาเชิงสีเขียวและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมต่อพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนเมืองเข้าด้วยกันผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ที่สนับสนุนการใช้ชีวิตประจำวันของคนเมืองอุตสาหกรรม ดังนั้นพื้นที่อุตสาหกรรมจึงมีลักษณะเป็นแหล่งประกอบการผลิตและพาณิชย์กรรมไปในตัวเอง ส่วนที่อยู่อาศัยของเมือง เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นต่ำและเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมพื้นถิ่นเหล่านั้น

รูปแบบการวางผังเมืองอุตสาหกรรม จึงมีลักษณะเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่แบบชุมชนขนาดเล็ก หรือหน่วยชุมชนละแวกบ้าน (Neighborhood Unit Concept) ที่แยกการสัญจรระหว่างเมืองไว้ด้านนอกชุมชน เป็นการสัญจรด้วยยานพาหนะแบบมีเครื่องยนต์ขนาดใหญ่ ด้านในเมืองอุตสาหกรรม จะให้ความสำคัญกับการเดินเท้าและการสัญจรเบาเป็นหลัก

พื้นที่สัญจรถูกใช้เป็นที่กระจายแรงงานและผู้คนเข้าสู่สถานประกอบการอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็นถนน ทางเท้า ลานโล่ง และพื้นที่ว่างระหว่างบล็อกอาคาร ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะของเมือง ประชาชนในเมืองยังพักอาศัยอยู่ในย่านที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยรอบศูนย์กลางเมืองตามปกติ มีพื้นที่สำหรับการผลิตวัตถุดิบเพื่ออุตสาหกรรม ด้วยลักษณะดังกล่าวมีโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่เมืองต้องการรองรับมาตรฐานแบบเมืองที่มีย่านอุตสาหกรรม พักอาศัย พาณิชยกรรมและนันทนาการ รวมอยู่ด้วยกัน

2.6 สรุปความรู้ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนทฤษฎี 1) แนวคิดเมืองอุตสาหกรรม 2) แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ 3) แนวคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน และ 4) แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ การศึกษาวิจัยมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่ว่างสาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม เพื่อใช้อ้างอิงและกล่าวถึงหลักการและผลตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษา

งานวิจัยที่ทบทวนมาได้ให้ความสนใจและมุ่งประเด็นศึกษาไปในเรื่องการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม และศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับงานวิจัยด้วย นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ยังมีความสำคัญในมิติของ 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และ 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม พบว่าจะมีรูปแบบ

การใช้งานพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันระหว่างผู้ใช้แรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าว

ตารางที่ 18 สรุปคุณลักษณะที่ดีของพื้นที่สาธารณชนในเมืองอุตสาหกรรมที่มีความเท่าเทียม

พื้นที่สาธารณชนใน	เกณฑ์การพัฒนา	แนวทางการ	วิธีการออกแบบ
เมืองอุตสาหกรรม 1. พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม	ด้านระบบขนส่ง สาธารณะ ที่เว้นว่างสำหรับ การสัญจร	พัฒนาการ เชื่อมต่อและทาง สัญจร ย่านที่อยู่อาศัย การเข้าถึงบริการ สาธารณะ 1. ถนน 2. ทางเดินเท้า	1. มีจุดเปลี่ยนถ่ายและจุดบริการรถขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงกันจากระดับเมือง ระดับชุมชน และระดับหมู่บ้าน เพื่อให้การเดินทางมีความสมบูรณ์ 2. มีเส้นทางจักรยานเชื่อมโยงระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม ที่พักอาศัย และตลาด คู่นานไปกับทางเดินเท้า 3. มีทางเท้าที่สมบูรณ์ 4. ทางเดินเชื่อมต่อระหว่างแปลงที่ดินภายในบล็อกถนน สำหรับให้คนเดินเท้าโดยเฉพาะโดยเชื่อมโยงสถานที่ไปยังสถานที่อื่นในรัศมีการเดินเท้าที่ไม่มาก 5. พื้นที่อยู่อาศัยสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก 6. มีทางเดินที่สามารถเชื่อมจากชุมชนไปยังพื้นที่ริมน้ำ เช่น คลอง หรือแม่น้ำ เป็นต้น เพื่อการรองรับกิจกรรมของชุมชนริมน้ำ
2. พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ	ด้านที่โล่งว่าง สาธารณะ	พัฒนาพื้นที่สีเขียว	1. เพิ่มพื้นที่สีเขียวบนพื้นที่เปิดและพื้นที่กิจกรรม เช่น สวนหย่อม สวนแนวตั้ง เป็นต้น 2. เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เมือง ในลักษณะของสวนขนาดเล็กระดับชุมชน กระจายทั่วเมือง

พื้นที่สาธารณชนใน เมืองอุตสาหกรรม	เกณฑ์การพัฒนา เมือง	แนวทางการ ออกแบบ	วิธีการออกแบบ
	มาตรฐาน สวนสาธารณะ	สวนสาธารณะ ระดับชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> มีพื้นที่สวนสาธารณะขนาดใหญ่ให้บริการภายในรัศมี 2 ถึง 6 กิโลเมตร เพื่อให้บริการและสามารถเข้าถึงจากหลายชุมชน มีพื้นที่สวนสาธารณะขนาดเล็กหรือพื้นที่นันทนาการ เช่น พื้นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ สนามเด็กเล่นในเมืองอุตสาหกรรม เพื่อให้คนเมืองสามารถเข้าถึงด้วยการเดินเท้าในระยะ 400 เมตร สวนสาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม ควรมีขนาดที่เล็กที่สุด คือ 4 ตารางเมตร/ 1 คน
		สิ่งอำนวยความสะดวก	<ol style="list-style-type: none"> เก้าอี้นั่งพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ทำกิจกรรม สนามเด็กเล่น พื้นที่จอดรถจักรยาน พื้นที่จอดรถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ จุดทิ้งขยะแยกประเภท
		ตำแหน่งของ สวนสาธารณะ	<ol style="list-style-type: none"> ที่ว่างอยู่ในมุมอาคาร พื้นที่ริมน้ำ พื้นที่ที่มีกำแพงล้อมรอบ

พื้นที่สาธารณะใน เมืองอุตสาหกรรม	เกณฑ์การพัฒนา เมือง	แนวทางการ ออกแบบ	วิธีการออกแบบ
	ที่เว้นว่างที่เป็นสีเขียว	<ol style="list-style-type: none"> สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในตัวเมือง พื้นที่สีเขียว 	<ol style="list-style-type: none"> เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ มีพื้นที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการเดินเที่ยวสำหรับคนทุกวัย ปรับปรุงลานโล่งต่างระดับที่เข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ลานจอดรถที่เรียงวางพื้นที่ข้าง ๆ และใต้ทางด่วน พื้นที่ริมน้ำซึ่งเข้าถึงได้ยาก หรือโรงงานและโกดังที่เลิกใช้งานแล้ว ควรมีการพัฒนาเพื่อให้คนในเมืองใช้งานได้เพื่อพักผ่อน นั่งเล่น เป็นต้น
พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์	ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	<ol style="list-style-type: none"> กิจกรรมการค้าที่หลากหลายตลอดช่วงเวลา เพื่อให้เกิดการใช้งานตลอด มีการค้าขายที่สามารถดึงดูดคนหลายกลุ่มระดับรายได้ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการใช้งานสำหรับคนที่หลากหลาย พื้นที่ให้บริการแรงงานและคนอยู่อาศัย เช่น ห้างสรรพสินค้า มีร้านอาหาร และตลาดนัด เพื่อให้คนจับจ่ายใช้สอย มีการกระจายตัวของตลาดขนาดเล็กทั่วเมือง มีสถานที่สำคัญตั้งอยู่ใกล้เคียง เช่น สถานที่ราชการ วัด มัสยิด และโรงเรียน

พื้นที่สาธารณชนใน เมืองอุตสาหกรรม	เกณฑ์การพัฒนา เมือง	แนวทางการ ออกแบบ	วิธีการออกแบบ
		อุตสาหกรรมและ คลังสินค้า อุตสาหกรรม เฉพาะกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานที่จัดแสดงสินค้าจากการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม 2. สถานที่จำหน่ายสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม 3. ร้านค้าเอาท์เล็ต (Outlet)
มาตรฐานความ หนาแน่นของการใช้ ที่ดิน	ลักษณะการใช้ ประโยชน์ที่ดิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ควรอยู่ในรัศมีการเดินเท้า 400 เมตร จากโรงงาน อุตสาหกรรมเพื่อลดการใช้ยานพาหนะ 2. ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ถนนและทางเดินเท้าที่มี ความสมบูรณ์ ศูนย์รวมชุมชน และศูนย์ประกอบอาชีพต่าง ๆ 3. ที่ดินเพื่อนันทนาการ เช่น สนามเด็กเล่น ลานกีฬา สนามกีฬา ที่สามารถ รองรับเด็กเล็กและเด็กโต 4. ที่ดินสำหรับที่โล่งสาธารณะเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและจัดกิจกรรมของชุมชน 5. ที่ดินเพื่อสถานศึกษา 	
มาตรฐาน สาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ	องค์ประกอบ ภายในเมือง อุตสาหกรรม	เพื่อให้บริการคนในเมืองอุตสาหกรรมเมืองอุตสาหกรรม เช่น <ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่พาณิชย์กรรม เพื่อการจับจ่ายใช้สอยของใช้ในชีวิตประจำวัน 2. สถานบริการทางการแพทย์และเรียนอนุบาล เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถ ฝากลูกไว้ระหว่างทำงาน 	

พื้นที่สาธารณชนใน เมืองอุตสาหกรรม	เกณฑ์การพัฒนา เมือง	แนวทางการ ออกแบบ	วิธีการออกแบบ
		ส่งเสริมวัฒนธรรม และวิถีชีวิต	<p>3. สำนักงานบริหารชุมชน เพื่อจัดระเบียบงานในเมืองอุตสาหกรรม เช่น การควบคุมกล้องวงจรปิดในเมืองอุตสาหกรรม การจัดเก็บขยะ และควบคุมเสียงตามสาย</p> <p>4. ศูนย์รวมของชุมชน เพื่อใช้ประชุมและจัดกิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>5. สถานีอนามัย</p> <p>6. ศูนย์บริการสื่อสาร</p> <p>7. สวนสาธารณะ</p> <p>8. สนามกีฬา</p> <p>9. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ</p> <p>10. สถานศึกษา</p> <p>1. ส่งเสริมให้มีการเดินเท้า</p> <p>2. ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ</p> <p>3. จัดเส้นทางจักรยานจ่ายใช้สอย ด้วยวิธีการเดินหรือเส้นทางจักรยาน</p> <p>4. ส่งเสริมให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น พื้นที่รอรถขนส่งสาธารณะ พื้นที่จอดรถจักรยาน มอเตอร์ไซด์ และพื้นที่นั่งพักผ่อน เป็นต้น</p>

จากการศึกษางานวิจัยของอนันต์ศรี วงษ์ชัยสุวรรณ (2552) ที่ใช้เครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถาม โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสำรวจพื้นที่และสภาพปัญหา ซึ่งการใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ด้วยการศึกษทั้งเชิงคุณภาพ และปริมาณ ของวาราลักษณ์ คงอ้วน (2558) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยชิ้นนี้ได้โดยในเชิงคุณภาพ การศึกษาและวิเคราะห์การใช้งานพื้นที่สาธารณะ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์มาเป็นองค์ประกอบ และพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับนำกลับไปให้กลุ่มเป้าหมายได้ยืนยันข้อมูลอีกครั้ง และในเชิงปริมาณ การจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจะมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด มีความยืดหยุ่น ลักษณะของข้อคำถามมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยความสำเร็จของการใช้เครื่องมือประเภทนี้จะขึ้นอยู่กับผู้ให้สัมภาษณ์ ทักษะการสัมภาษณ์ของนักวิจัยที่ต้องมีการทำการบ้านมาก่อนสัมภาษณ์ ซึ่งกระบวนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของนพนนท์ อินสุข (2554) ที่มีการแบ่งช่วงเวลาเป็น 5 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้าก่อนทำงาน (06.00 – 08.00 น.) ช่วงกลางวัน (08.00 – 16.00 น.) ช่วงเวลาหลังเลิกงาน (16.00 – 18.00 น.) ช่วงเย็นถึงหัวค่ำ (18.00 – 20.00 น.) และช่วงหัวค่ำถึงดึก (20.00 – 22.00 น.) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการสำรวจและสังเกตการณ์ของการวิจัยครั้งนี้ได้โดยประยุกต์ให้เข้ากับบริบทชุมชนเมืองอุตสาหกรรม เนื่องจากงานวิจัยของนพนนท์ อินสุข มีพื้นที่ศึกษาในกรุงเทพมหานคร ลักษณะและจำนวนผู้ใช้งานแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องแบ่งช่วงเวลาตามการตั้งถิ่นฐานของการทำงานด้วย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นความหลากหลายของเนื้อหาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อใช้ออกแบบการวิจัยกระบวนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย ในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

3.1 กรอบทฤษฎีและแนวคิดในการวิจัย

เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน คุณภาพชีวิตของแรงงานในเมืองอุตสาหกรรม ศึกษาสภาพแวดล้อมของเทศบาลนครอ้อมน้อยในปัจจุบันและแผนการพัฒนาในอนาคตในด้านรูปทรงความหนาแน่นของเมือง โครงข่ายการสัญจร การใช้ประโยชน์ที่ดิน อาคาร พื้นที่สาธารณะ ตลอดจนการใช้พื้นที่ของแรงงานและแนวโน้มความเปลี่ยนแปลง รวมถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิตและที่อยู่อาศัยที่มีความเหมาะสมต่อแรงงานในภาคอุตสาหกรรม และในการได้มาซึ่งข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการต่างๆ ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ซึ่งสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปรากฏการณ์สังคมเรื่องการใช้พื้นที่สาธารณะของเมือง เพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ จึงต้องการมุ่งศึกษาสภาพชีวิตความเป็นจริง ที่เกิดขึ้น การเดินทาง เชื่อมโยงแต่ละกิจกรรม ทักษะคิด อารมณ์ ความรู้สึก การปรับตัว การแก้ไขปัญหา การให้ความหมายตามประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกทำการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากจะทำให้สามารถเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับแรงงานได้อย่างเจาะลึก มีความต่อเนื่องของช่วงเวลา สามารถนำตัวแปรด้านการใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกับตัวแปรความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และพฤติกรรมมนุษย์ มาแปลความหมายได้

3.2 กระบวนการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการหาคำตอบของการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยการวิจัยนี้จัดเป็นการวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory Research) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งงานวิจัยนี้มีองค์ประกอบที่วิเคราะห์จากการรวบรวมข้อมูลจากบทที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานต่างด้าว แรงงานชาวไทย หัวหน้าแรงงาน เจ้าของกิจการร้านค้าและหอพัก และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสำรวจภาคสนาม

การสำรวจและเก็บข้อมูล คือ การสำรวจพื้นที่ศึกษาเพื่อหารูปแบบการใช้พื้นที่ สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรมโดยจะทำการสำรวจพื้นที่ที่มีรูปแบบและลักษณะตาม ประเภทของพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และพื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม โดยจะเลือกศึกษาพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์จากผู้ใช้งาน สำคัญเป็นหลัก แล้วจะทำการจัดกลุ่มของพื้นที่ว่างนั้น ๆ พร้อมกับทำการเลือกกลุ่มพื้นที่ตัวอย่างเพื่อนำไปสู่การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดโปรแกรมการออกแบบ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงประจักษ์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมือง อุตสาหกรรมในขั้นต่อไป

3.2.2 การวิเคราะห์พื้นที่สาธารณะ

หลังจากทำการจัดประเภทของพื้นที่ว่างในหัวข้อข้างต้นแล้วจะได้รูปแบบหรือประเภท ของพื้นที่สาธารณะภายในพื้นที่ศึกษา แล้วนำพื้นที่ว่างดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามลักษณะทางกายภาพ จะมีจุดประสงค์คือ ทำการพิจารณาและประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจ แล้วทำการคัดเลือกกลุ่ม พื้นที่ที่มีลักษณะที่เป็นมาตรฐานของพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ มาจำแนกตามลักษณะของพื้นที่สาธารณะ ตามลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ คือ ที่เว้นว่างที่เป็นสีเขียว และที่เว้นว่าง สำหรับการสัญจร

โดยนำแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย คือ ลักษณะทางกายภาพและประเภทของพื้นที่ สาธารณะ มาสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์และการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงานวิจัยในครั้งนี้เป็น แผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 26 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

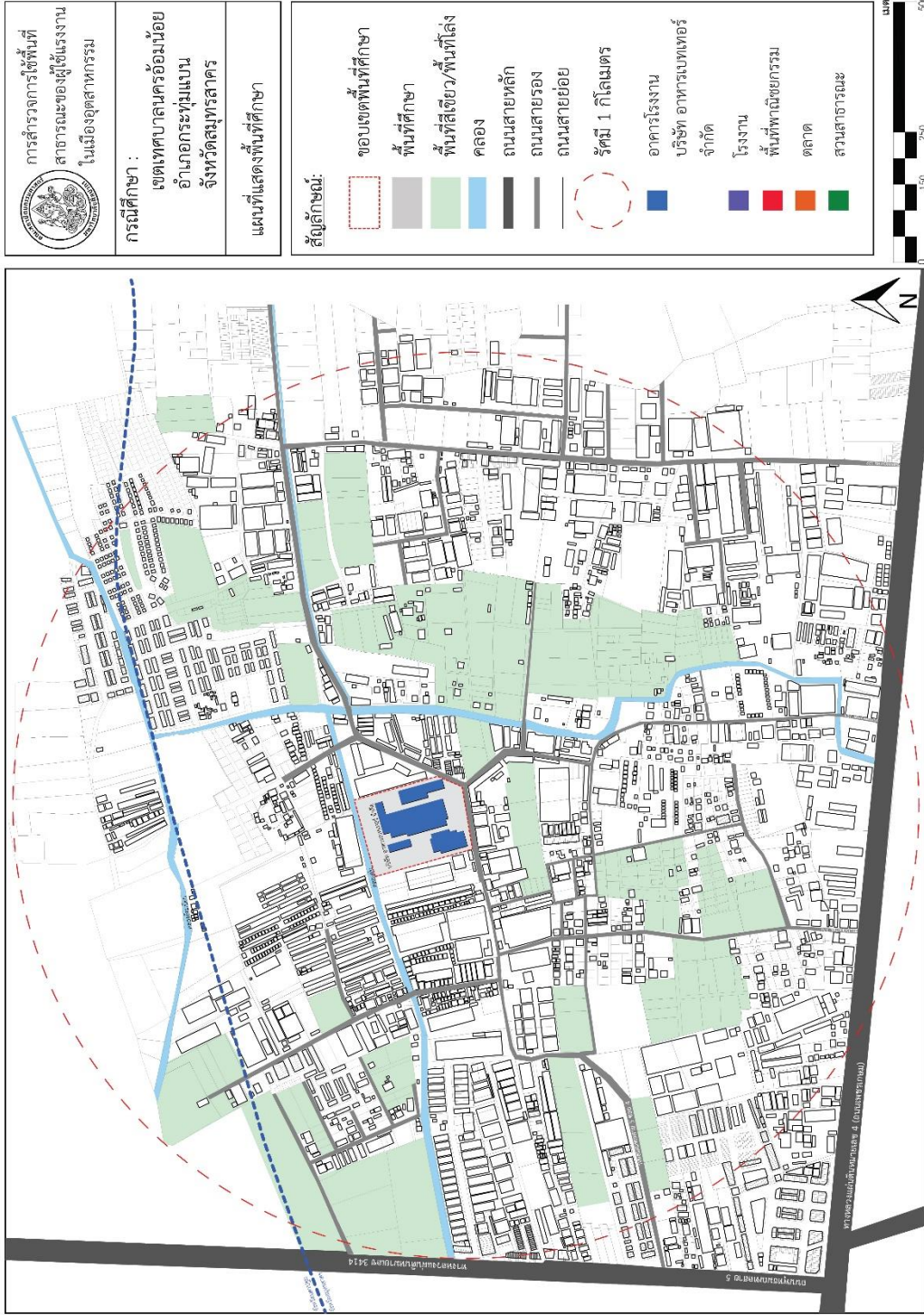
3.3 การเลือกพื้นที่การศึกษา

ในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว รัฐบาลมีการกระตุ้นเศรษฐกิจ อีกทั้งจังหวัดเป็นเขตรอยต่อของกรุงเทพมหานคร สภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เทศบาลนครอ้อมน้อยเป็นเขตอุตสาหกรรมมีโรงงานอุตสาหกรรม และแรงงานภาคอุตสาหกรรมจำนวนมาก สถานประกอบการมีความหลากหลาย จึงทำให้มีแรงงานอพยพเข้ามาอาศัยและทำงานอยู่เป็นจำนวนมาก

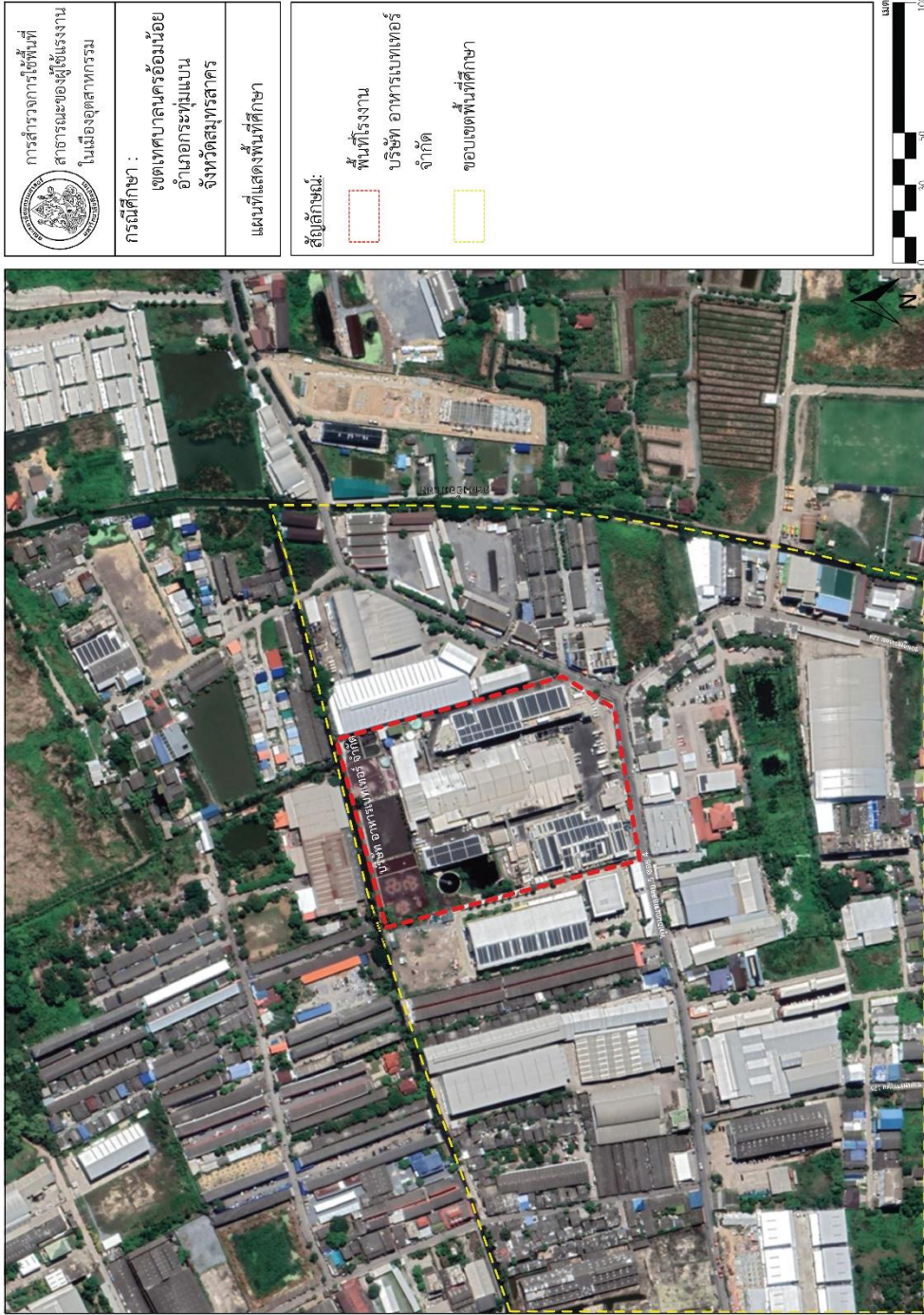
กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะบริเวณชุมชนเมืองที่ใกล้เคียงกับบริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร ขนาดพื้นที่ 0.331 ตารางกิโลเมตร ขอบเขตของพื้นที่ศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับคลองตัน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับซอยเพชรเกษม 122
- ทิศใต้ ติดต่อกับถนนเพชรเกษม
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับถนนพุทธมณฑลสาย 5

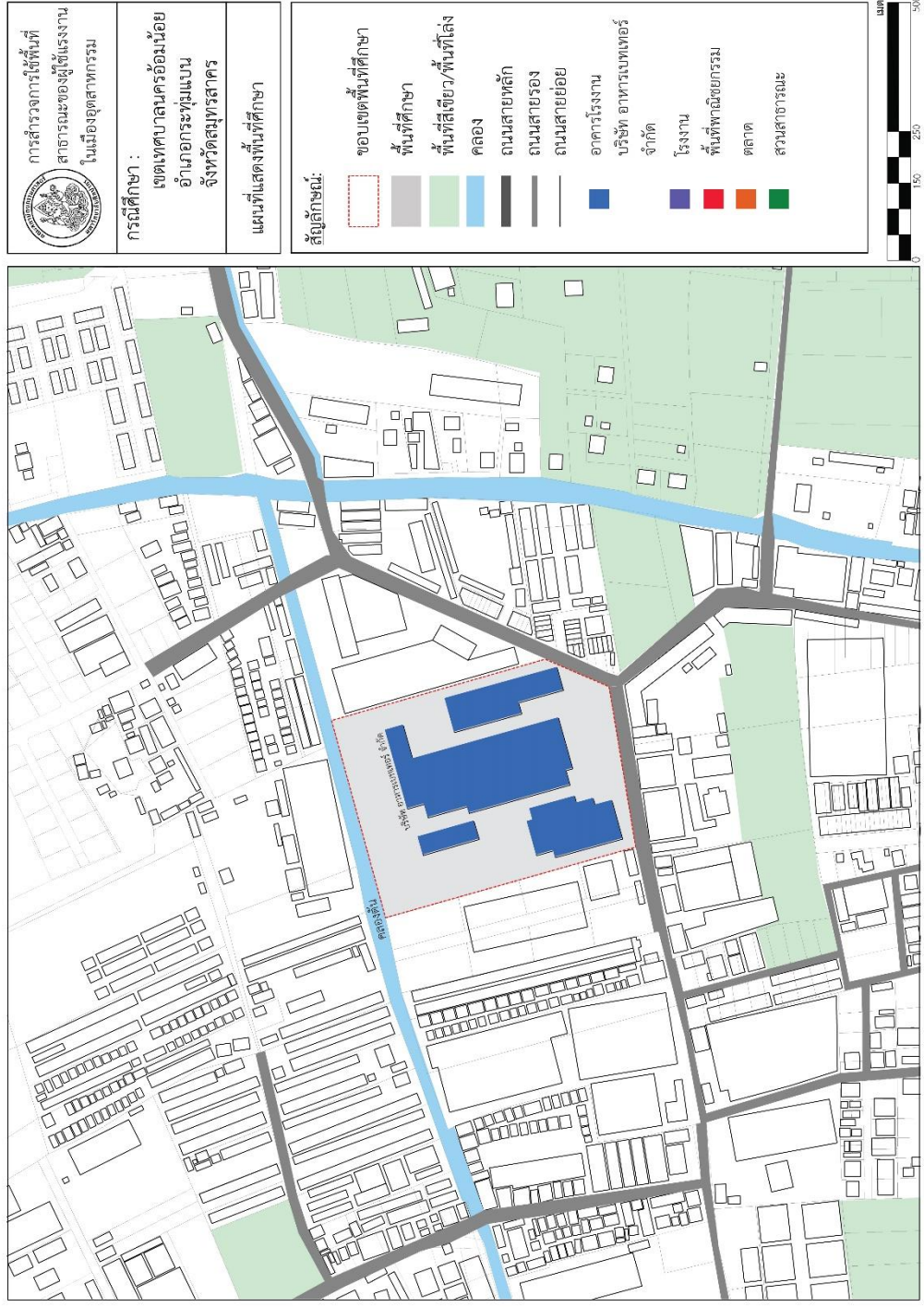
เนื่องจากสถานประกอบการดังกล่าว เป็นโรงงานผลิตอาหารแปรรูปจำพวก ไก่สด ใส้กรอก ชิ้นส่วนไก่แปรรูป มีความต้องการทางการตลาดสูง จึงมีกำลังการผลิตจำนวนมาก ซึ่งทำให้มีทั้งแรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าว ทำงานร่วมกัน มีการทำงานเป็นกะ มีความเหมาะสมที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ทั้งกลางวันและกลางคืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือก บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เป็นพื้นที่ศึกษางานค้นคว้าอิสระดังกล่าวนี้

ภาพที่ 27 พื้นที่ศึกษาในระดับเมือง (Google Develops, 2564)

ภาพที่ 28 พื้นที่ศึกษาในระดับชุมชน (Google Develops, 2564)

ภาพที่ 29 ขอบเขตพื้นที่บริษัท อาคารเบเทออร์ จักัด เขตเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

3.4 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ

1. สัมภาษณ์แรงงานไทย แรงงานต่างด้าว และหัวหน้างาน จำนวน 15 ราย ทำงานอยู่ในบริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร โดยที่ผู้วิจัยจะเลือกแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เป็นผู้ยินดีที่ให้ข้อมูล พูดและฟังภาษาไทยเข้าใจ ในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะ วิธีการดำรงชีวิตในแต่ละวันและสภาพการอยู่ร่วมกันของแรงงานรวมถึงวิถีชีวิตของแรงงานไทยและหัวหน้าคนงานด้วย

2. สัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้า หรือ บ้านเช่า หอพัก ละแวกสถานประกอบการที่คัดเลือกจำนวน 10 ราย ซึ่งการเลือกสัมภาษณ์ จะเลือกสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับแรงงานและประชาชนที่อยู่ร่วมกันภายในเมืองอุตสาหกรรมและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เช่น เจ้าของร้านค้า ร้านอาหาร เจ้าของหอพัก ร้านเสริมสวย รถจักรยานยนต์รับจ้าง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลสอดคล้องกับประเด็นวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา

3. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน การใช้พื้นที่สาธารณะของแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาการใช้พื้นที่สาธารณะ และปัญหาของหน่วยงานในการควบคุมดูแลแรงงานต่างด้าว จำนวน 5 ราย ดังนี้

- 1) เจ้าหน้าที่ด้านแรงงาน
- 2) เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข
- 3) เจ้าหน้าที่ด้านปกครอง
- 4) เจ้าหน้าที่ด้านกองช่าง
- 5) เจ้าหน้าที่ด้านสวัสดิการสังคม

3.5 เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการและเครื่องมือในการวิจัย คือ การเก็บข้อมูลพื้นที่ทางกายภาพ การสัมภาษณ์ และการสังเกตเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลลักษณะทางกายภาพ โดยใช้แผนที่ และทำการวัดระยะ วิธีเดินสำรวจพื้นที่ จดบันทึก ถ่ายภาพ สังเกตการณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูล รวมไปถึงการใช้วิธีการรวบรวมจากเอกสารและทำ การประมาณค่าโดยโปรแกรมระบบภูมิสารสนเทศ หรือ โปรแกรม GIS

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview หรือ SSI) โดยแบบสัมภาษณ์ จะทำการกำหนดแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ซึ่งจะมีลักษณะยืดหยุ่น คือ มีแนวคำถามที่เป็นประเด็นที่สำคัญเอาไว้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และให้สามารถปรับเปลี่ยนคำถามได้ตามสถานการณ์โดยยังคงรักษา

แนวคำถามตามประเด็นหลักไว้ได้ โดยสาเหตุที่ต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบนี้เนื่องจากบางสถานการณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์อาจจะไม่สะดวกหรือไม่ยินยอมที่จะตอบคำถามบางคำถาม ผู้วิจัยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการ เนื้อหาในการสัมภาษณ์จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทั้งในอดีต และปัจจุบันในการใช้พื้นที่สาธารณะ พร้อมทั้งเหตุการณ์ในอนาคต ลักษณะของการสัมภาษณ์จะเป็นแบบการสนทนามากกว่าการซักถาม เพื่อไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกกดดันหรืออึดอัด และจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่สุด เมื่อสัมภาษณ์เสร็จในแต่ละวัน ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ในแต่ละวันว่าคำตอบที่ได้ในวันนั้นมีความชัดเจนหรือไม่ มีการตกลงของประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษาหรือไม่ หากพบความผิดพลาดก็จะตั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อทำการสัมภาษณ์ในวันถัดไป เพื่อขยายรายละเอียดของข้อมูลให้มีความชัดเจนและเจาะลึกมากยิ่งขึ้น

3. แบบสังเกตการณ์ ทำการสังเกตกลุ่มตัวอย่างระหว่างการให้สัมภาษณ์ตามแบบสังเกตที่ได้กำหนด ทั้งการสังเกตพฤติกรรมอาการ ท่าที แววตา น้ำเสียง เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกถูกรบกวนจากผู้สังเกต และเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามตามความจริงหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะทำการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ซึ่งวิธีการสังเกตนั้น ผู้วิจัยจะเข้าไปอยู่ในพื้นที่ สร้างความคุ้นเคย สร้างความสัมพันธ์ ศึกษาชีวิตในเมืองอุตสาหกรรม รวมถึงการสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในแหล่งพื้นที่ ที่ทำการศึกษา ทั้งสภาพแวดล้อม สภาพสังคม ชุมชน และการดำเนินชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง มีความชัดเจนและสะท้อนข้อมูลที่เป็นจริง

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source)

ข้อมูลที่ได้มาจากการสืบค้นเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และข้อมูลด้านวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของแรงงานข้ามชาติ ทั้งนี้มีข้อมูลบางส่วนได้มาจากหน่วยงานของรัฐบาล เช่น คู่มือการจัดระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว สถิติอุตสาหกรรม และข้อมูลพื้นฐานเทศบาลนครอ้อมน้อย

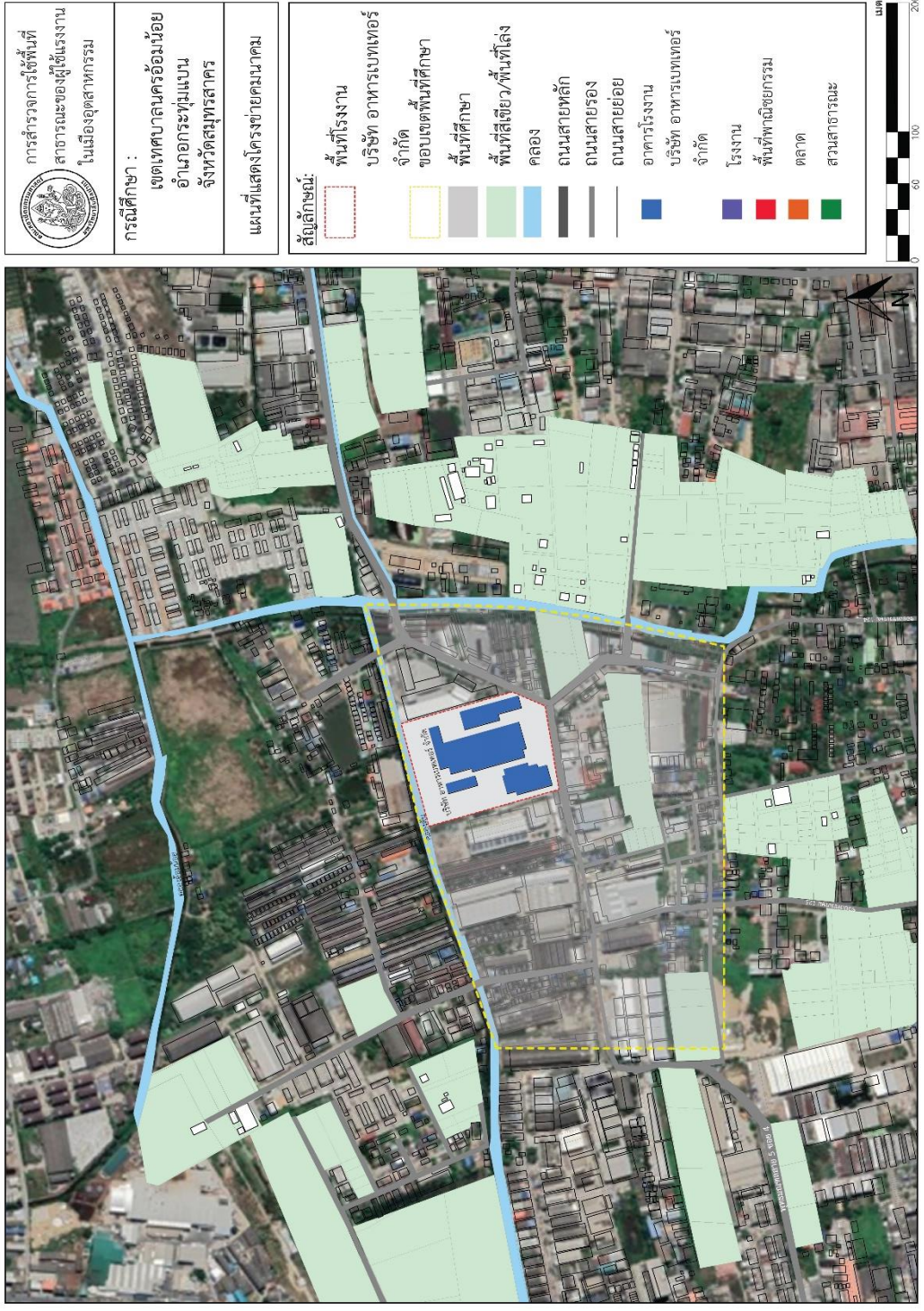
2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Sources)

ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) การตอบแบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลหลักมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกประเด็นคำถามในการศึกษาให้ตรงกับแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น ก่อนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งแจ้งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาทราบว่าข้อมูลที่ได้จากการ

วิจัยเป็นเพียงข้อมูลทางการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่สร้างความเสียหายให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีการป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด ที่เกิดจากการเก็บข้อมูล ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะให้ข้อมูลหรือไม่ให้ข้อมูลในการวิจัยนี้ได้ (อัศนี วันชัย ,2556) ในการศึกษาผู้วิจัยจะทำการสังเกตการณ์ภายในบริบทสภาพแวดล้อมที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

3.6.1 การสำรวจพื้นที่นาร่องด้วยแผนที่สำรวจ

สำรวจพื้นที่ตามแนวถนนโดยการศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร ลักษณะและความสูงของอาคาร พื้นที่สาธารณะ ด้วยวิธีการวิเคราะห์จากลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการเข้าถึง และลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่าง ทำการบันทึกลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ภาพถ่ายพื้นที่ชุมชน การลงสำรวจพื้นที่รอบโรงงาน ใช้แบบสังเกตการณ์ ด้วยแผนที่และจดบันทึกตำแหน่งและองค์ประกอบของที่ว่างสาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมืองอุตสาหกรรม ลานในเมืองอุตสาหกรรม สนามเด็กเล่น ตลาด พื้นที่สูญเปล่าที่เว้นว่างสำหรับการสัญจร ถนน ทางเดินเท้า และคลอง ทำการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย โอกาสในการพัฒนาและข้อจำกัดต่าง ๆ ระบุประเด็นปัญหาเพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนการแก้ไข ดังนั้นการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ภายในพื้นที่ศึกษาจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับย่าน และระดับพื้นที่เฉพาะ และนำไปถามตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

ภาพที่ 30 แผนที่แสดงขอบเขตของพื้นที่ศึกษา บริเวณเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

3.6.2 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1) สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาจากผู้ใช้งาน

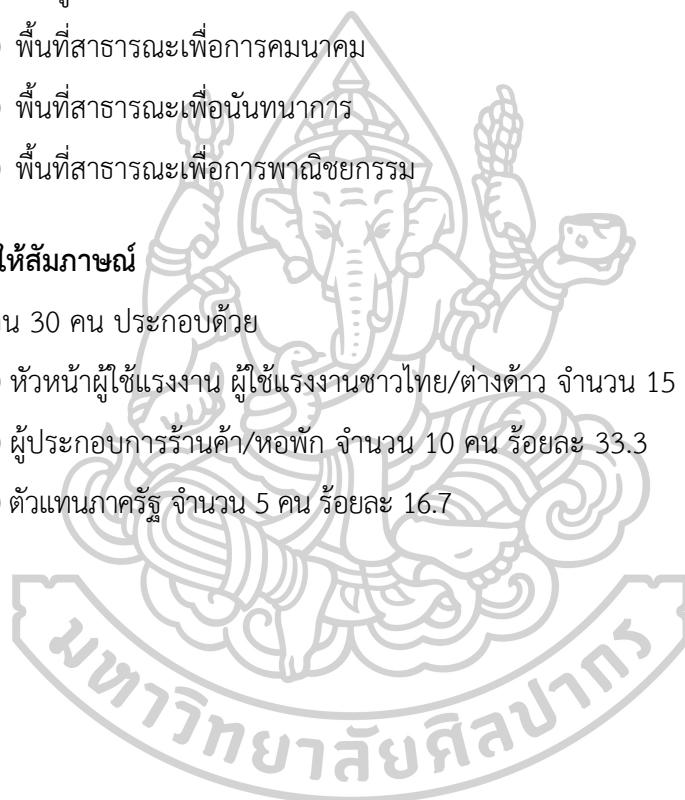
ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ทราบลักษณะการใช้พื้นที่ และสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบแนวทางการพัฒนาต่อไปในอนาคตจากผู้ใช้งานจริงในพื้นที่ศึกษา และสามารถนำผลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ เพื่อหาลักษณะทางกายภาพกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงาน ได้ต่อไป

- 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม
- 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ
- 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม

2) ผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวน 30 คน ประกอบด้วย

- 1) หัวหน้าผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว จำนวน 15 คน ร้อยละ 50
- 2) ผู้ประกอบการร้านค้า/หอพัก จำนวน 10 คน ร้อยละ 33.3
- 3) ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน ร้อยละ 16.7

ผู้สัมภาษณ์กรอก: บริเวณพื้นที่หมายเลข...../วันที่...../เวลา.....น.
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับ หัวหน้าผู้ใช้งาน ผู้ใช้งานชาวไทย ผู้ใช้งานต่างด้าว

เพื่อการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้งานในเมืองอุตสาหกรรม

เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

คำอธิบาย

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ข้อมูลที่ได้จะนำไปประกอบการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของท่านโดยเด็ดขาด

นิยามศัพท์

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่ว่างนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และมีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะ เน้นการใช้ประโยชน์โดยคนเดินเท้าเป็นสำคัญ

เมืองอุตสาหกรรม หมายถึง เมืองที่เน้นลดการใช้รถยนต์ พัฒนาทางเท้า และทางจักรยานเป็นหลัก บริหารจัดการกระบวนการผลิตสินค้าให้ครบวงจร ลดของเสียจากระบบการผลิตและพัฒนาเป็นชุมชนอุตสาหกรรมสีเขียวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

แรงงานชาวไทย หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ทำงานโดยถูกกฎหมาย ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผู้ดำเนินการจะได้รับค่าตอบแทน

แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลต่างสัญชาติซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยอาจเข้ามาโดยถูกกฎหมาย หรือลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้างหรือเคยถูกว่าจ้างทำงานโดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ:

เพศ: ชาย หญิง อื่น ๆ

อายุ: ต่ำกว่า 20 ปี 20-40 ปี 41-60 ปี 60 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษาสูงสุด: ต่ำกว่าปริญญาตรี อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

รายได้: (หน่วยบาทต่อเดือน) ต่ำกว่า 15,000 15,000-30,000

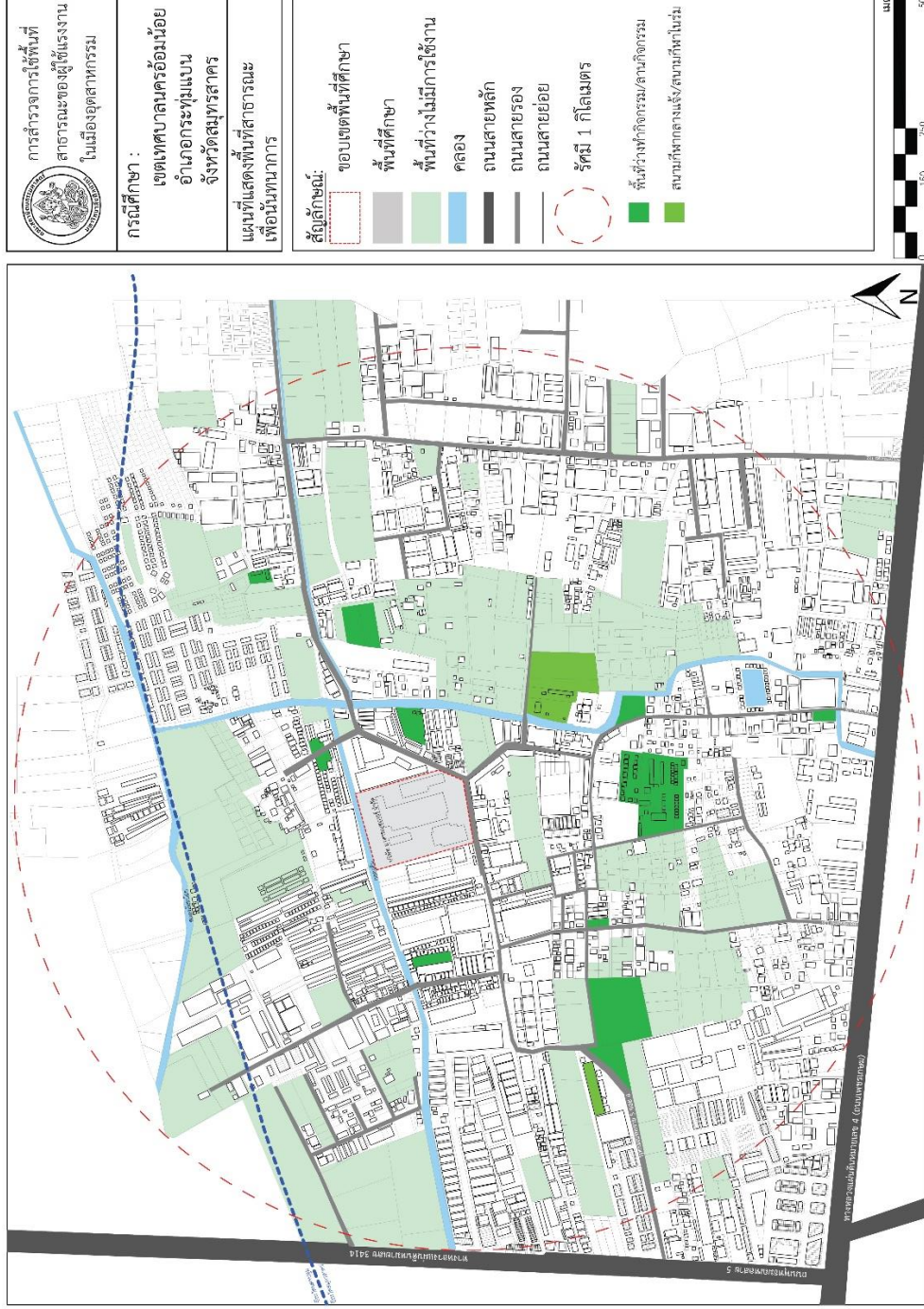
30,001-45,000 มากกว่า 45,000

การอยู่อาศัย: หอพัก ห้องเช่า บ้านเช่า บ้านตนเอง

สถานะ: หัวหน้าผู้ใช้งาน

ผู้ใช้งานชาวไทย

ผู้ใช้งานต่างด้าว

แผนที่แสดงการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ส่วนที่ 2 ประเด็นด้านการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อทำกิจกรรม

พื้นที่ว่างในเมืองอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย

1. ในปัจจุบันท่านเข้ามาใช้บริการพื้นที่นี้หรือไม่ ใช่ ไม่ใช่ (หากตอบข้อนี้ข้ามไปตอบข้อ 8.)
2. ช่วงเวลาที่เข้ามาใช้งาน* เช้า วันทำงาน เย็น วันทำงาน เช้า วันหยุด เย็น วันหยุด
3. ท่านมีผู้ติดตามมาด้วยหรือไม่ มี ไม่มี
4. จำนวนผู้ติดตาม (หน่วย: คน) 1 2 3 มากกว่า 3
5. ความถี่ที่ใช้บริการ (หน่วย: ครั้งต่อสัปดาห์) 1-2 3-4 5-6 7 หรือมากกว่า
6. วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ใช้บริการขนส่งสาธารณะ	☐ เพื่อออกกำลังกาย
☐ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	☐ เพื่อจับจ่ายใช้สอย เครื่องอุปโภค บริโภค
☐ เพื่อไปทำงาน/ธุระส่วนตัว	☐ อื่นๆ ระบุ.....
7. วิธีการเดินทางมายังพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ รถยนต์ หรือรถกระบะ	☐ จักรยานยนต์	☐ ขนส่งสาธารณะ
☐ จักรยานยนต์รับจ้าง	☐ เดิน หรือจักรยาน	☐ อื่นๆ ระบุ.....
8. ท่านพบปัญหาการใช้งานพื้นที่สาธารณะบริเวณเมืองอุตสาหกรรมนี้หรือไม่

☐ พบปัญหา	☐ ไม่พบปัญหา
----------------------------------	-------------------------------------

เนื่องจาก

9. ท่านพบปัญหาการใช้งานพื้นที่สาธารณะด้านใดบ้าง บริเวณใด

พบปัญหาด้าน ด้านคมนาคม ด้านนันทนาการ ด้านการค้า อื่นๆ ระบุ.....

บริเวณพื้นที่ที่พบปัญหา.....

หมายเหตุ: * ช่วงเวลากลางวัน คือ เวลา 07.00 – 16.00 น. และช่วงเวลายืน คือ เวลา 16.00 – 20.00 น.

ผู้สัมภาษณ์กรอก: บริเวณพื้นที่หมายเลข...../วันที่...../เวลา.....น.
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับ ผู้ประกอบการร้านค้า/หอพัก

เพื่อการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม

เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

คำอธิบาย

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ข้อมูลที่ได้จะนำไปประกอบการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของท่านโดยเด็ดขาด

นิยามศัพท์

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่ว่างนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และมีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะ เน้นการใช้ประโยชน์โดยคนเดินเท้าเป็นสำคัญ

เมืองอุตสาหกรรม หมายถึง เมืองที่เน้นลดการใช้รถยนต์ พัฒนาทางเท้า และทางจักรยานเป็นหลัก บริหารจัดการกระบวนการผลิตสินค้าให้ครบวงจร ลดของเสียจากระบบการผลิตและพัฒนาเป็นชุมชนอุตสาหกรรมสีเขียวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

แรงงานชาวไทย หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ทำงานโดยถูกกฎหมาย ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้รับค่าตอบแทน

แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลต่างสัญชาติซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยอาจเข้ามาโดยถูกกฎหมาย หรือลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้างหรือเคยถูกว่าจ้างทำงานโดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ:

เพศ: ชาย หญิง อื่น ๆ

อายุ: ต่ำกว่า 20 ปี 20-40 ปี 41-60 ปี 60 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษาสูงสุด: ต่ำกว่าปริญญาตรี อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

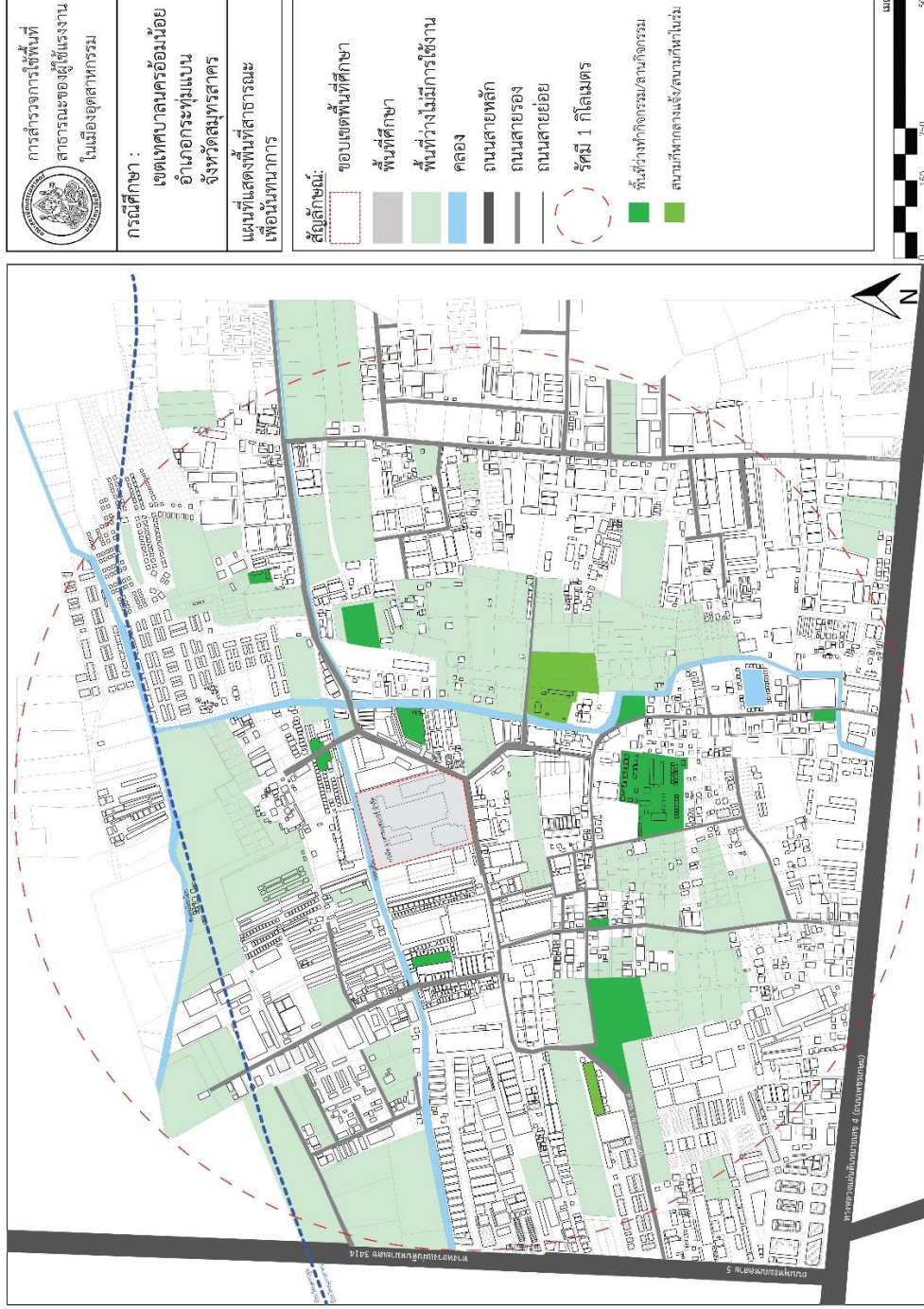
รายได้: (หน่วยบาทต่อเดือน) ต่ำกว่า 15,000 15,000-30,000

30,001-45,000 มากกว่า 45,000

การอยู่อาศัย: หอพัก ห้องเช่า บ้านเช่า กิจกรรมอื่น ๆ ระบุ.....

สถานะ: เจ้าของกิจการ

พนักงาน/ลูกจ้าง

แผนที่แสดงการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ส่วนที่ 2 ประเด็นด้านการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อทำกิจกรรม

พื้นที่ว่างในเมืองอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย

1. ในปัจจุบันท่านเข้ามาใช้บริการพื้นที่นี้หรือไม่ ใช่ ไม่ใช่ (หากตอบข้อนี้ข้ามไปตอบข้อ 8.)
2. ช่วงเวลาที่เข้ามาใช้งาน* เช้า วันทำงาน เย็น วันทำงาน เช้า วันหยุด เย็น วันหยุด
3. ท่านมีผู้ติดตามมาด้วยหรือไม่ มี ไม่มี
4. จำนวนผู้ติดตาม (หน่วย: คน) 1 2 3 มากกว่า 3
5. ความถี่ที่ใช้บริการ (หน่วย: ครั้งต่อสัปดาห์) 1-2 3-4 5-6 7 หรือมากกว่า
6. วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ใช้บริการขนส่งสาธารณะ	☐ เพื่อออกกำลังกาย
☐ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	☐ เพื่อติดต่อธุรกิจ
☐ เพื่อประกอบกิจการของตนเอง	☐ อื่นๆ ระบุ.....
7. วิธีการเดินทางมายังพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ รถยนต์ หรือรถกระบะ	☐ จักรยานยนต์	☐ ขนส่งสาธารณะ
☐ จักรยานยนต์รับจ้าง	☐ เดิน หรือจักรยาน	☐ อื่นๆ ระบุ.....
8. พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมแห่งนี้มีผลต่อการประกอบกิจการ ร้านค้าของท่านหรือไม่ อย่างไร

☐ มี	☐ ไม่มี
-----------------------------	--------------------------------

เนื่องจาก

9. ท่านมีความคิดเห็นหรือแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะบริเวณนี้อย่างไรบ้าง (ตอบสรุปเป็นข้อ ๆ)

หมายเหตุ: * ช่วงเวลากลางวัน คือ เวลา 07.00 – 16.00 น. และช่วงเวลาเย็น คือ เวลา 16.00 – 20.00 น.

ผู้สัมภาษณ์กรอก: บริเวณพื้นที่หมายเลข...../วันที่...../เวลา.....น.
ชุดที่.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับ *ตัวแทนภาครัฐ*

เพื่อการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม

เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

คำอธิบาย

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ข้อมูลที่ได้จะนำไปประกอบการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของท่านโดยเด็ดขาด

นิยามศัพท์

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่ว่างนอกขอบเขตการปกคลุมของอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และมีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะ เน้นการใช้ประโยชน์โดยคนเดินเท้าเป็นสำคัญ

เมืองอุตสาหกรรม หมายถึง เมืองที่เน้นลดการใช้รถยนต์ พัฒนาทางเท้า และทางจักรยานเป็นหลัก บริหารจัดการกระบวนการผลิตสินค้าให้ครบวงจร ลดของเสียจากระบบการผลิตและพัฒนาเป็นชุมชนอุตสาหกรรมสีเขียวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

แรงงานชาวไทย หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ทำงานโดยถูกกฎหมาย ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผู้ดำเนินการจะได้รับค่าตอบแทน

แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลต่างสัญชาติซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยอาจเข้ามาโดยถูกกฎหมาย หรือลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้างหรือเคยถูกว่าจ้างทำงานโดยได้รับเงินเป็นค่าตอบแทน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ:

เพศ: ชาย หญิง อื่น ๆ

อายุ: ต่ำกว่า 20 ปี 20-40 ปี 41-60 ปี 60 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษาสูงสุด: ต่ำกว่าปริญญาตรี อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

รายได้: (หน่วยบาทต่อเดือน) ต่ำกว่า 15,000 15,000-30,000

30,001-45,000 มากกว่า 45,000

การอยู่อาศัย: หอพัก ห้องเช่า บ้านเช่า

บ้านตนเอง บ้านพักราชการ

ส่วนที่ 2 ประเด็นด้านการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อทำกิจกรรม

พื้นที่ว่างในเมืองอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย

1. ในปัจจุบันท่านเข้ามาใช้บริการพื้นที่นี้หรือไม่ ใช่ ไม่ใช่ (หากตอบข้อนี้ข้ามไปตอบข้อ 8.)
2. ช่วงเวลาที่เข้ามาใช้งาน* เช้า วันทำงาน เย็น วันทำงาน เช้า วันหยุด เย็น วันหยุด
3. ท่านมีผู้ติดตามมาด้วยหรือไม่ มี ไม่มี
4. จำนวนผู้ติดตาม (หน่วย: คน) 1 2 3 มากกว่า 3
5. ความถี่ที่ใช้บริการ (หน่วย: ครั้งต่อสัปดาห์) 1-2 3-4 5-6 7 หรือมากกว่า
6. วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ใช้บริการขนส่งสาธารณะ	☐ เพื่อออกกำลังกาย
☐ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	☐ เพื่อติดต่อทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
☐ เพื่อไปติดต่อธุระส่วนตัว	☐ อื่นๆ ระบุ.....
7. วิธีการเดินทางมายังพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ รถยนต์ หรือรถกระบะ	☐ จักรยานยนต์	☐ ขนส่งสาธารณะ
☐ จักรยานยนต์รับจ้าง	☐ เดิน หรือจักรยาน	☐ อื่นๆ ระบุ.....
8. หน่วยงานท่านมีโครงการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณนี้ หรือไม่ อย่างไร

☐ มีโครงการพัฒนา	☐ ไม่มีโครงการพัฒนา
---	--

ชื่อ/งบประมาณ/รายละเอียดโครงการ.....

9. ท่านมีความคิดเห็นส่วนตัวเรื่องแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะบริเวณนี้อย่างไรบ้าง (ตอบสรุปเป็นข้อ ๆ)

หมายเหตุ: * ช่วงเวลากลางวัน คือ เวลา 07.00 – 16.00 น. และช่วงเวลาเย็น คือ เวลา 16.00 – 20.00 น.

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นแนวคำถามที่กำหนดไว้ เปรียบเทียบข้อมูลแต่ละประเด็นเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถทำได้ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้อาจจัดเรียงและจำแนกตามประเด็นคำถามที่ศึกษา แล้วนำข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งเข้าด้วยกัน โดยผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายคนและหลายกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำมาเสริมหรือยืนยันข้อเท็จจริงต่อกัน โดยเก็บข้อมูลจากบุคคลรอบด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับแรงงานโดยตรง การถามคำถามเดิมในเวลาและสถานที่ที่ต่างกัน เช่น การเก็บข้อมูลช่วงเวลาพักในสถานที่ทำงาน แรงงานอาจให้ข้อมูลได้ไม่ครบถ้วนและไม่เป็นความจริง เนื่องจากมีเวลาน้อย แต่การเก็บข้อมูลช่วงวันหยุดในสถานที่ที่แรงงานคุ้นเคยและรู้สึกเป็นกันเอง ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด และมีการปรับแนวทางการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงทัศนคติของตนเองมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในภาคสนาม ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์โดยการตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม ซึ่งหากพบว่ามีข้อมูลตกหล่นหรือข้อมูลขัดแย้งกันก็จะมีเก็บข้อมูลเพิ่มเติมทันที และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากลงพื้นที่ โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเปรียบเทียบหาข้อสรุป หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประเด็นต่างๆ โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม เป็นแนวทางในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาทำการวิเคราะห์ในมุมมองของแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่สาธารณะในการเดินทาง การจับจ่ายใช้สอยและการพักผ่อนหย่อนใจ ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานให้ดียิ่งขึ้น

3.8 สรุปวิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ ความหมาย ลักษณะ ประเภทความสำคัญ และการเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร นำมาออกแบบการวิจัยครั้งนี้โดยการสำรวจนำร่องด้วยแผนที่ในด้านลักษณะทางกายภาพ ลักษณะการเข้าถึง ลักษณะขอบเขตการปิดล้อม และลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้น สังเกตการณ์

พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่ โดยจะศึกษาด้าน 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และ 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะเชิงคุณภาพ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ โดยตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างในการตอบคำถาม คือ แรงงานต่างด้าว แรงงานชาวไทย หัวหน้าแรงงาน เจ้าของกิจการร้านค้าและหอพัก และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และจะนำผลการศึกษาทั้ง 3 ส่วนมาสรุปผลการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครนี้

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่

การสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งได้ลงสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษาในเบื้องต้น คือ ข้อมูลภาพรวมพื้นที่ระดับจังหวัด ได้แก่ ความสำคัญของพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด ลักษณะทางกายภาพระดับจังหวัด การใช้ประโยชน์ที่ดินระดับจังหวัด โครงสร้างของระบบโครงข่ายถนนภายในพื้นที่บริเวณเมืองอ้อมน้อย และข้อมูลระดับพื้นที่ศึกษา ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อลงสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษาในเบื้องต้น มีเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

- 1) ข้อมูลภาพรวมพื้นที่ระดับจังหวัด
- 2) ข้อมูลระดับพื้นที่ศึกษา
- 3) แผนพัฒนาท้องถิ่น
- 4)ผังเมืองรวมในจังหวัดสมุทรสาคร

4.1 ข้อมูลภาพรวมพื้นที่ระดับจังหวัด

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและมีสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ

4.1.1 ด้านพื้นที่ทางกายภาพ

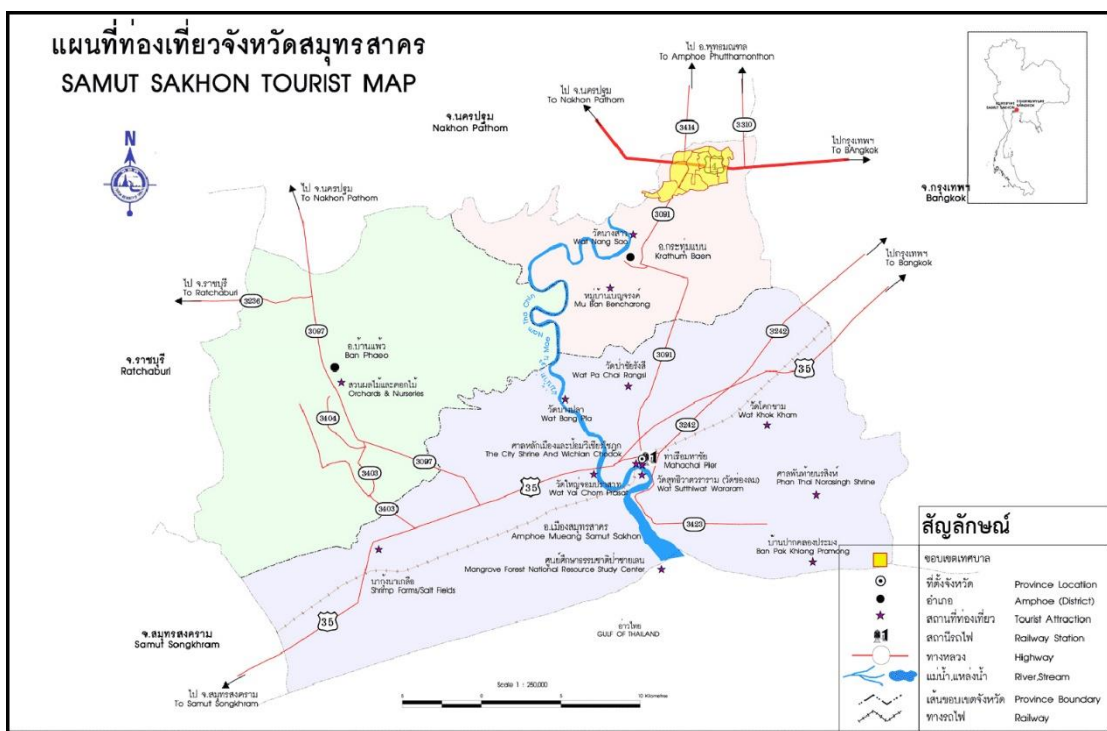
จังหวัดสมุทรสาครมีพื้นที่รวมทั้งหมด 872.35 ตารางกิโลเมตร

(1) โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 38 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 2 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 9 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 25 แห่ง

(2) จังหวัดในเขตปริมณฑล ส่งผลโดยตรงต่อการขยายตัวของเมืองหลวงด้านทิศตะวันตกของกรุงเทพมหานคร อีกทั้งสมุทรสาครยังมีโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่เพียงพอพร้อมรองรับ จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักลงทุนในภาคอุตสาหกรรม สนใจเข้ามาตั้งโรงงานประกอบกิจการในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครอย่างต่อเนื่องทุกปี ในปี พ.ศ. 2559 มีโรงงานอุตสาหกรรม ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ จำนวน 5,823 แห่ง

จำนวนเงินทุน 784,392.489 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 431,529 คน ประเภทอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมโลหะ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมพลาสติก

(3) และมีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เองเป็นแหล่งงานที่ต้องการแรงงานเข้ามาทำงานจำนวนมาก จึงเกิดการหลั่งไหลเข้ามาทำงานของแรงงาน เพราะส่วนใหญ่เป็นการหนีความยากจน หนีสงครามกลางเมือง เข้ามาหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า รายได้ที่ดีกว่า การอพยพลี้ภัยฐานในลักษณะนี้มีใช้เพียงแค่เปลี่ยนสถานที่อยู่ที่กินเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลง สังคม วิถีชีวิต ภาษา วัฒนธรรม สู่สภาพแวดล้อมใหม่

ภาพที่ 31 แผนที่ขอบเขตจังหวัดสมุทรสาคร (สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2564)

4.1.2 ด้านอุตสาหกรรม

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพเอื้อต่อการประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม เนื่องจากอยู่ในเขตปริมณฑลกรุงเทพฯ มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกและรวดเร็ว ประกอบกับมีโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม ต่อการลงทุนจึงมีผู้ประกอบการด้านธุรกิจอุตสาหกรรมให้ความสนใจ มาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรสาครเป็นจำนวนมาก ประเภทอุตสาหกรรมที่มีมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมยางและพลาสติก อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอื่น ๆ ตามลำดับ

จำนวนนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร มี 3 แห่ง ประกอบด้วย

1) นิคมอุตสาหกรรมหाराชนคร ต.บางกระเจ้า อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
ประกอบกิจการ 2 แห่ง

2) นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ต.บางกระเจ้า อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร
ประกอบกิจการ 124 แห่ง

3) นิคมอุตสาหกรรมสินสาคร ต.โคกขาม อ.เมืองสมุทรสาคร ประกอบกิจการ 106 แห่ง

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561

รายการ	ปี พ.ศ.				
	2557	2558	2559	2560	2561
โรงงานอุตสาหกรรม	4,964	5,180	5,486	5,916	6,523
เงินทุน (ล้านบาท)	205,716	216,768	249,304	267,319	309,089
คนงาน (คน)	279,490	288,585	300,933	317,816	342,273

(สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, 2561)

อุตสาหกรรมหลักที่สำคัญ สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 5 อันดับแรกของจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่

1) อุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วยการผลิตเกี่ยวกับสัตว์น้ำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเป็นหลัก เช่น การเลี้ยง ข้ำทะเล แกะ ต้ม นึ่ง ทอด หรือบดสัตว์น้ำ รองลงมา ได้แก่ ถนอมสัตว์น้ำโดยวิธีอบรมควันใส่เกลือดอง ตากแห้ง หรือทำให้เยือกแข็งโดยฉับพลันหรือเหือดแห้ง และทำผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากสัตว์น้ำ หนังหรือไขมันตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 751 โรงงาน เงินลงทุน 60,312 ล้านบาท คนงาน 82,008 คน

2) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ ประกอบด้วยการผลิต ผลิตภัณฑ์โลหะ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเป็นหลัก เช่น การกลึง เจาะ คว้าน กัด ไส เจียร หรือ เชื่อมโลหะทั่วไป รองลงมา ได้แก่ ทำผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีปั๊มหรือกระแทก และทำผลิตภัณฑ์โลหะสำเร็จรูปด้วยวิธีเคลือบหรือลงรักชุบ หรือ ชัดตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 1,072 โรงงาน เงินลงทุน 30,609 ล้านบาท คนงาน 32,563 คน

3) อุตสาหกรรมพลาสติก ประกอบด้วยการผลิต ผลิตภัณฑ์พลาสติกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเป็นหลัก เช่น ทำเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือน หรือเครื่องประดับ และรวมถึงชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์รองเท้า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พลาสติกเป็นเม็ด แท่ง ท่อ หลอด แผ่น ชี้น ผง หรือรูปทรงต่าง ๆ และทำเปลือกหุ้มใส่กรอกตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 916 โรงงาน เงินลงทุน 29,742 ล้านบาท คนงาน 36,462 คน

4) อุตสาหกรรมสิ่งทอ ประกอบด้วยการผลิต การหมัก คาร์บอนไนซ์ สาง ทวี ริด ปั่น อบ ควบ บิดเกลียว กรอ เท็กเจอร์ไรซ์ ฟอก หรือย้อมสีเส้นใย รองลงมา ได้แก่ การทอ หรือการเตรียมเส้นด้ายอื่น สำหรับการทอ การฟอกย้อมสี หรือแต่งสำเร็จด้านหรือสิ่งทอ การพิมพ์สิ่งทอ ตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 459 โรงงาน เงินลงทุน 25,317 ล้านบาท คนงาน 40,338 คน

5) อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์จากยาง ประกอบด้วยการผลิต การทำผลิตภัณฑ์ยาง นอกจากที่ระบุไว้ในลำดับที่ 51 จากยางธรรมชาติหรือยางสังเคราะห์ รองลงมา ได้แก่ โรงงานผลิต ซ่อม หล่อ หรือหล่อดอกยางนอกหรือยางในสำหรับยานพาหนะ ที่เคลื่อนที่ด้วยเครื่องกล คนหรือสัตว์ ตามลำดับ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 159 โรงงาน เงินลงทุน 10,065 ล้านบาท คนงาน 12,870 คน

4.1.3 ด้านแรงงาน

1) สถานการณ์แรงงานต่างด้าว

จังหวัดสมุทรสาครมีคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน (สิงหาคม 2562) รวมทั้งสิ้นจำนวน 256,761 คน ซึ่งจำแนกตามลักษณะการเข้าเมืองของคนต่างด้าว โดยมีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน และแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพในสถานประกอบการ

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามลักษณะการเข้าเมือง

ลักษณะการเข้าเมือง	จำนวน
มาตรา 59 พิสูจน์สัญชาติ (ปรับปรุง และยังไม่ปรับปรุงทะเบียนประวัติแล้ว)	151,498
มาตรา 59 นำเข้าตาม MOU	105,185
มาตรา 62 ส่งเสริมการลงทุน	78
รวม	256,761

(สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2562)

2) ผลกระทบจากแรงงานต่างด้าว

แนวโน้มความต้องการแรงงานต่างด้าวของจังหวัดสมุทรสาครสถานประกอบการมีการขยายตัว กำลังแรงงานเป็นความต้องการที่ไม่สิ้นสุดปัญหาความขาดแคลนแรงงานเกิดขึ้นอยู่เสมอ แรงงานข้ามชาติมีการอพยพเคลื่อนย้ายหลบหนีเข้าเมืองมาทำงานอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นแหล่งประมงสำคัญของประเทศ มีแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะชาวเมียนมาร์หลั่งไหลเข้ามาทำงาน และกลายเป็น “ประชากรแฝง” เกือบเท่า ๆ กับประชากรทั้งจังหวัดด้วยปริมาณประชากรแฝงจำนวนมากนี้ จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาสำคัญในอนาคต ซึ่งจังหวัดกำลังดำเนินการจัดระเบียบอยู่ในขณะนี้

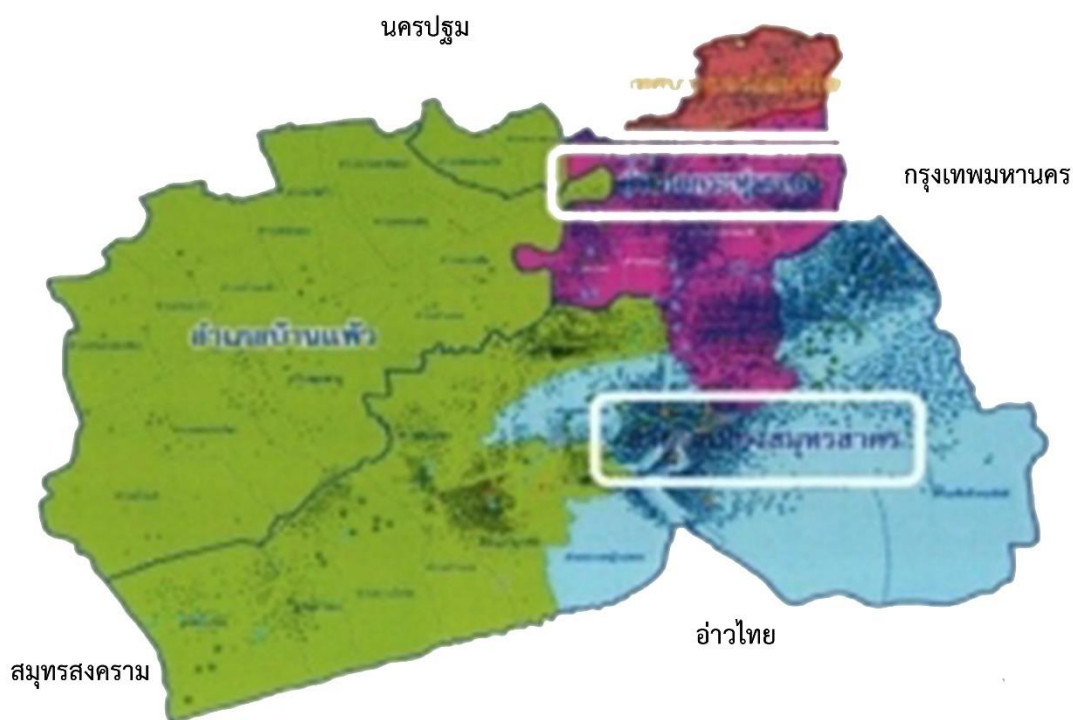
3) การจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานต่างด้าว ในจังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาครกำหนดดำเนินการจัดระเบียบที่อยู่อาศัยแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการมีแรงงานต่างด้าวจำนวนมากเข้ามาทำงานและพักอาศัย ทั้งในด้านความมั่นคง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

4.1.4 ด้านแนวคิดการพัฒนา

1) แนวคิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร

ซึ่งเป็นจังหวัดพื้นที่อุตสาหกรรมเดิม และเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมหนาแน่น ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลส่งผลกระทบต่อภาคเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในพื้นที่ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว ดังนั้น การวางกลยุทธ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร จึงมุ่งเน้นการกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวด การส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขปัญหามลพิษอุตสาหกรรม โดยยกระดับโรงงานและส่งเสริม Eco Factory, Green Industry ควบคู่กับการส่งเสริม Industry Symbiosis มุ่งเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล การประมง และการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาไปสู่รูปแบบโซ่อุปทานสีเขียว พร้อมเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารทะเลระดับสากลแบบครบวงจร และการจัดระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยมีขอบเขตพื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่อุตสาหกรรมหนาแน่นในบริเวณอำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอเมืองสมุทรสาคร นิคมอุตสาหกรรมการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์สินสาคร อุตสาหกรรมกลุ่มฟอกย้อม เทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 32 พื้นที่ดำเนินการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร
(กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2559)

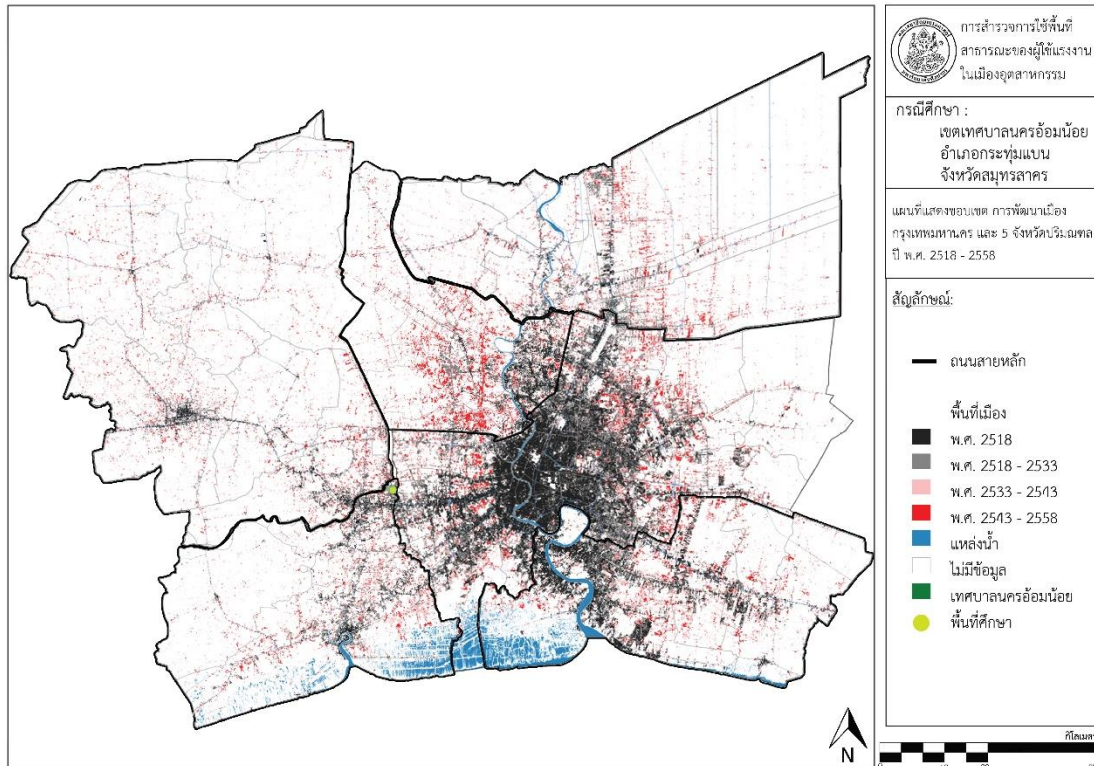
2) เป้าหมายการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร

จากเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมให้อยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ครอบคลุม 5 มิติ คือ กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการจำเป็นต้องกำหนดนโยบายที่ต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานไม่สามารถบรรลุได้ในระยะเวลาอันสั้นจะต้องวางกรอบการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ ภายในระยะเวลา 5 ปี และหลังการดำเนินงานตั้งแต่ 5 ปี เป็นต้นไป

4.1.5 ด้านการพัฒนาเมือง

จากการศึกษาภาพการขยายตัวของพื้นที่เมืองในกรุงเทพมหานครของกรมพัฒนาที่ดิน (2552) ในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2552 และการศึกษาขอบเขตการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและ 5 จังหวัดปริมณฑลของ Phannisa (2563) ในระหว่างปี พ.ศ. 2518 – 2558 พบว่า มีการขยายตัวทางพื้นที่ของเนื้อเมืองกรุงเทพมหานครต่อเนื่องไปในพื้นที่ปริมณฑล 5 จังหวัด (ภาพที่ 9) ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม อย่างไรก็ตามการควบคุมทำให้ชานเมือง

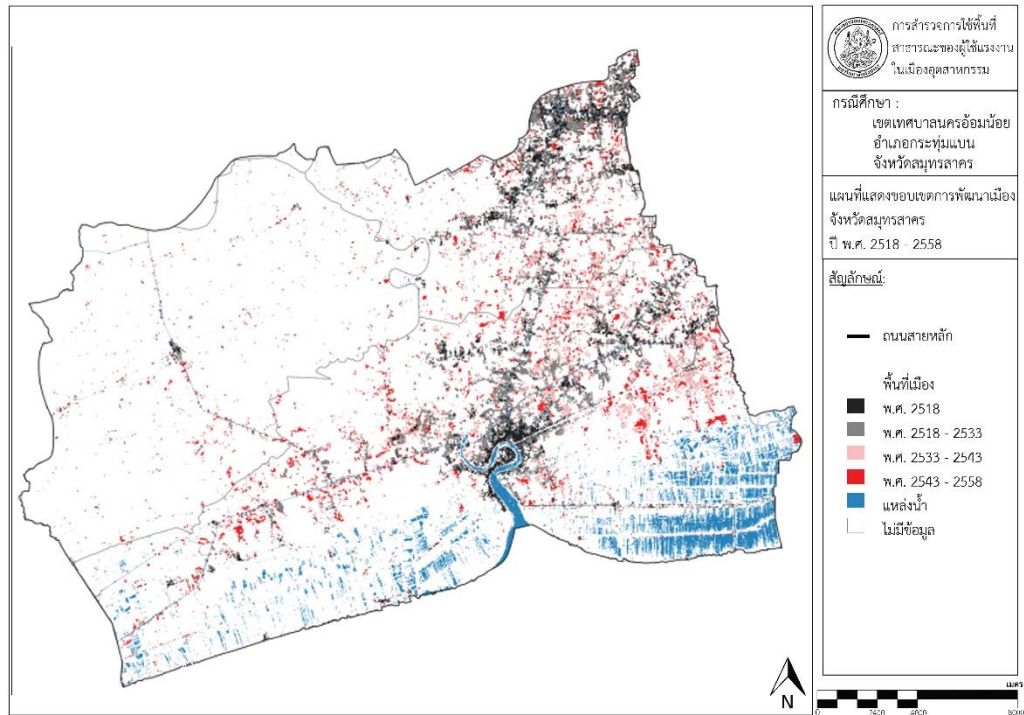
กรุงเทพมหานครเกิดการพัฒนารูปแบบอย่างไรขอบเขต ส่งผลให้เกิดการสูญเสียที่ดินสำหรับการเกษตรกรรมไปในกระบวนการขยายตัวของเมือง มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างกระจุกกระจายสลับกันไประหว่างการใช้ที่ดินแบบชุมชนเมืองและชนบท

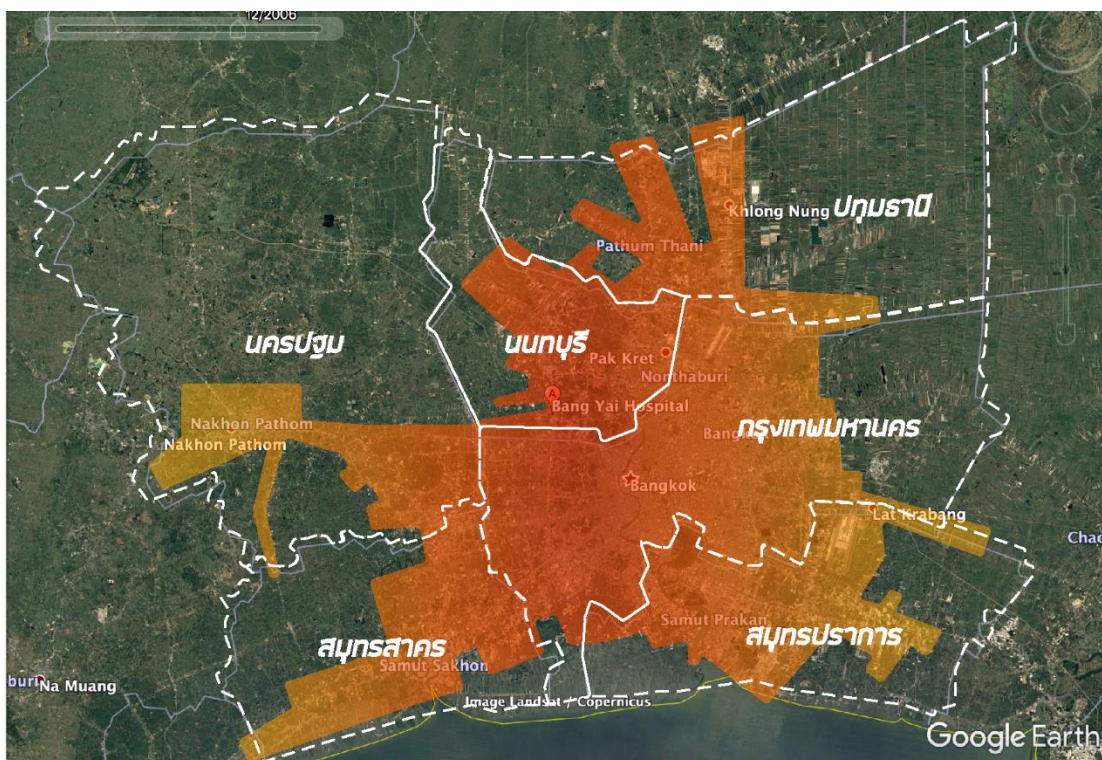
ภาพที่ 33 ขอบเขตการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและ 5 จังหวัดปริมณฑล ปี พ.ศ. 2518 - 2558
(Phannisa, 2564)

สรุปแนวโน้มการขยายตัวของเมืองกรุงเทพมหานครต่อเนื่องไปในพื้นที่ปริมณฑล 5 จังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 มีการก่อสร้างเมืองหนาแน่นภายในกรุงเทพมหานครและภายในอำเภอเมืองของ 5 จังหวัดปริมณฑล ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. 2518 - 2533 เริ่มมีการก่อสร้างออกไปยังจังหวัดอื่น ๆ 5 จังหวัดปริมณฑล ส่วนใหญ่อยู่ตามแนวถนนสายประธานและถนนสายหลัก ระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2543 ก่อสร้างที่อยู่อาศัยกระจายออกไปทั่วบริเวณทุกที่ของแต่ละจังหวัด ไม่ได้ยึดตามแนวเส้นทาง เนื่องจากที่ดินที่เคยเป็นแปลงนาทำเกษตรกรรมถูกปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2558 ยังคงมีอัตราการเติบโตของเมืองมากขึ้นแต่กระจุกอยู่ตามถนนสายหลัก ซึ่งเป็นถนนที่สามารถเชื่อมไปจังหวัดอื่นได้อย่างสะดวกสบาย เพื่อการเดินทางที่ง่ายมากยิ่งขึ้น เห็นได้จากถนนเพชรเกษมและถนนพุทธมณฑลสาย 5 อยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษาย่านอ้อม

น้อย (ภาพที่ 33) ระดับการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและ 5 จังหวัดปริมณฑล ปี พ.ศ. 2564 (ภาพที่ 34) มีการก่อสร้างทั้งที่อยู่อาศัย คอนโดมิเนียม หมู่บ้านจัดสรร และห้างสรรพสินค้า เป็นต้น อยู่ในระดับสีส้มก่อนไปทางเหลือง

ภาพที่ 34 ขอบเขตการพัฒนาเมืองจังหวัดสมุทรสาคร ปี พ.ศ. 2518 - 2558 (Phannisa, 2564)

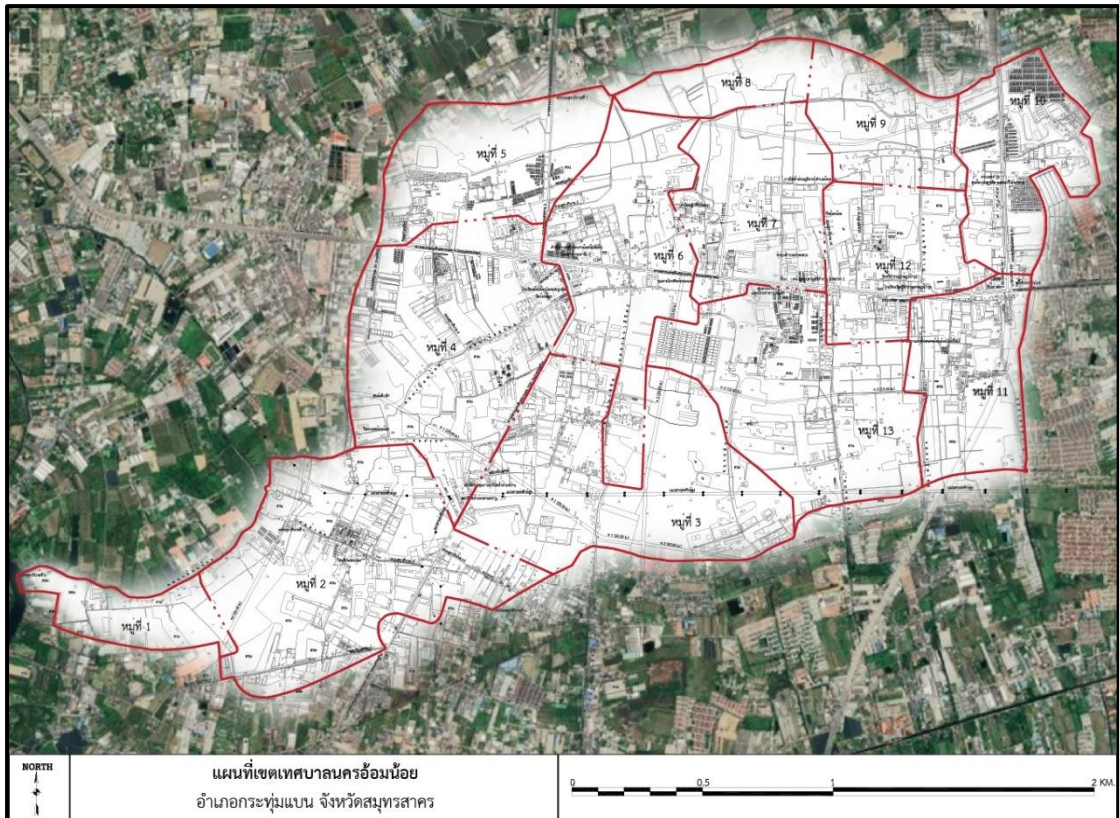
ภาพที่ 35 ขอบเขตการพัฒนาเมืองกรุงเทพมหานครและ 5 จังหวัดปริมณฑล ปี พ.ศ. 2564 (Google Develops, 2564)

4.2 ข้อมูลระดับพื้นที่ศึกษา

4.2.1 ด้านพื้นที่ทางกายภาพ

เทศบาลนครอ้อมน้อย ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีพื้นที่รวมประมาณ 30.40 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 14,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.48 ของพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครลักษณะทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน เป็นพื้นที่ที่มีคลองจำนวน 13 คลอง มีสภาพชลประทานที่ค่อนข้างดี โดยมีแม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสายหลัก เทศบาลนครอ้อมน้อยอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกะทู้มแบน เป็นระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสมุทรสาคร เป็นระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทางประมาณ 21 กิโลเมตร เทศบาลนครอ้อมน้อยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลไร่ชิงและตำบลกะทู้มล้ม	จังหวัดสมุทรสาคร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เขตหนองแขม	กรุงเทพมหานคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลอ้อมใหญ่	จังหวัดสมุทรสาคร
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลสวนหลวงและตำบลท่าไม้	จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 36 ขอบเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย (เทศบาลนครอ้อมน้อย, 2564)

4.2.2 ด้านคมนาคม

การคมนาคมและขนส่งของเทศบาล สามารถติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้อย่างสะดวกมีถนนสายหลักที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอและพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรสาคร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3093 (ถนนเศรษฐกิจ 1) เริ่มต้นจากแยกถนนเพชรเกษมบริเวณกิโลเมตรที่ 25 ผ่านพื้นที่เทศบาลนครอ้อมน้อย มุ่งสู่ที่ว่าการอำเภอกระทุ่มแบน ตลาดมหาชัย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3330 (ถนนพุทธมณฑลสาย 4)

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3434 (ถนนพุทธมณฑลสาย 5)

พื้นที่เทศบาลนครอ้อมน้อย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และบางส่วนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคสาธารณูปการเกิดขึ้นมากมาย จึงทำให้ปริมาณรถยนต์ขนส่งสินค้าทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กเป็นจำนวนมากที่วิ่งผ่าน มีปริมาณรถยนต์ในแต่ละวันค่อนข้างมาก ปริมาณรถยนต์หนาแน่นในช่วงเช้าและเย็น จุดที่มีการจราจร

หนาแน่นช่วงเวลาชั่วโมงเร่งด่วน และช่วงเทศกาลสำคัญหรือที่มีวันหยุดราชการติดต่อกันหลายวัน ได้แก่ แยกสาครเกษม และแยกอ้อมน้อย จุดที่เกิดเหตุบ่อย ได้แก่ แยกอ้อมน้อย แยกเพชรเกษม 87 และแยกพงษ์ศิริชัย 1 (สถานีตำรวจภูธรกระทุ่มแบน, 2564)

4.2.3 ด้านแรงงาน

เทศบาลนครอ้อมน้อยเป็นเขตอุตสาหกรรมทางการผลิต การพาณิชย์กรรมและการขนส่งสินค้าทำให้มีจำนวนประชากรชาวต่างด้าวที่เข้ามาเป็นแรงงานจำนวนมาก

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนบุคคลต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนประวัติและออกเอกสารรับรองบุคคล ณ สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครอ้อมน้อย

สัญชาติ	ชาย	หญิง	รวม
ลาว	154	163	317
กัมพูชา	321	278	599
พม่า	3,914	3,183	7,079
รวมทั้งสิ้น	2,525	2,063	4,588

(เทศบาลนครอ้อมน้อย, 2564)

4.2.4 ด้านการใช้ประโยชน์อาคาร

ผู้วิจัยทำการสำรวจพื้นที่ศึกษาจริง คือ บริเวณรอบสถานประกอบการโรงงานบริษัทอาหารเบทเทอร์ จำกัด ซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านทิศเหนือของพื้นที่เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย บนถนนสุขาภิบาล 2 ซึ่งเป็นถนนที่สามารถเชื่อมต่อไปยังถนนพุทธมณฑลสายสี่และพุทธมณฑลสายห้าได้ในรัศมี 1 กิโลเมตร โดยเลือกสำรวจประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามประเด็นคำถามหลักในการทำวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ประเภทพาณิชยกรรมและตลาด
- 2) ประเภทโรงงาน
- 3) ประเภทที่อยู่อาศัย
- 4) ประเภทพื้นที่ว่าง พื้นที่นันทนาการ

ภาพที่ 37 สภาพการพักอาศัยของแรงงาน

ภาพที่ 38 ร้านค้าบริเวณพื้นที่ศึกษา

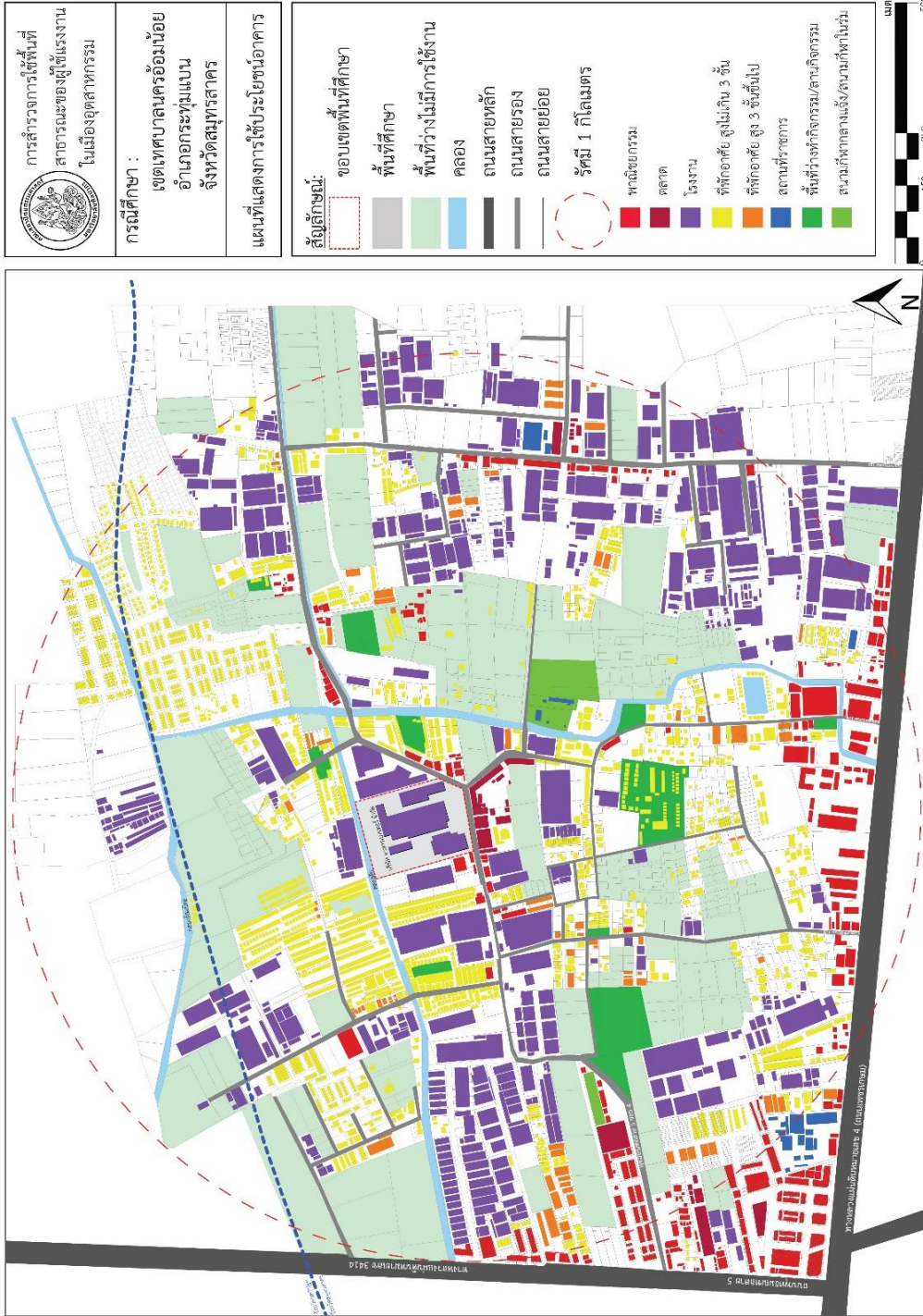

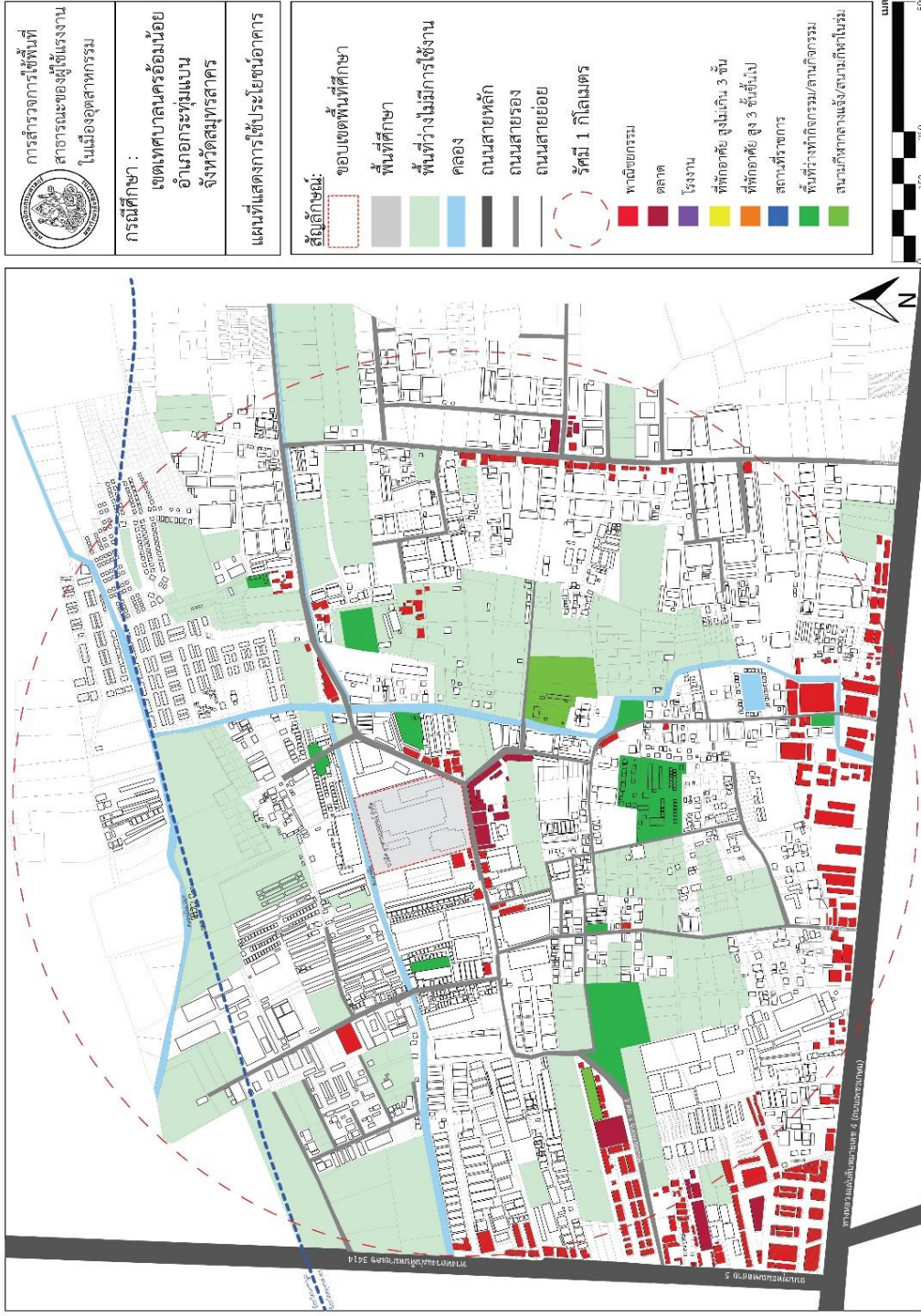
ภาพที่ 39 ตลาดนัดถนนสุขาภิบาล 2

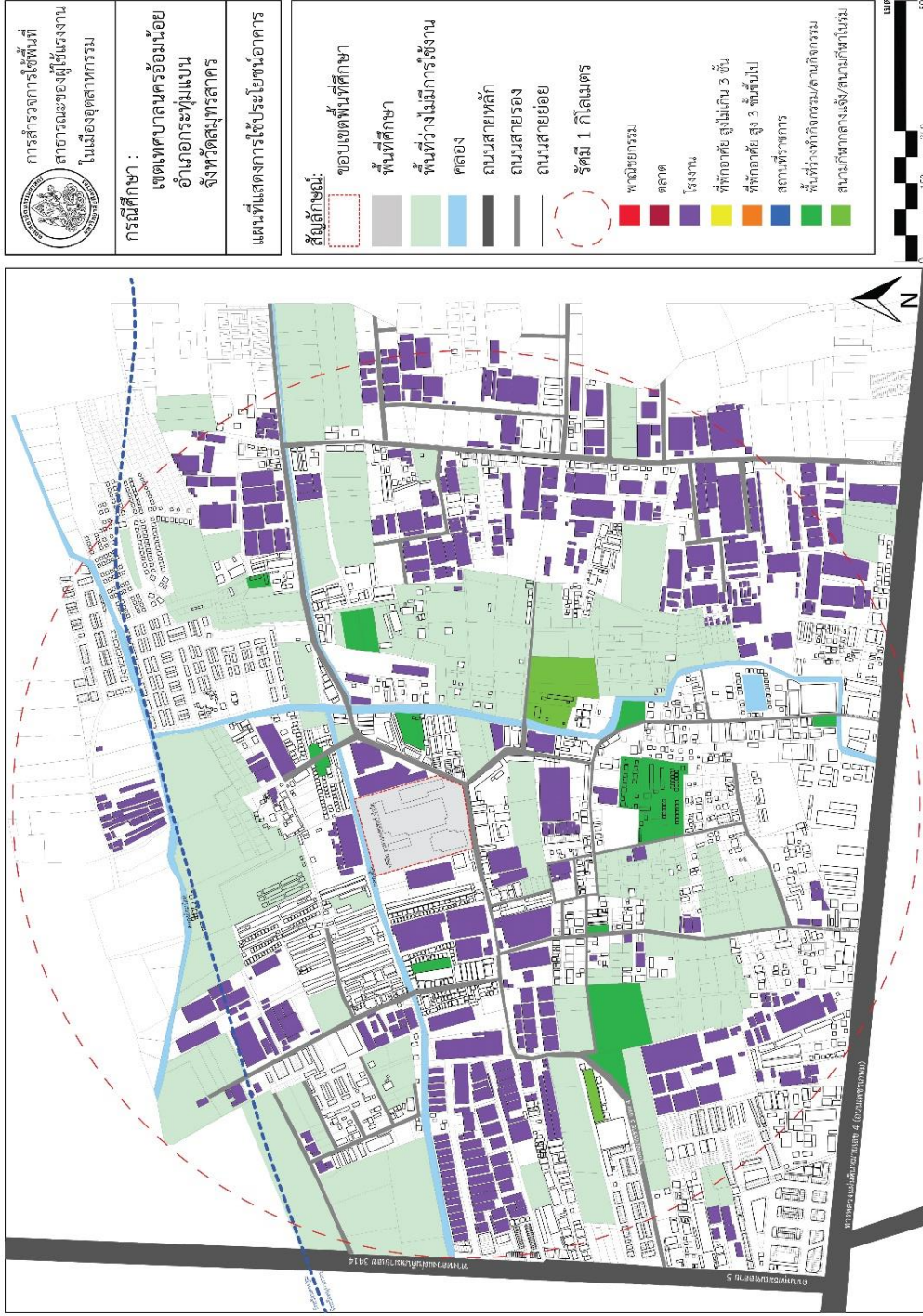
ภาพที่ 40 ย่านพาณิชย์กรรมซอยเพชรเกษม

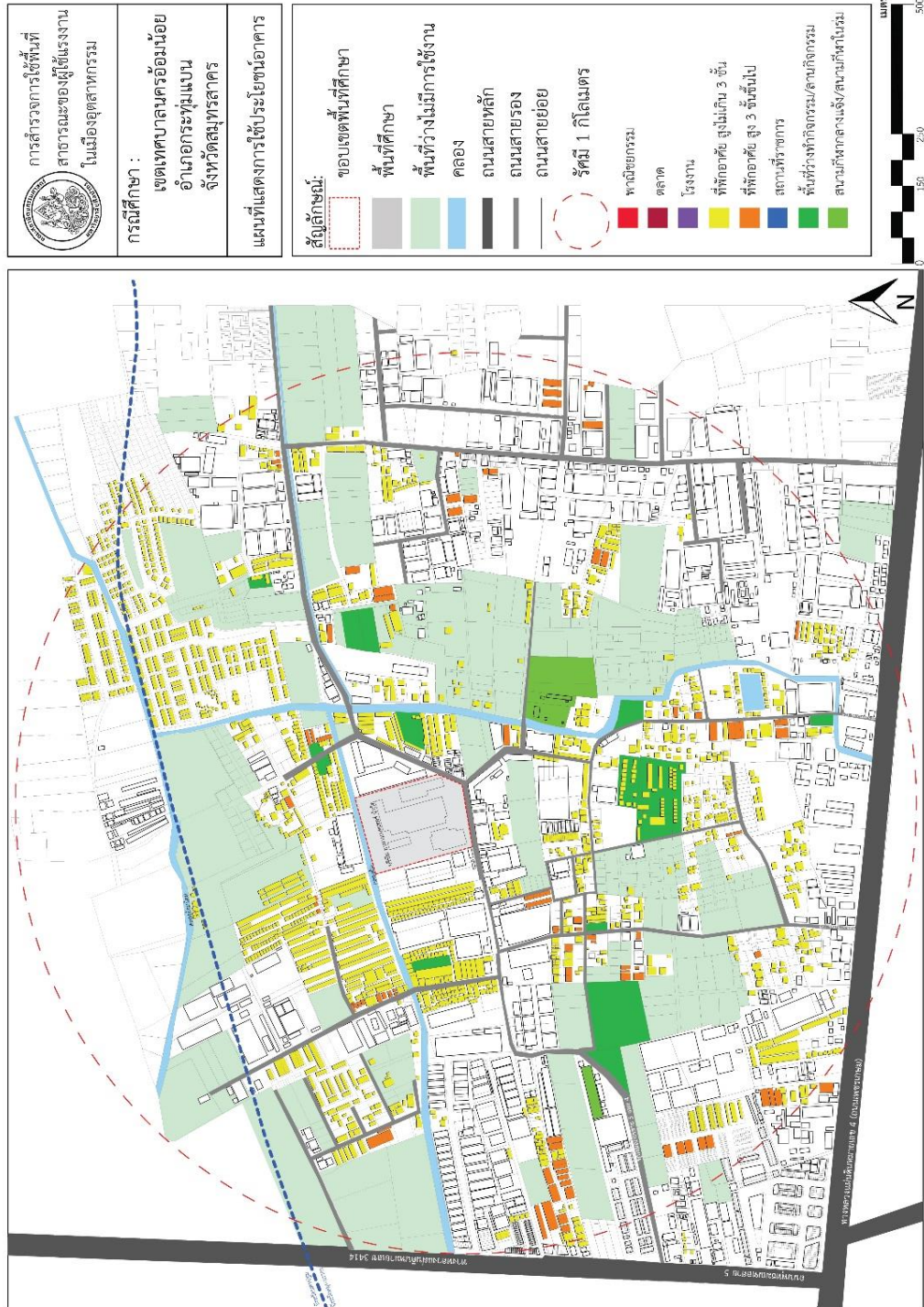

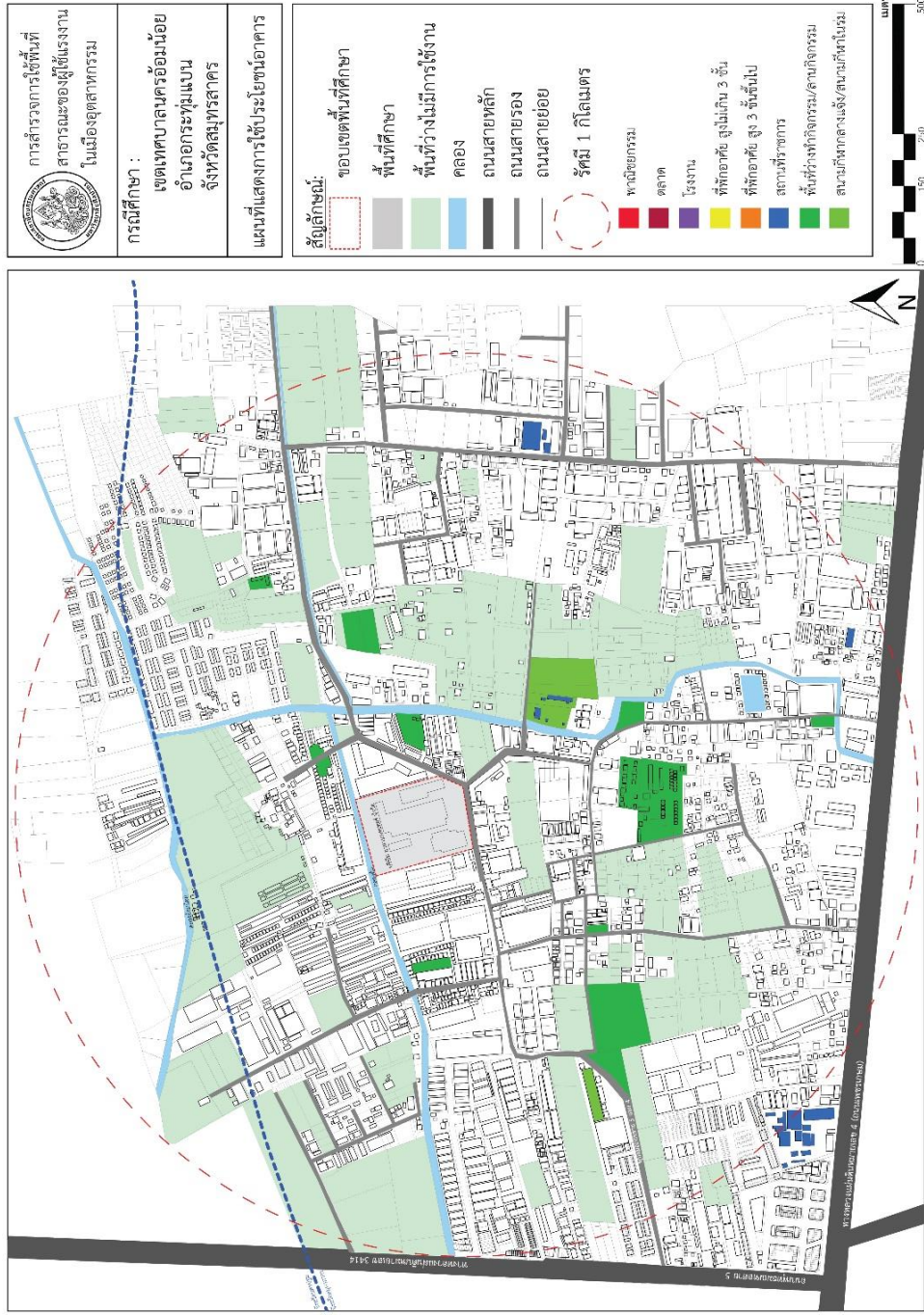

ภาพที่ 42 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทพาณิชย์ยกรรมและตลาด

ภาพที่ 44 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 45 การใช้ประโยชน์อาคาร ประเภทพื้นที่ว่างและพื้นที่นันทนาการ

4.3 ผังเมืองรวมในจังหวัดสมุทรสาคร

การออกแบบงานวิจัยเพื่อการสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม บริเวณบริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยพื้นที่ศึกษามีความเกี่ยวข้องกับผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร และผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน ซึ่งจะแสดงรายละเอียดดังนี้

4.3.1 กฎกระทรวงผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร

การวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร เป็นการกำหนดกรอบนโยบายด้านการผังเมืองในระดับจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาพื้นที่เมืองและชนบทที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ และสังคม อย่างเป็นระบบตามนโยบายภาครัฐ ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่บทบาทชุมชนของจังหวัดสมุทรสาคร พร้อมทั้งกำหนดแนวทาง มาตรการ และวิธีการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการผังเมือง ซึ่งมีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงข่ายคมนาคมขนส่งและบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ

พื้นที่ศึกษาบริเวณบริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2560 มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน สีชมพู เป็นที่ดินประเภทชุมชน ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย พาณิชยกรรมเกษตรกรรม สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันราชการ การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ

4.3.2 กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน

การวางและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎกระทรวงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองกระทุ่มแบนให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมที่มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของการเป็นเมืองน่าอยู่ สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เพียงพอและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ จัดให้มีคุณภาพเพียงพอในด้านการคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ การอนุรักษ์และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งน้ำสาธารณะ สำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเสริมสร้างภูมิทัศน์ทางธรรมชาติให้เป็นเมืองและชุมชนน่าอยู่ ตลอดจนส่งเสริมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยที่ดีของประชาชนในเมืองอุตสาหกรรม

ผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน ครอบคลุมพื้นที่ 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลอ้อมน้อย ตำบลหนองนกไข่ ตำบลสวนหลวง ตำบลบางยาง ตำบลท่าไม้ ตำบลตลาดกระทุ่มแบน ตำบลคลองมะเดื่อ ตำบลแคราย ตำบลดอนไก่ดี และตำบลท่าเสา อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยบริเวณ บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2562 มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน สีม่วง เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมอุตสาหกรรมและคลังสินค้า (อ.1) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นย่านนิคมอุตสาหกรรมที่มีการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

บทที่ 5

การดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ผล

ผลการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ภาคสนาม ในการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีกระบวนการศึกษาและผลการศึกษา ดังนี้

5.1 การดำเนินการศึกษา

ในการดำเนินงานบทนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ให้กับ 1) หัวหน้าผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว จำนวน 15 คน ร้อยละ 50 2) ผู้ประกอบการร้านค้า/หอพัก จำนวน 10 คน ร้อยละ 33.3 และ 3) ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน ร้อยละ 16.7 รวมถึงลักษณะทางกายภาพที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์พื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม โดยมีข้อมูลจากผู้ใช้งานพื้นที่ ปริมาณความต้องการใช้พื้นที่สาธารณะ และนำมาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาดังนี้

5.1.1 เก็บรวบรวมข้อมูล

จากการลงพื้นที่สำรวจโดยมีขอบเขตในการดำเนินงานทั้งหมด 3 องค์กรประกอบ ได้แก่ 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม ด้วยวิธีการบันทึกภาพถ่าย และระบุตำแหน่งลักษณะทางกายภาพที่สำคัญบนแผนที่

5.1.2 วิเคราะห์ข้อมูล

นำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่กำหนดไว้จากบทที่ 2 มาทำการวิเคราะห์ร่วมกันกับพื้นที่หลังจากลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลนำร่องพื้นที่ศึกษาจากแบบสำรวจ (แผนที่สำรวจ) และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เรียบร้อยแล้ว

5.1.3 สรุปผลที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลจาก 3 องค์กรประกอบหลัก ที่มีอยู่ในพื้นที่ศึกษา ด้วยวิธีการสำรวจพื้นที่ การรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่เมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร

5.1.4 อภิปราย

สรุปผลจากการดำเนินการศึกษาโดยผู้วิจัย

5.2 ผลการสำรวจพื้นที่ศึกษา

จากบทที่ 4 พบว่า ลักษณะทางกายภาพของเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ในมิติของ 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และ 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม มีดังนี้

1) พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม

การเดินทางเพียงพอแล้วในแง่การเชื่อมโยงแต่ละบล็อกพื้นที่ สะดวกสบาย โดยมีทั้งสายหลักและสายรองในการเข้าถึงพื้นที่ เพราะ มีไฟฟ้าส่องสว่าง ถนนคอนกรีตทั้งหมด บริเวณตลาดนัดมีการใช้งานมากที่สุดโดยเฉพาะตลาดนัดหน้าโรงงาน ปัญหาในพื้นที่ คือ ไม่มีทางเท้า ไม่มีป้ายรถ และไม่มีที่จอดรถ โดยการเดินทางมาจากเส้นทางสายหลักทางหลวง และเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ถนนสายรอง 1 หรือถนนสายรอง 2 ได้เช่นกัน แต่ทางเข้าถนนสายรอง 2 จะสามารถเข้าสู่พื้นที่ได้อย่างสะดวกสบายมากกว่าถนนสายรอง 1 สามารถเข้าถึงพื้นที่พาณิชย์กรรมพื้นที่นันทนาการ ได้ทันทีและยังเป็นถนนที่เชื่อมต่อทางหลวงทั้ง 2 สาย คือ ถนนพุทธมณฑลสาย 4 และถนนพุทธมณฑลสาย 5

ภาพที่ 51 ถนนสายหลัก (พุทธมณฑลสาย 5)

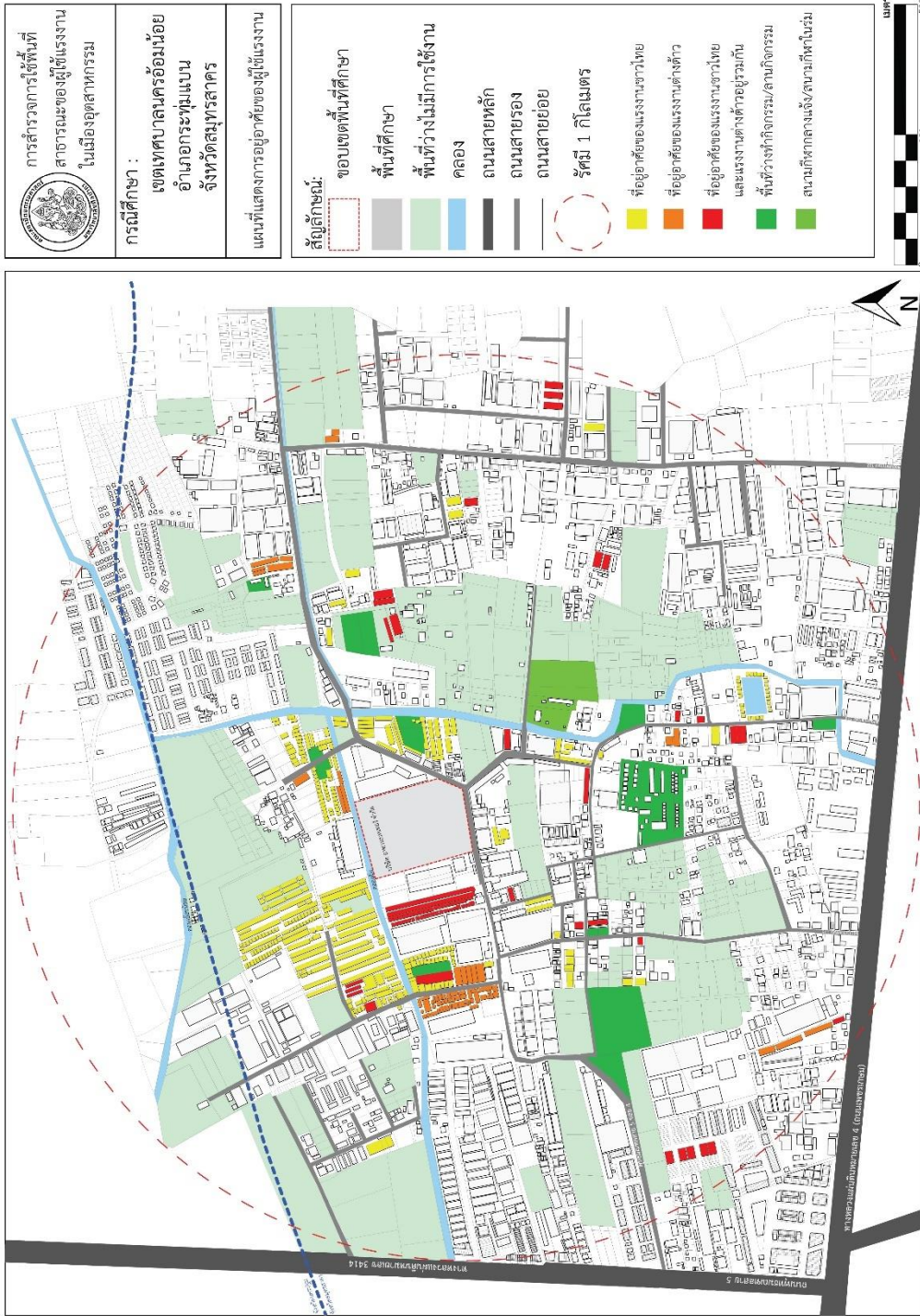
ภาพที่ 52 ทางเข้าจากถนนสายรอง 2

ภาพที่ 53 ถนนสายรอง 1

ภาพที่ 54 ถนนสายรอง 2

ภาพที่ 55 พื้นที่สาธารณะเพื่อการคมนาคม

2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ

แรงงานชาวไทยนิยมที่จะออกไปสังสรรค์ตามร้านนั่งกินดื่ม ในช่วงเวลาเย็น ส่วนใหญ่ไม่นิยมการออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่สวนสาธารณะหรือพื้นที่สีเขียว จะเน้นพักผ่อนในลักษณะการเที่ยวกลางคืนกินดื่มมากกว่า ส่วนพื้นที่สีเขียว พื้นที่เล่นกีฬา พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ศึกษามีเพียงพอ เพราะ สัดส่วนแรงงานชาวไทยใช้พื้นที่สาธารณะในลักษณะดังกล่าวมีน้อยมาก

ในทางกลับกันส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าว นิยมออกมาเล่นกีฬา พาดูรอบครัวมานั่งกินข้าว นั่งพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน บริเวณพื้นที่สาธารณะ พื้นที่สีเขียวมากกว่า แต่พื้นที่เหล่านั้นมีจำกัด โดยเป็นพื้นที่รกร้างของเอกชน หรือพื้นที่ลานจอดรถของห้องเช่า ทำให้มีลักษณะการลักลอบแอบเข้าไปใช้งาน และมีลักษณะทางกายภาพไม่รองรับการพักผ่อน การเล่นกีฬา การจับกลุ่มทำกิจกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นพื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการจึงไม่เพียงพอ และพื้นที่ใช้งานอยู่ไม่มีความเหมาะสม

ภาพที่ 56 ลานจอดรถเป็นพื้นที่พักผ่อนของแรงงาน

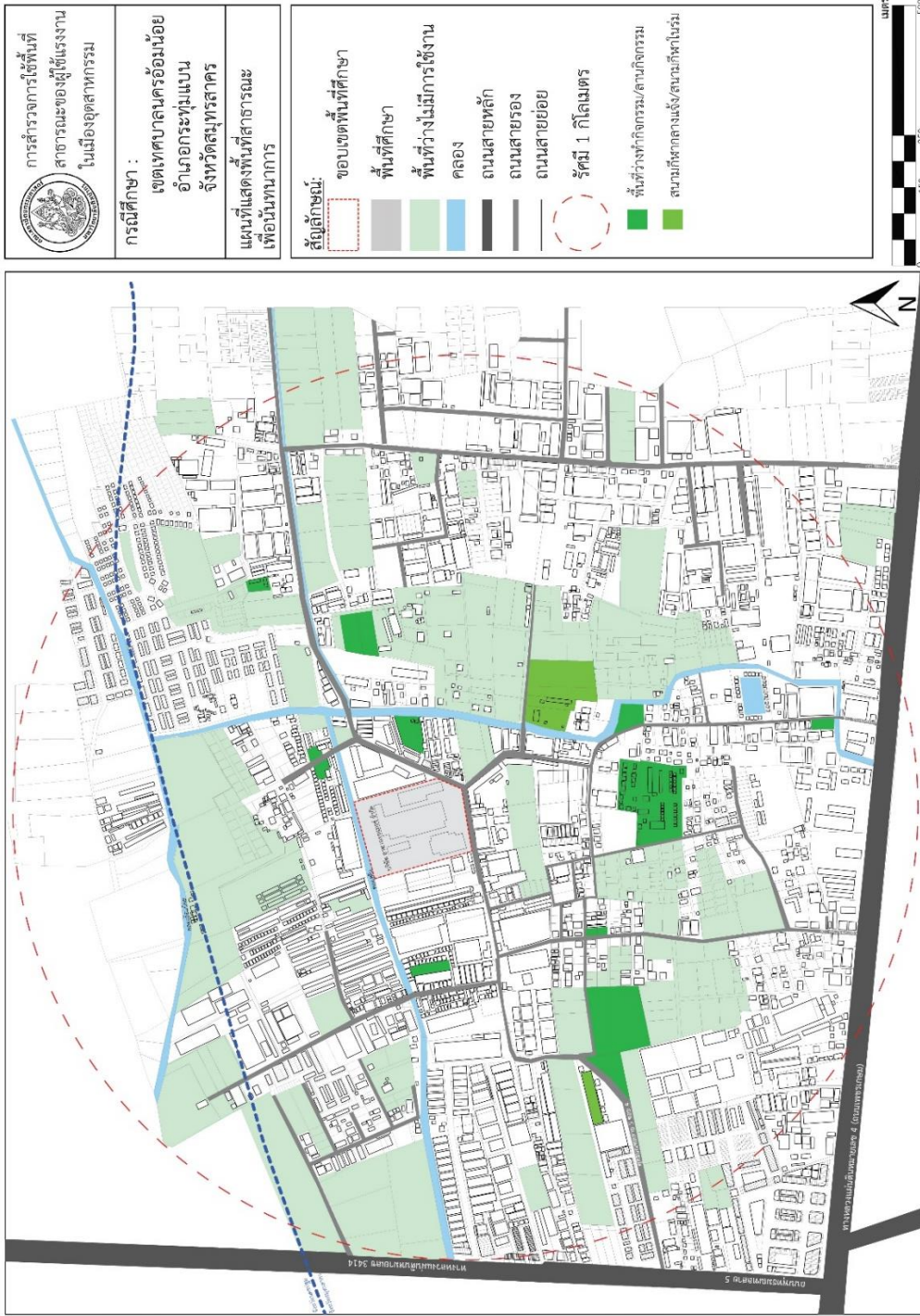
ภาพที่ 57 ลานจอดรถเป็นพื้นที่เล่นกีฬา

ภาพที่ 58 พื้นที่นั่งพักผ่อนเป็นบ่อน้ำร้าง

ภาพที่ 59 สนามกีฬาเทศบาลนครอ้อมน้อย

ภาพที่ 60 พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ

3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม

สำหรับแรงงานชาวไทย ไม่มีผลกระทบหรือเพียงพอแล้ว เพราะส่วนใหญ่คนไทยมีรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ นิยมใช้บริการ ชื้อของ กินอาหาร นอกรัศมีพื้นที่ศึกษา เช่น ตลาดเก้าแสน ตลาดนัดเจริญ บริเวณถนนพุทธมณฑลสาย 5 บิ๊กซีอ้อมใหญ่ โลตัสกระทู้มแบน หรือตลาดหน้าหมู่บ้านสินสมบูรณ์บริเวณถนนพุทธมณฑลสาย 4

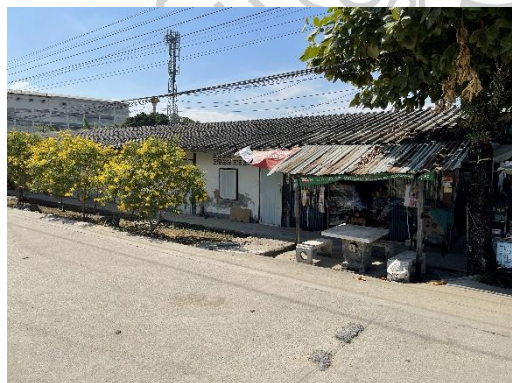
ส่วนแรงงานต่างด้าว นิยมเดินซื้อของสด ข้าวสาร อาหารแห้ง ตามตลาดนัด กลับไปประกอบอาหารทานเองบริเวณที่พักอาศัย เวลาหลังเลิกงานส่วนใหญ่กลับที่พักอาศัย ไม่ค่อยจะแวะกินดื่มที่ร้านอาหาร/คาเฟ่ หรือถ้าจะแวะจะเป็นแค่ร้านของชำหรือตลาดบริเวณทางผ่านและซื้อของเล็กน้อย กลับไปทำที่พักอาศัยเท่านั้น ช่วงวันหยุด ส่วนใหญ่นิยมไปซื้อของเข้าบ้านที่บิ๊กซีอ้อมใหญ่ โลตัสกระทู้มแบน และตลาดนัดเจริญ ปากทางพุทธมณฑลสายห้า เป็นหลัก

ภาพที่ 61 ร้านค้าฝั่งตรงข้ามโรงงาน

ภาพที่ 62 ตึกแถวขายข้าวสารอาหารแห้ง

ภาพที่ 63 ร้านขายของชำด้านหน้าแหล่งที่พักอาศัย

ภาพที่ 64 บริเวณตลาดและ 7-11 ด้านหน้าโรงงาน

5.3 วิเคราะห์ผลการศึกษา

5.3.1 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม ของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว วิเคราะห์จากแผนที่การใช้ประโยชน์อาคารที่สำรวจจริง ได้แก่ อาคารพาณิชย์กรรม ตลาด โรงงาน ที่พักอาศัย สูงไม่เกิน 3 ชั้น ที่พักอาศัย สูง 3 ชั้นขึ้นไป และสถานที่ราชการ เป็นต้น มีดังนี้

1) ถนนสายหลัก คือ ถนนพุทธมณฑลสาย 5 และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม)

2) ถนนสายรอง 1 คือ ซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126

3) ถนนสายรอง 2 คือ พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4 (ถนนสุขาภิบาล 2)

จากการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวมีการใช้จักรยานเพื่อเดินทางภายในเมืองอุตสาหกรรมและเดินเท้า จากที่พักอาศัยไปยังโรงงาน โดยจำแนกได้ดังนี้

1) เส้นทางเดินเท้าของผู้ใช้แรงงานชาวไทย คือ บริเวณตลาดสดเก้าแสน อาคารพาณิชย์ใกล้กับโรงพยาบาลมหาชัย 2 ซึ่งอยู่ติดกับถนนเพชรเกษมเป็นแหล่งร้านอาหาร ร้านค้าชั่วคราว ธนาคาร และจุดต่อรถเข้าเมือง

2) เส้นทางจักรยานของผู้ใช้แรงงานชาวไทย คือ หน้าโรงงานเบทาโกรอ้อมน้อย ส่วนใหญ่เป็นการเพื่อเดินทางไปยังสถานที่ใกล้ ๆ เช่น จากที่พักอาศัยไปโรงงานที่ทำงาน และจากโรงงานไปยังร้านค้าใกล้เคียง หากมีความประสงค์จะเดินทางระยะทางไกล นิยมใช้รถมอเตอร์ไซด์ส่วนตัวหรือมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

3) เส้นทางเดินเท้าของผู้ใช้แรงงานต่างด้าว คือ บริเวณตลาดสดเก้าแสน ร้านค้าหน้าโรงงานเบทาโกรอ้อมน้อย บริษัท ไทยเทปกาว จำกัด ภายในพุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4 ไปเชื่อมกับซอยเพชรเกษม 124 ซึ่งหน้าปากซอยมีร้านสะดวกซื้อ จุดต่อรถเข้าเมือง มีมอเตอร์ไซด์รับจ้างให้บริการ และใกล้กับโรงงานหลายแห่ง เช่น โรงงานโสภณโลหะภัณฑ์ โรงงาน บี.วี.พี.อินดัสเตรียล เป็นต้น โดยลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันมักเดินจากที่พักอาศัยไปยังโรงงานและตลาด ไม่นิยมเดินไปยังร้านอาหาร เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาหารรับประทานเองที่พักอาศัย

4) เส้นทางจักรยานของผู้ใช้แรงงานต่างด้าว คือ นิยมขี่จักรยานจากที่พักอาศัยไปยังโรงงานและตลาดเก้าแสน ซอยเพชรเกษม 126 ตลาดนัดเพชรเกษม 122 ซึ่งเป็นซอยที่มีรถยนต์มอเตอร์ไซด์สัญจรเป็นจำนวนมากและไม่มีทางเท้าเพื่อเดินหรือปั่นจักรยาน ส่วนใหญ่พื้นที่ติดรั้วโรงงานจะถูกใช้เป็นพื้นที่จอดรถมอเตอร์ไซด์ของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและที่ตั้งร้านค้าชั่วคราว

ภาพที่ 66 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยกำลังเดินไปยังร้านอาหาร

ภาพที่ 67 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยขี่มอเตอร์ไซด์เพื่อไปยังโรงงานที่ทำงาน

ภาพที่ 68 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวขี่จักรยานไป-กลับระหว่างที่ทำงานกับที่พักอาศัย

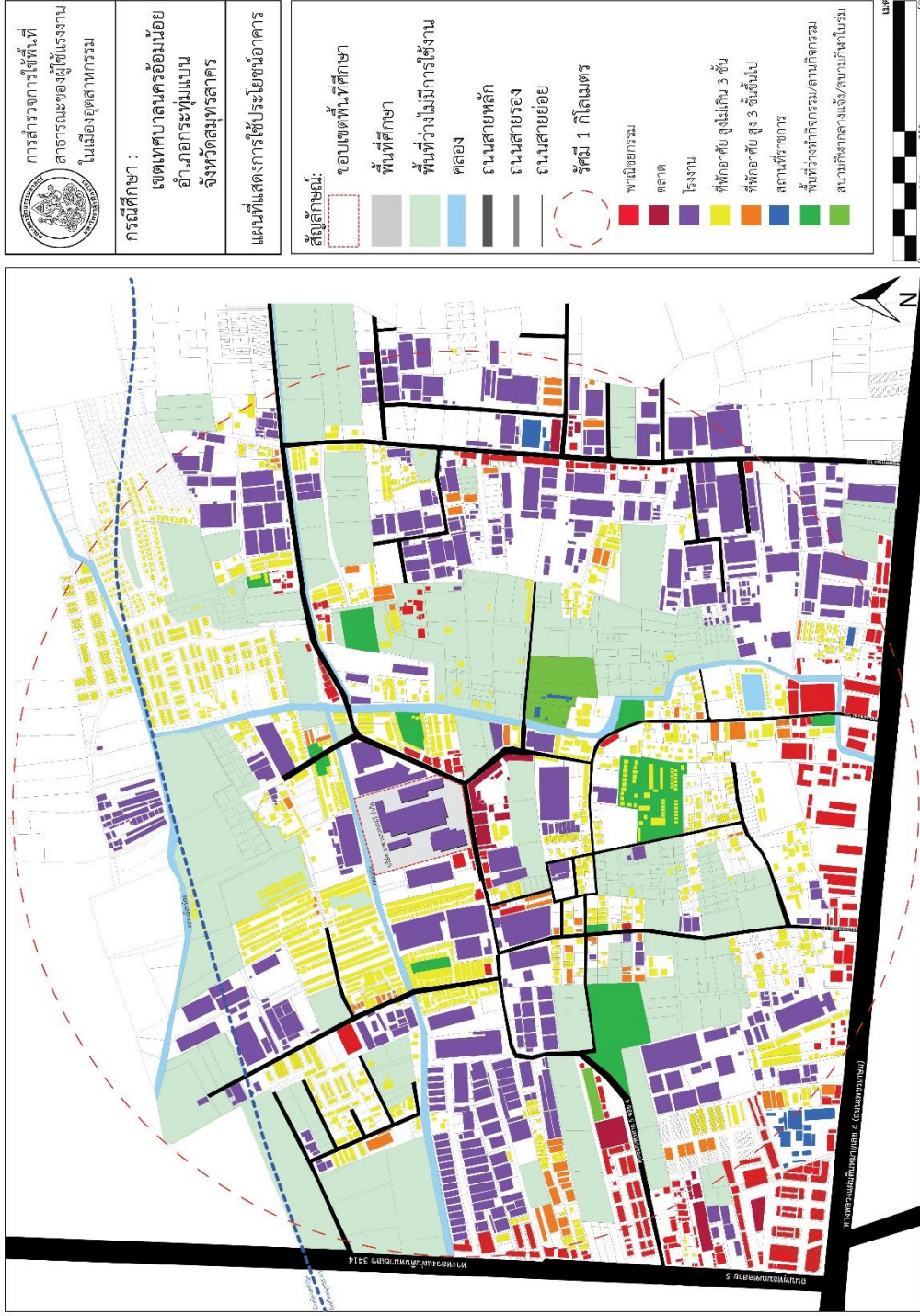
ภาพที่ 69 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินไป-กลับระหว่างที่ทำงานกับที่พักอาศัย

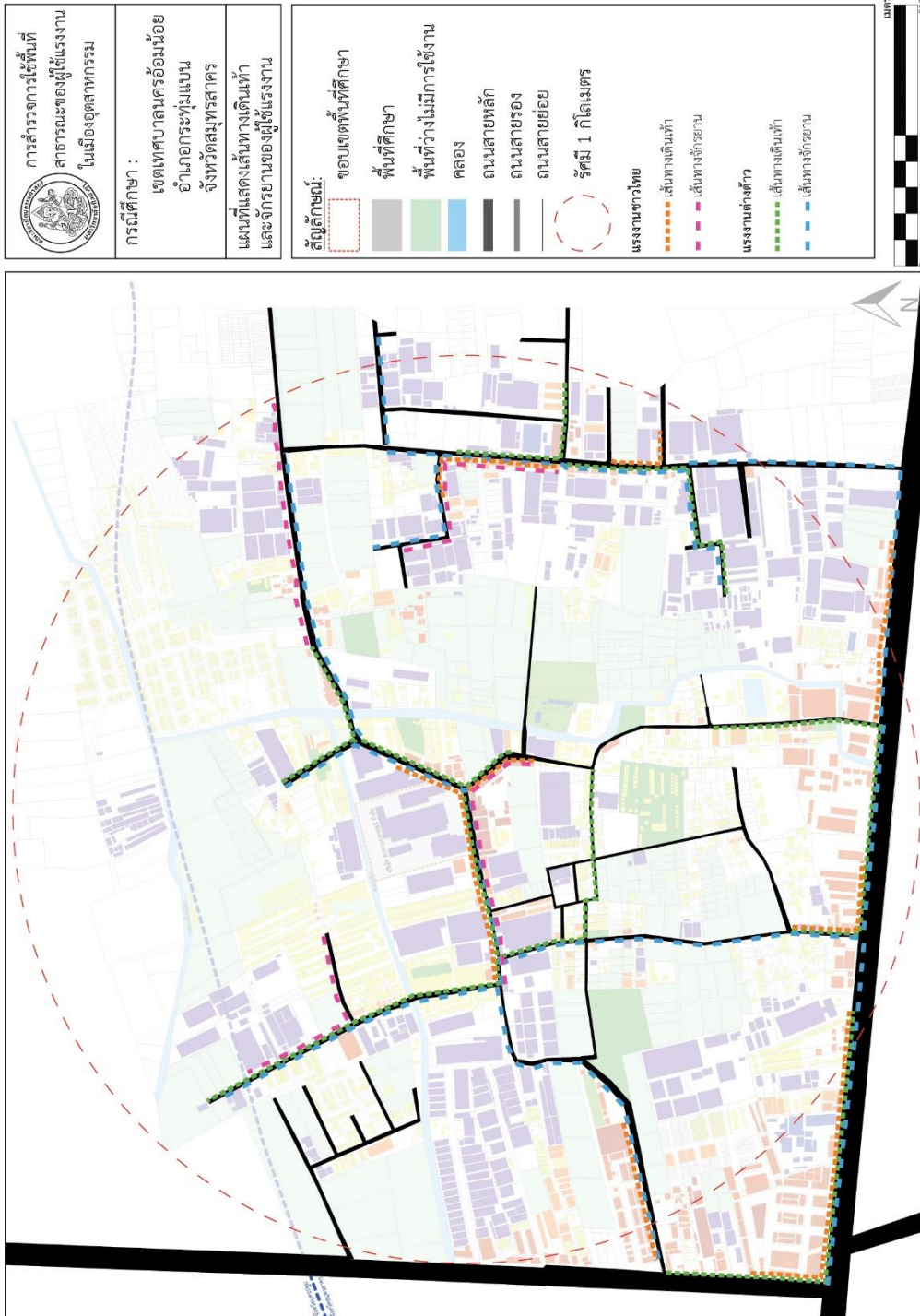
ภาพที่ 70 รถโดยสารคนงานให้บริการจากที่พักอาศัยไปยังโรงงาน

ภาพที่ 71 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนิยมซื้ออาหารสด อาหารแห้ง ไปประกอบปรุงเองที่ ที่พักอาศัย

ภาพที่ 72 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคนมาชมของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว

ภาพที่ 73 เส้นทางเดินเท้าและการใช้จักรยานของผูู้้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว

5.3.2 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ ของผู้ใช้แรงงาน วิเคราะห์จากที่อยู่อาศัยของแรงงานชาวไทย ที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว และที่อยู่อาศัยของแรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวอยู่รวมกัน ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมจับกลุ่มสังสรรค์ นั่งพักผ่อน ออกกำลังกาย และพาลูกวิ่งเล่น เป็นต้น โดยแบ่งตามบริเวณพื้นที่การใช้งาน ดังนี้

1) ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวใช้ร่วมกัน คือ

หมายเลข 1 บ่อน้ำหน้าหมู่บ้านลิลิต มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งกว้าง ติดถนนสายรองในเมืองอุตสาหกรรม ทำให้มีผู้ใช้แรงงานเข้าไปเดินเล่น นั่งพักผ่อนริมน้ำ เนื่องจากมีพื้นที่ให้ร่มเงา มีร้านค้าอยู่ใกล้เคียง ในช่วงเวลาเย็นของวันทำงานและวันหยุดจึงมีคนเข้ามาใช้งาน ลมเย็นพัดทำให้เกิดความสบาย แต่ยังคงแสงสว่างในช่วงเวลากลางคืน มีต้นไม้จำนวนมากให้ร่มเงา แต่มีลักษณะเป็นป่ารกทึบยังไม่ได้รับการดูแล

หมายเลข 2 ลานออกกำลังกายซอย 124 มีลักษณะเป็นพื้นที่ว่างยังไม่มีการสร้างสิ่งปลูกสร้าง อยู่ติดกับถนนสายรองภายในซอยเพชรเกษม 124 ไม่มีแสงสว่าง ไม่มีทางเท้า ต้นไม้ใหญ่ริมคลองอ้อมน้อย มีโครงการปรับปรุงช่องทางระบายน้ำคลองอ้อมน้อย ระยะทาง 1 กิโลเมตร ดำเนินการโดยกรมทรัพยากรน้ำ สร้างเป็นเขื่อนริมคลอง จึงมีคนเข้าไปใช้งาน เช่น วิ่งออกกำลังกาย พาลูกวิ่งเล่น และเตะฟุตบอล ในช่วงเวลาเย็นของวันทำงานและวันหยุด

หมายเลข 3 ลานโล่งกลางซอย 126 อยู่บริเวณสี่แยกในซอย เป็นพื้นที่โล่งรอการพัฒนา ต้นไม้ใหญ่ขึ้นรกทึบ ส่วนใหญ่ผู้ใช้แรงงานมักจะลูกริมวิ่งเล่นบริเวณนี้ แต่ไม่มีแสงสว่างและทางเท้า

หมายเลข 4 โต๊ะสนุ๊กเกอร์ในอพาร์ทเมนท์สบายสบาย เป็นพื้นที่ริมซอยย่อยในชุมชน มีพื้นที่ด้านข้างรั้วของที่พักอาศัย ผู้ใช้แรงงานชาวไทยนิยมนำเก้าอี้มานั่งจับกลุ่มคุยกัน รับประทานอาหารร่วมกัน ส่วนผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนิยมนำเก้าอี้มาวางบนพื้นที่ริมถนนในซอยนี้ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีแสงสว่างจากรั้วของอพาร์ทเมนท์สบายสบาย

2) ผู้ใช้แรงงานชาวไทย คือ

หมายเลข 5 ลานจอดรถห้องเช่าป่าติ่ม ลักษณะเป็นลานหินกรวดที่โอบล้อมด้วยพื้นที่พักอาศัย ห้องเช่ารายเดือนพร้อมที่จอดรถหน้าห้อง มีจุดคัดแยกขยะของร้านขายของเก่า จึงทำให้คนเข้ามาใช้งานจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงเวลาเย็น มีการจับกลุ่มสังสรรค์หน้าห้องเช่า และกลุ่มเด็กวิ่งเล่นกันบริเวณนี้ ภายในลานจอดรถทำให้ไม่มีความปลอดภัยในชีวิต

หมายเลข 6 สนามฟุตบอล สุขาภิบาล 2 เป็นสนามฟุตบอลให้เช่าของเอกชน จึงเกิดการรวมกลุ่มของผู้ใช้แรงงานชาวไทยหลังเลิกงาน ตั้งแต่ช่วงเวลาเย็นถึงกลางคืน มีแสงสว่างของอาคาร

ใกล้เคียง และแสงสว่างในลานจอดรถ มีร้านค้าขายอาหารและเครื่องดื่มให้บริการในพื้นที่สนามฟุตบอล

หมายเลข 7 ลานโล่งหลังโรงงานเจียไต๋ เป็นพื้นที่ป่ารกทึบ ไม่มีแสงสว่างในช่วงเวลาเช้ามืดและกลางคืน ทำให้ไม่มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ผู้ใช้แรงงานเข้ามาใช้พื้นที่แค่ช่วงเวลาหลังเลิกงานประมาณ 17.00 น. เพื่อพูดคุยและแยกย้ายกลับที่พักอาศัย

หมายเลข 8 สำนักปฏิบัติวิปัสสนาอ้อมน้อย มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งกว้างภายในมูลนิธิอภิธรรม มีต้นไม้ขนาดใหญ่ให้ร่มเงา มีแสงสว่างจากอาคารในพื้นที่ ทำให้ผู้ใช้แรงงานเข้ามาจับกลุ่มพูดคุยสังสรรค์กันหลังเลิกงาน และมูลนิธินี้ไม่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้ามาทำงาน

หมายเลข 9 ลานคอนกรีตตรงข้ามโรงแรมแกล็คซี่ อ้อมน้อย เป็นพื้นที่ในปั้มแก๊สรถยนต์ จึงมีพื้นที่โล่งกว้างขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่คนนารถยนต์เข้ามาใช้บริการ และเป็นพื้นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ มีร้านอาหารให้บริการด้านหน้า มีความสบายเนื่องจากอยู่ติดกับถนนสายหลัก คือ ถนนเพชรเกษม

หมายเลข 10 บ่อน้ำบ้านเช่ากลางซอย 124 ลักษณะเป็นบ้านเช่าที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานชาวไทย เป็นบ้านแยกออกจากกัน มีพื้นที่จอดรถด้านหน้าบ้าน ล้อมรอบบ่อน้ำตรงกลางพื้นที่ ทำให้มีลมเย็นพัดผ่านตลอดเวลา จึงทำให้คนมานั่งเล่น จับกลุ่มสังสรรค์พูดคุยกัน และพาลูกหลานมาวิ่งเล่น มีแสงสว่างจากบ้านแต่ละหลังที่ล้อมรอบบ่อน้ำ

หมายเลข 11 สนามกีฬาเทศบาลนครอ้อมน้อย เป็นพื้นที่ของราชการทำให้มีความปลอดภัยต่อการใช้งานพื้นที่แต่มีช่วงเวลาเปิด-ปิด ตามเวลา คือ 07.00 – 20.00 น. มีแสงสว่างทั่วถึง

หมายเลข 12 ลานจอดรถบ้านเช่า 3 บ้านคำ เป็นพื้นที่พักอาศัยฝั่งตรงข้ามโรงงาน จึงมีรถสัญจรผ่านจำนวนมาก พื้นที่เป็นลานกรวดขนาดใหญ่ สำหรับจอดรถยนต์และมีพื้นที่ให้เตะฟุตบอลเล่น มีต้นไม้ขนาดใหญ่อยู่ริมทางจึงทำให้ผู้ใช้แรงงานชาวไทยเข้าไปนั่งพักผ่อน

หมายเลข 13 ลานจอดรถห้องเช่าท้ายซอย 122 เป็นลานหินกรวดมีพื้นที่จอดรถยนต์โดยรอบ มีประตูเข้า-ออกชัดเจน ล้อมรั้ว และมีไฟส่องสว่าง อยู่ติดกับห้องเช่า จึงทำให้เกิดการใช้งานจับกลุ่มสังสรรค์ในช่วงเวลาเย็นของวันทำงานและวันหยุด

3) ผู้ใช้แรงงานต่างด้าว คือ

หมายเลข 14 ลานโล่งใกล้ห้องเช่าซอยสุวรรณ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กริมคลองย่อยของคลองอ้อมน้อย ลักษณะเป็นขอบเขื่อน ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนิยมพาลูกมาเดินเล่นพักผ่อนหย่อนใจ

หมายเลข 15 ลานโล่งหน้าห้องเช่าหลังโรงงานศรีนาราพร เป็นลานโล่งขนาดใหญ่รอการพัฒนา จึงทำให้คนเข้าไปใช้งานเดินเล่น นั่งพักผ่อน แต่ไม่มีแสงสว่างและทางเดินเท้า

หมายเลข 16 ลานโล่งข้างห้องเช่าหลังโรงงานพลาสติก ลักษณะเป็นทางริมถนนสายรอง ริมคลองย่อยของคลองอ้อมน้อย มีไฟส่องสว่างจากห้องเช่า ทำให้มีความเหมาะสมต่อการนั่งพักผ่อน หย่อนใจ และปล่อยให้ลูกวิ่งเล่น

จากการศึกษาพบว่าบริเวณพื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ ที่มีผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวใช้ร่วมกัน จะมีลักษณะเป็นลานโล่งขนาดใหญ่ด้านข้างที่พักอาศัยและโรงงาน จึงมีความเหมาะสมต่อการนั่งรวมกลุ่มคุยกัน สังสรรค์หลังเลิกงาน และพาลูกวิ่งเล่นช่วงเวลาเย็น แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีทางเท้าและแสงสว่างที่เพียงพอ ส่วนพื้นที่สำหรับผู้ใช้แรงงานชาวไทยจะอยู่ใกล้กับร้านอาหาร เข้าถึงจากถนนสายรองทำให้มีความสะดวกสบาย และพื้นที่สำหรับผู้ใช้แรงงานต่างด้าว จะอยู่ริมคลองสายย่อย เนื่องจากมีพื้นที่นั่งพักผ่อน มีลมเย็นพัดผ่าน เนื่องจาก ที่พักอาศัยมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับการนั่งเล่น จึงนิยมพาลูกหลานเดินมายังพื้นที่ริมคลอง

ภาพที่ 74 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวจับกลุ่มเตะฟุตบอลบริเวณลานโล่ง

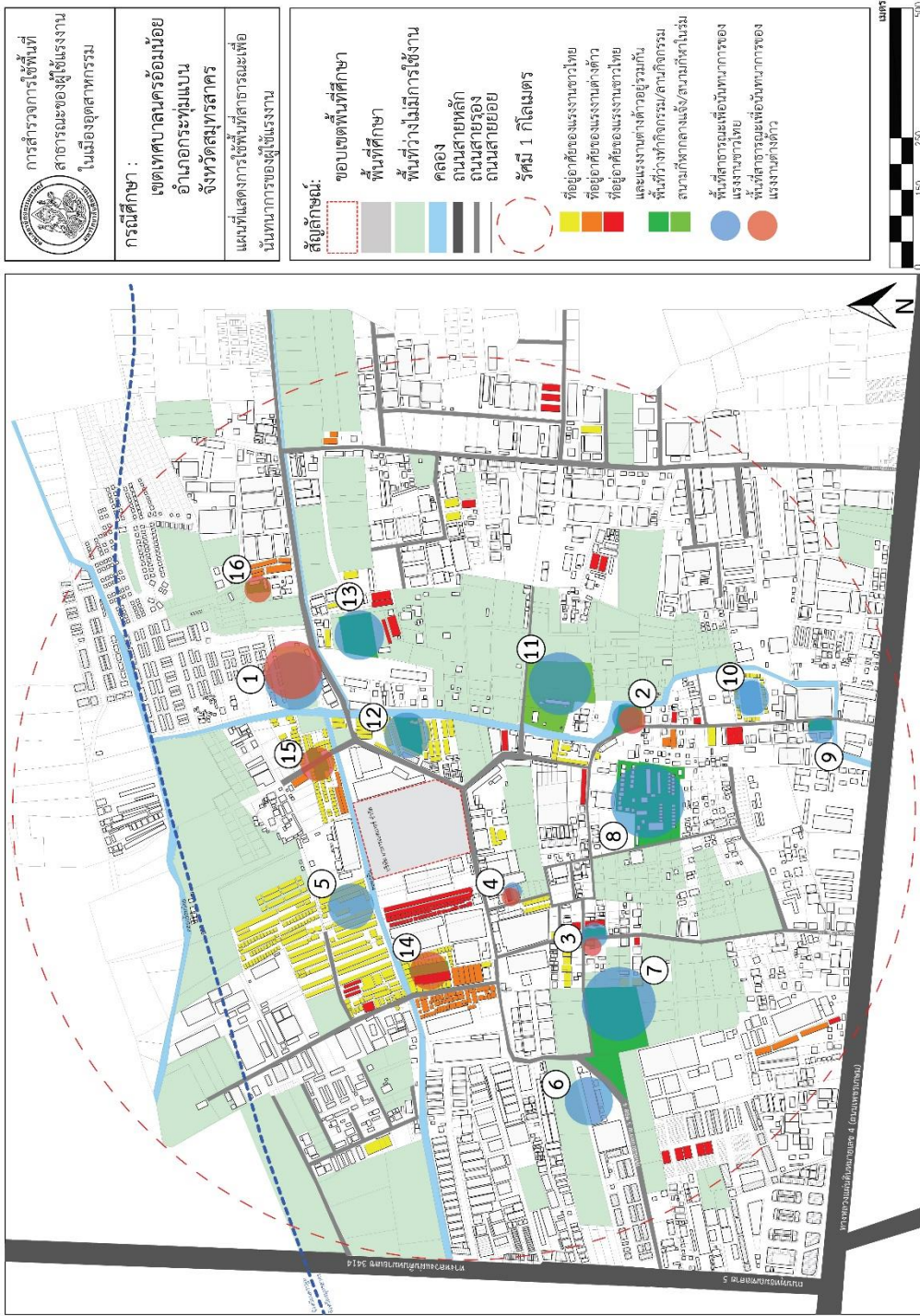
ภาพที่ 75 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนั่งรวมตัวกันเป็นครอบครัวนั่งพักผ่อนด้านหน้าห้องเช่า

ภาพที่ 76 ผู้ใช้แรงงานชาวต่างด้าวเล่นกีฬาบริเวณลานโล่งหน้าห้องเช่าหลังโรงงานศรีนานาพร

ภาพที่ 77 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยเข้าไปเล่นโต๊ะสนุกเกอร์บริเวณซอยเพชรเกษม 126

ภาพที่ 78 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว

5.3.3 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม ของผู้ใช้แรงงาน วิเคราะห์จากพื้นที่พาณิชย์กรรม ตลาดนัด ร้านอาหาร/ห้องจัดเลี้ยง ร้านสะดวกซื้อ 7-11/Big C/CJ ร้านค้า/ร้านขายของชำ ร้านสนุ๊กเกอร์ ซึ่งจากการสำรวจร้านค้า ร้านอาหาร มีการติดตั้งเครื่องวัดอุณหภูมิและเจลแอลกอฮอล์ และตลาดในพื้นที่ที่มีความถูกสุขลักษณะ มีการจัดผังของตลาดที่แยกประเภทการขายชัดเจน ทั้งอาหารสด อาหารแห้ง เครื่องสำอางภัณฑ์ ของใช้ในชีวิตประจำวัน และร้านดอกไม้พวงมาลัย โดยแบ่งตามบริเวณพื้นที่การใช้งาน ดังนี้

1) ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวใช้ร่วมกัน คือ

หมายเลข 1 ตลาดเก่าแสน เป็นตลาดขนาดใหญ่ติดกับถนนสายหลัก คือ ถนนเพชรเกษม มีจุดต่อรถเข้าในเมืองทั้งรถตู้และรถโดยสารประจำทาง มีจุดมอเตอร์ไซค์รับจ้างให้บริการ อยู่ใกล้กับโรงพยาบาลมหาชัย 2 ซึ่งมีทั้งร้านอาหาร คาเฟ่ ร้านสะดวกซื้อ ธนาคาร อาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ขายของชำ อาหารแห้ง และเครื่องสำอางภัณฑ์ จึงมีความเหมาะสมกับการจับจ่ายใช้สอยตลอดเวลา แต่ไม่มีทางเดินเท้า และไม่มีจุดจอดรถจักรยาน

หมายเลข 2 ร้านค้าหน้าโรงงานยูเนี่ยน อินต้า จำกัด และตลาดลุงสงค์ ผู้ใช้แรงงานนิยมออกมาซื้อเครื่องดื่มรับประทานในช่วงพักและหลังเลิกงาน

หมายเลข 3 ร้านค้าหน้าโรงงานศรีนาราพร ผู้ใช้แรงงานนิยมออกมาซื้อเครื่องดื่มรับประทานในช่วงพักและหลังเลิกงาน

หมายเลข 4 ร้านลุงสมเกียรติ ผู้ใช้แรงงานนิยมออกมาซื้อเครื่องดื่มรับประทานในช่วงพักและก่อนกลับที่พักอาศัย

หมายเลข 5 ร้านขายของชำ ซอยชุมชนหนองบัว ผู้ใช้แรงงานนิยมออกมาซื้อเครื่องดื่มรับประทานในช่วงพักและหลังเลิกงาน

หมายเลข 6 ร้านค้าโค้งบ่อปลา ผู้ใช้แรงงานนิยมออกมาซื้อเครื่องดื่มรับประทานในช่วงพัก และก่อนกลับที่พักอาศัย

หมายเลข 7 ร้านขายของชำข้างโรงงานพลาสติก ผู้ใช้แรงงานนิยมออกมาซื้อเครื่องดื่มรับประทานในช่วงพักกลางวัน และก่อนกลับที่พักอาศัย

หมายเลข 8 ตลาดนัด ซอย 122 และร้านสะดวกซื้อ 7-11 ผู้ใช้แรงงานนิยมซื้ออาหารสด-แห้ง ขนม และเครื่องดื่มตลอดเวลา

2) ผู้ใช้แรงงานชาวไทย คือ

หมายเลข 9 ตลาดนานา เป็นตลาดขนาดเล็กภายในซอยเพชรเกษม 122 จำหน่ายอาหารสด อาหารพร้อมทาน จึงมีความสะดวกสบาย

หมายเลข 10 ร้านขายของชำ ซอยสุวรรณ ผู้ใช้แรงงานนิยมจับกลุ่มพูดคุยกันหน้าร้าน และมีการดื่มเครื่องดื่มในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงาน

หมายเลข 11 ร้านขายของชำใกล้วินมอเตอร์ไซค์ ซอย 124 ผู้ใช้แรงงานนิยมจับกลุ่มพูดคุยกันหน้าร้านและมีการดื่มเครื่องดื่มในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงาน

หมายเลข 12 ร้านขายของชำกลางซอย 122 ผู้ใช้แรงงานนิยมจับกลุ่มพูดคุยกันหน้าร้าน และมีการดื่มเครื่องดื่มในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงาน

หมายเลข 13 ตลาดนัด ซอย 122 เป็นตลาดขนาดเล็กภายในซอยเพชรเกษม 122 จำหน่ายอาหารสด อาหารพร้อมทาน จึงมีความสะดวกสบาย

หมายเลข 14 ร้านกาแฟเรือนวนิศา เมจิกเลิฟเฮาส์ ส่วนใหญ่เข้ามาใช้งานช่วงเวลากลางวันของวันหยุด

หมายเลข 15 ร้านขายของชำ ซอยสุวรรณ ผู้ใช้แรงงานนิยมจับกลุ่มพูดคุยกันหน้าร้าน และมีการดื่มเครื่องดื่มในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงาน

หมายเลข 16 อาคารพาณิชย์ปากซอยสาย 5 และตลาดนัดสุขาภิบาล 2 จำหน่ายอาหารสด อาหารพร้อมทาน จึงมีความสะดวกสบาย

หมายเลข 17 ร้านศิริพงษ์มินิมาร์ท ผู้ใช้แรงงานนิยมจับกลุ่มพูดคุยกันหน้าร้านและมีการดื่มเครื่องดื่มในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกงาน

3) ผู้ใช้แรงงานต่างด้าว คือ

หมายเลข 18 ร้านอาหารห้องแถวหน้าโรงงานอาหารเบทเทอร์ ผู้ใช้แรงงานนิยมซื้อของแห้งจำนวนไม่มากก่อนกลับไปยังที่พักอาศัย

หมายเลข 19 ร้านขายของชำข้างโรงงานตีรับเบอร์ ผู้ใช้แรงงานนิยมซื้อของแห้งจำนวนไม่มากก่อนกลับไปยังที่พักอาศัย

ภาพที่ 79 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและแรงงานต่าง
ด้าวกำลังเดินจับจ่ายใช้สอยบริเวณตลาดหน้า
โรงงานเบทเทอร์

ภาพที่ 80 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยกำลังเดินจับจ่าย
ใช้สอยบริเวณตลาดหน้าโรงงานเบทเทอร์

ภาพที่ 81 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินซื้อของสด
ในตลาดนัด ซอย 122

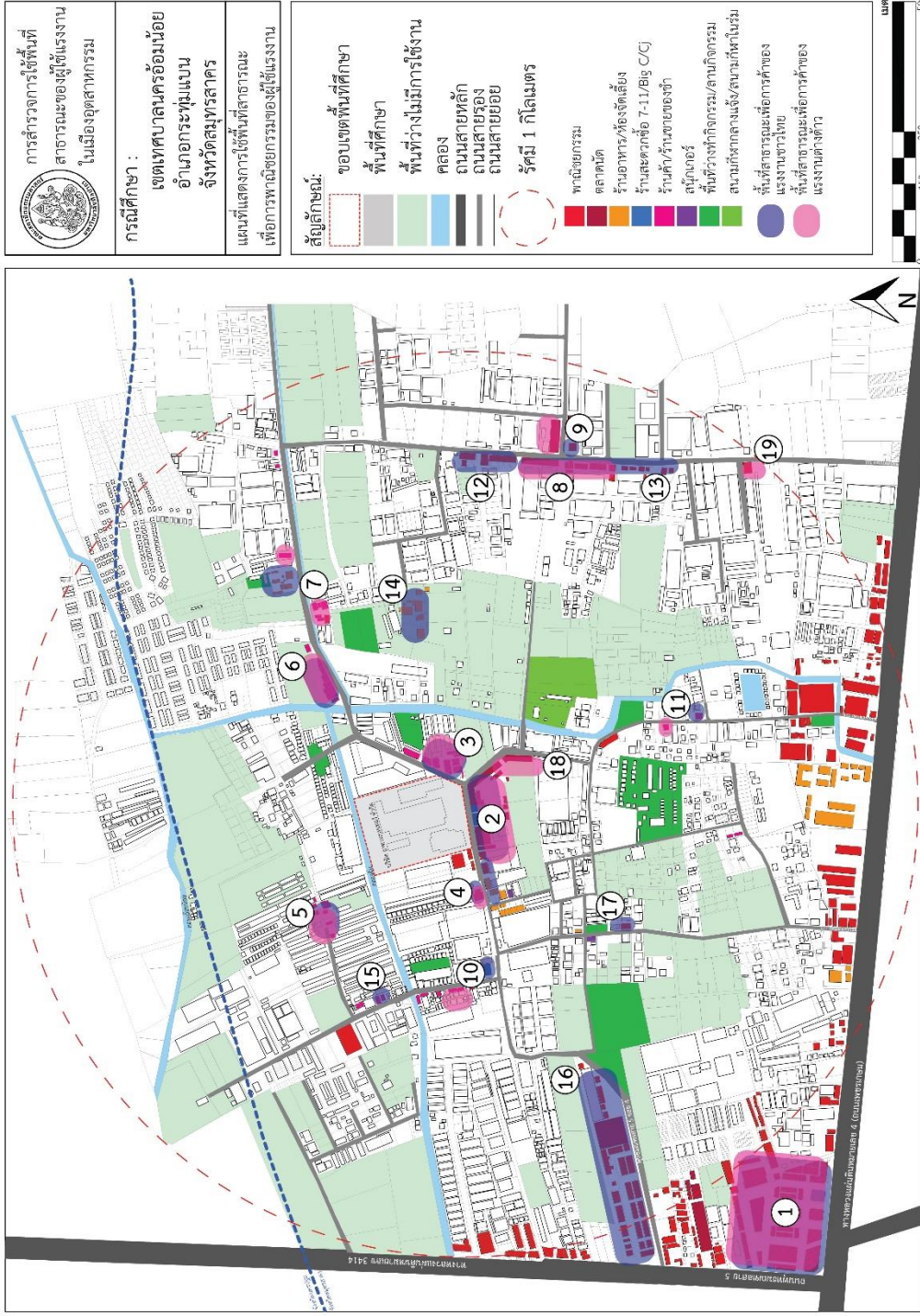
ภาพที่ 82 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินเลือกซื้อของ
สดในตลาดนัด ซอย 122

ภาพที่ 83 ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวเดินซื้อของสด
บริเวณร้านอาหารห้องแถวหน้าโรงงานอาหาร
เบทเทอร์

ภาพที่ 84 ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและแรงงานต่าง
ด้าวจอดรถมอเตอร์ไซด์และจักรยานด้านข้าง
ตลาดนัด หน้าโรงงานเบทเทอร์

ภาพที่ 85 การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์ของผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าว

5.4 สรุปผลการดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ผล

1) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะจงกลุ่มประชาชนที่อยู่ในเมืองอุตสาหกรรม ซึ่งในการสัมภาษณ์จะเป็นลักษณะการสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ด้านการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1.1) หัวหน้าผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว จำนวน 15 คน ร้อยละ 50

1.2) ผู้ประกอบการร้านค้า/หอพัก จำนวน 10 คน ร้อยละ 33.3

1.3) ตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน ร้อยละ 16.7

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบการสอบถามเชิงสัมภาษณ์นี้ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2565 มีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ความเห็นต่อการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงาน

จากหัวหน้าผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว ผลจากการสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในจำนวน 15 ชุด ผู้ประกอบการร้านค้า/หอพัก ในจำนวน 10 ชุด และตัวแทนภาครัฐ ในจำนวน 5 ชุด และในขั้นนี้ผู้วิจัยได้แบ่งส่วนคำถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ และการอยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 ประเด็นด้านการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อทำกิจกรรม แบ่งเป็น 9 หัวข้อ ดังนี้

- การเข้ามาใช้งานพื้นที่สาธารณะ
- ช่วงเวลาที่เข้ามาใช้งาน
- ผู้ติดตาม
- ความถี่ที่ใช้บริการ
- วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่
- วิธีการเดินทางมายังพื้นที่
- ปัญหาการใช้งานพื้นที่สาธารณะบริเวณเมืองอุตสาหกรรม
- ปัญหาการใช้งานพื้นที่สาธารณะแต่ละด้าน

2.1) สรุปผลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มหัวหน้าผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เพื่อถามความคิดเห็นมีผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ทั้งหมด 15 คน มีอายุ ตั้งแต่ 22-50 ปี โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 และเพศชายร้อยละ 40 โดยสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

- ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ในกลุ่มหัวหน้าผู้ใช้แรงงาน ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่างด้าว ร้อยละ 80 ให้ความเห็นว่าต้องการพื้นที่สาธารณะบางส่วน เพื่อเป็นพื้นที่พักผ่อน พื้นที่ออกกำลังกาย หรือจตุรมิตรในส่วนของการรับประทานอาหาร หรือนัดพบกันในหมู่คณะที่ไปด้วยกัน หรือพื้นที่นั่งชั่วคราวริมทาง เนื่องจากในปัจจุบันไม่มีพื้นที่ทำกิจกรรม ส่วนใหญ่จะอยู่ในร้านอาหารซึ่งมีข้อจำกัดในด้านของเวลาการใช้งาน ดังนั้นจึงต้องการพื้นที่สาธารณะที่เข้าใช้งานได้อย่างสะดวกสบาย สามารถใช้ได้ทั้งช่วงเช้าและเย็น เนื่องจากปัจจุบันเวลาพักผ่อนอยู่ได้เพียงในที่พักอาศัย มีความต้องการออกไปนั่งด้านนอกบ้างเพื่อพบปะเพื่อนหรือคนโดยทั่วไป

- เสมียนงานธุรการในโรงงาน ให้ความเห็นว่า ถนนที่ใช้สัญจรดีมากไม่มีปัญหา ของกินของใช้บริเวณตลาดหน้าโรงงานมีให้เลือกมากมาย แต่ยังคงขาดพื้นที่พักผ่อน สวนขนาดเล็ก มีม้านั่งให้นั่งเล่นจะดีมาก

- ผู้ใช้แรงงานชาวพม่า ให้ความเห็นว่า ตลาดดี ของไม่แพงสามารถซื้อหาได้ ถนนดี แต่อยากให้การเดินและขี่รถที่ปลอดภัยกว่านี้ กลัวเกิดอุบัติเหตุ พื้นที่เล่นกีฬามีแต่เล็กไป ไม่มีไฟส่องสว่าง อยากให้มีสนามหญ้าเขียว ต้นไม้ขนาดใหญ่ นั่งกินข้าวกันได้

2.2) สรุปผลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า/หอพัก

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เพื่อถามความคิดเห็นมีผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ทั้งหมด 10 คน มีอายุ ตั้งแต่ 36-65 ปี โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 40 และเพศชายร้อยละ 60 โดยสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

- ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า/หอพักร้อยละ 60 ให้ความเห็นว่า ต้องการพื้นที่ทำกิจกรรม พื้นที่สาธารณะที่สามารถให้ผู้ใช้แรงงานหรือคนในเมือง อุตสาหกรรมได้แวะพัก ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อที่คนเหล่านั้นจะเข้ามาใช้จ่ายซื้อของในร้านค้ามากขึ้น ที่สำคัญสถานที่ดังกล่าวไม่ควรเข้าถึงลำบากและให้อยู่ใกล้แหล่งร้านค้า/หอพักให้มากที่สุด และควรมีที่จอดรถรองรับด้วย ปัจจุบันคนที่ต้องการจอดรถจักรยานหรือมอเตอร์ไซค์เพื่อซื้อของที่ร้านค้า ต้องจอดบนผิวจราจร ทำให้เกิดการจราจรติดขัด และผู้ที่อยู่อาศัยในหอพักส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ในลานจอดรถของหอพักเพื่อนั่งเล่น พักผ่อน และออกกำลังกาย เล่นตะกร้อ ดังนั้นผู้พักอาศัยในหอพักจึงต้องการ

พื้นที่สาธารณะสำหรับส่วนรวม มีสนามหญ้า ต้นไม้ที่ให้ร่มเงา สามารถนั่งทานข้าวได้ มีขอบเขตชัดเจน มีความปลอดภัยต่อการใช้และสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรมีไฟฟ้าส่องสว่างในช่วงเวลากลางคืน เนื่องจากผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะมีทั้งเด็กเล็ก นักเรียน และผู้ใหญ่ เพื่อความปลอดภัยจึงควรมีพื้นที่สาธารณะสำหรับทุกคน สะดวกต่อการใช้งาน

- แม่ค้าร้านอาหารตามสั่งและชายของชำ ให้ความเห็นว่า ร้านอาหารก็ดีนะ ขายได้คนเข้าตลอด ส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าวไม่เรื่องมาก ไม่เหมือนคนไทยเรื่องเยอะ แต่จะให้ดีนะ น่าจะขยายถนนให้ผู้ใช้งานจอดรถหน้าร้านได้ มีที่จอดสำหรับรถจักรยานและมอเตอร์ไซค์ก็ยังมี

- เจ้าของห้องเช่า ให้ความเห็นว่า กลับมาจากโรงงานช่วงเย็น ก่อนพระอาทิตย์ตก ผู้ใช้งานต่างด้าวมักจะมานั่งเล่นกันหน้าห้อง ทำกิจกรรมร่วมกัน และเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล และตะกร้อ เป็นต้น ไม่เหมือนผู้ใช้งานชาวไทย ซึ่งส่วนใหญ่ช่วงเย็นนิยมนัดพบกันที่ร้านลาบ หลังจากนั้นไปร้านคาราโอเกะ

2.3) สรุปผลจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวแทนภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เพื่อถามความคิดเห็นมีผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ทั้งหมด 5 คน มีอายุ ตั้งแต่ 37-55 ปี โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 70 และเพศชายร้อยละ 30 โดยสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

- ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ในกลุ่มตัวแทนภาครัฐ ร้อยละ 60 ให้ความเห็นว่าต้องการงบประมาณเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะในการทำกิจกรรม เพราะมีพื้นที่เดิมบางส่วนของเทศบาลไม่ได้เข้ามาดูแลพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดพื้นที่รกร้าง ทรุดโทรม ไม่ปลอดภัย ไม่มีที่นั่งต้นไม้ ถึงขยะรองรับ ทำให้ไม่มีคนเข้าใช้ พื้นที่ทางเท้าบางจุดไม่สามารถสร้างได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ก่อสร้าง ผนวกจากรติดกับพื้นที่ของเอกชน ไม่มีไหล่ทางและทางเดินเท้า ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้ผู้ใช้งานแรงงานที่เดินสัญจรต้องใช้ผิวจราจรที่มีทั้งรถยนต์ รถบรรทุกสัญจรร่วมกัน ในช่วงเวลากลางคืนและเข้ามืด ไม่ค่อยมีรถสัญจรทำให้รถบรรทุกขับด้วยความเร็ว ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ดังนั้นหน่วยงานท้องถิ่นจึงต้องติดตั้งสัญญาณไฟให้รถยนต์วิ่งด้วยความเร็วที่ช้าลง ติดตั้งป้ายเตือนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ขับขี่และผู้สัญจรเกิดความระมัดระวังมากขึ้น โครงการในความรับผิดชอบของเทศบาลนครอ้อมน้อย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร มีการจัดทำโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น งบประมาณปี พ.ศ. 2565 แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา โดยมีเป้าหมายค้ำประกันถึงความปลอดภัยในด้านการขับขี่บนถนน และให้ความสำคัญกับทางเดินเท้า สัญญาณไฟจราจร และไฟฟ้าส่องสว่าง อีกทั้งยังมีโครงการเพิ่มพื้นที่สาธารณะ พื้นที่สีเขียวในชุมชน โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายกลางแจ้งใน

ชุมชน และโครงการก่อสร้างสนามฟุตบอลหญ้าเทียม เพื่อตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรมแห่งนี้ให้เพียงพอ

- นายช่างโยธาชำนาญงาน กองช่าง เทศบาลนครอ้อมน้อย ให้ความเห็นว่า ภาพรวมของถนนและพื้นที่สาธารณะ บริเวณหน้าโรงงาน บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด เทศบาลมีความใส่ใจเป็นพิเศษ เพราะมีประชาชนร่วมใช้ประโยชน์บริเวณนี้มาก ทั้งการเดินทาง การจับจ่ายใช้สอยบริเวณตลาดหน้าโรงงานจะมีปัญหาทั้งด้านการจราจร ด้านขยะ ด้านสาธารณสุข นโยบายผู้บริหารจำเป็นต้องมีความชัดเจน เรื่อง การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานจะต้องเอาใส่ใจเป็นพิเศษ

ภาพที่ 86 สัมภาษณ์หัวหน้าผู้ใช้แรงงาน

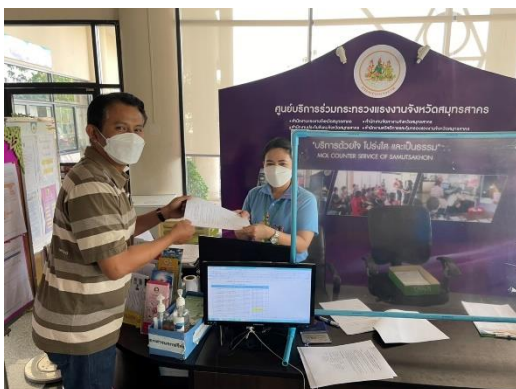
ภาพที่ 87 สัมภาษณ์ผู้ใช้แรงงานชาวไทย/ต่าง
ด้าว

ภาพที่ 88 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้า

ภาพที่ 89 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการหอพัก

ภาพที่ 90 สัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐ

ภาพที่ 91 สัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ทางกายภาพและผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยพบข้อสรุป ดังนี้

จากการเก็บข้อมูลเชิงลึกของพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะพบว่า ลักษณะการเกิดกิจกรรม และการใช้งานพื้นที่ ต่างมีรูปแบบที่แตกต่างกันภายใต้ปัจจัยของช่วงเวลา และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม จากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทำการศึกษาในตอนต้นพบว่า ยังมีปัจจัยที่หลากหลายที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม จึงต้องนำผลสรุปข้อมูลที่ได้ มาสร้างลักษณะทางกายภาพ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำไปวิเคราะห์และเสนอแนะการใช้พื้นที่สาธารณะบริเวณเมืองอุตสาหกรรมได้

ผลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม สังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ เพื่อตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมประกอบด้วย 1. การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม ได้แก่ 1) ถนนสายหลัก คือ ถนนพุทธมณฑลสาย 5 และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) 2) ถนนสายรอง 1 คือ ซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126 และ 3) ถนนสายรอง 2 คือ พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4 (ถนนสุขาภิบาล 2) ซึ่งสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะในด้านนี้ เรื่องแสงสว่างมีเพียงพอ แต่อาจขาดแสงสว่างในพื้นที่เอกชนรกร้าง บริเวณโดยรอบโรงงานจะเป็นที่พักอาศัยของผู้ใช้แรงงานเนื่องจากพื้นที่ค่อนข้างจำกัด จึงมีการตั้งที่พักอาศัยอย่างหนาแน่น แต่ไม่ถึงกับแออัด 2. การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวใช้ร่วมกัน ได้แก่ บ่อน้ำหน้าหมู่บ้านลิลิต ลานออกกำลังกายซอย 124 ลานโล่งกลางซอย 126 และโต๊ะสนุ๊กเกอร์ในอพาร์ทเมนท์สบายสบาย เนื่องจากอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยของแรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวอยู่รวมกัน เหล่านี้เป็นพื้นที่ออกกำลังกาย ลานกิจกรรม ซึ่งเวลาส่วนใหญ่ที่คนเข้าไปใช้งานคือ ในช่วงเช้าวันหยุด ในช่วงเย็นของวันทำงานและวันหยุด และ 3. การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม

ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวใช้ร่วมกัน ได้แก่ ตลาดเก้าแสน ร้านค้าหน้าโรงงานยูเนี่ยน อินต้า จำกัด และตลาดลุงสงค์ ร้านค้าหน้าโรงงานศรีนาราพร ร้านลุงสมเกียรติ ร้านขายของชำ หอยชุมชนหนองบัว ร้านค้าโค้งบ่อปลา ร้านขายของชำข้างโรงงานพลาสติก ตลาดนัด หอย 122 และร้านสะดวกซื้อ 7-11 หอย 122 ส่วนใหญ่เป็นลานที่ตั้งร้านค้า รถเข็น แผงลอยริมถนน บริเวณด้านหน้าของพื้นที่ว่าง สามารถเข้าถึงได้สะดวก บางส่วนการสัญจรด้วยขนาดถนนที่แคบ รถยนต์จึงไม่สามารถสวนทางกันได้

และมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของตัวแทนภาครัฐ ซึ่งกล่าวไว้ว่า บริเวณนี้เป็นย่านใจกลางเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แสดงถึงวิถีชีวิตชุมชนรอบโรงงานที่มีมายาวนาน มีถนน ตรอก ซอยที่มีความจำเป็นในการสัญจรที่สะดวกสบายคล่องตัว และเป็นพื้นที่แบบผสมผสาน มีตลาดขนาดใหญ่ที่คัดสรรประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและควบคุมปริมาณร้านค้า จัดระเบียบการขายของให้เป็นสัดส่วนและมีความสะดวก ห้องน้ำสาธารณะ และพื้นที่จอดรถ ยังเป็นจุดจอดและจรในช่วงเวลาเร่งด่วนและมีรถบริการรับส่ง เช่น โรงงานกับพื้นที่พักอาศัย ดังนั้น การออกแบบควรตอบโจทย์รูปแบบการใช้งานอย่างผสมผสาน เช่น พื้นที่ออกกำลังกายวิ่งบนทางเท้าถนนในซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126 ทั้งสองฝั่งด้วยการตีเส้น ทาสี ขยายพื้นที่ทางเท้าเพื่อการใช้ซอยหรือเดินออกกำลังกาย อาจจะต้องยื่นเข้าไปในเขตทางสาธารณะ เพิ่มจุดนั่งพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่พักผ่อนนั่งสนทนา ปรับปรุงทางเท้า ซ่อมแซมให้สมบูรณ์เพื่อคนเดินเท้าและคนใช้จักรยาน เพิ่มไฟส่องสว่างที่เพียงพอ แลเรื่องความสะดวกสบายบนทางเท้าและทัศนียภาพให้สวยงาม

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่ศึกษาแบ่งเป็น 1) ข้อมูลภาพรวมพื้นที่ระดับจังหวัด 2) ข้อมูลระดับพื้นที่ศึกษา 3) ผังเมืองรวมในจังหวัดสมุทรสาคร นำไปสู่การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสในการใช้พื้นที่สาธารณะ และข้อจำกัดของพื้นที่ศึกษา เพื่อสรุปการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาพื้นที่โดยรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพื้นที่เฉพาะ ซึ่งการดำเนินการวิจัย ดำเนินการด้วยวิธีการสำรวจพื้นที่ศึกษาจากแบบสำรวจ (แผนที่ทางกายภาพ) โดยแสดงตำแหน่งพื้นที่สาธารณะ และแผนที่ขยายพร้อมคำอธิบาย และผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำให้สามารถสรุปลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะในบริเวณชุมชนเมืองอุตสาหกรรม และทราบถึงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมของผู้ใช้แรงงานด้วยแบบสำรวจ จากผลการวิจัยทำให้สามารถสรุปการปรับปรุงและแก้ไขปัญหภายในพื้นที่อุตสาหกรรม โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และการใช้

พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม ซึ่งจะไปสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ใน
บทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอบทนี้เป็นการสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่สำคัญ คือ ศึกษาและทำความเข้าใจการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม และวิเคราะห์หารูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การเสนอแนะสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม การใช้พื้นที่ทางกายภาพมีการปรับตัวในหลายด้านพร้อมกัน เกิดขึ้นในหลายรูปแบบ ทั้งการจัดแบ่งพื้นที่ การจัดแบ่งช่วงเวลา การรวมกลุ่ม และการสร้างศูนย์รวม ในเมืองอุตสาหกรรม เช่น การใช้ถนนซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126 เป็นทั้งพื้นที่ทางกายภาพ ทางสังคม ทางใจ และทางวัฒนธรรม มีลักษณะทางกายภาพเป็นพื้นที่โล่งกว้าง มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา จึงมีผู้ใช้แรงงานทั้งชาวไทยและต่างด้าวเข้ามานั่งพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม เพื่อนันทนาการ และเพื่อการพาณิชย์กรรม ของคนในเมืองอุตสาหกรรม โดยมักตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สังเกตง่าย สามารถใช้เป็นที่หมายตาของผู้ที่มาเยือนได้ และใช้เพื่อการรวมตัวประกอบกิจกรรมค้าขายสินค้า โดยเฉพาะช่วงเช้าวันทำงานและวันหยุด และในบริเวณนี้จะได้รับการดูแลรักษาให้สะอาดเป็นระเบียบอยู่เสมอ เนื่องจากถือว่าเป็นพื้นที่สำคัญในระดับสาธารณะของชุมชนโรงงาน คนส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้งานเพื่อประกอบกิจกรรมค้าขาย ชื่อของกินของใช้ และความสำคัญของการอยู่อาศัยต่อการตั้งถิ่นฐานและการรวมตัวของประชากร

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม 3 หัวข้อ คือ รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม มีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม คือ ผู้ใช้แรงงานชาวไทยและชาวต่างด้าวใช้พื้นที่ร่วมกันเพื่อเดินทาง ได้แก่ ถนนสายหลัก คือ ถนนพุทธมณฑลสาย 5 และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ถนนสายรอง 1 คือ ซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126 ถนนสายรอง 2 คือ พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4 โดยแต่ละซอยจะมีทั้งโรงงานที่พักอาศัย และร้านค้าร้านอาหาร มีการพัฒนาการเชื่อมต่อและทางสัญจรเพื่อการเข้าถึงบริการ

สาธารณะได้อย่างสะดวก ไม่มีเส้นทางจักรยานเชื่อมโยงระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม ที่พักอาศัย และตลาด คู่ขนานไปกับทางเดินเท้า พื้นที่ริมถนนในซอยเพชรเกษมไม่มีทางเท้าที่สมบูรณ์ มีไฟฟ้าส่องสว่าง ผู้ใช้แรงงานมีต้องการให้มีพื้นที่ทางเดินเท้าบริเวณหน้าโรงงานมากขึ้น มีเลนสำหรับจักรยาน

2) รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ คือ พื้นที่ที่ที่แรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวใช้ร่วมกัน ในบริเวณบ่อน้ำหน้าหมู่บ้านลลิต ลานออกกำลังกายซอยเพชรเกษม 124 ลานโล่งกลางซอยเพชรเกษม 126 และโต๊ะสนุกเกอร์ในพาร์กเม้นท์สบายสบาย เนื่องจากอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยของแรงงานชาวไทยและแรงงานต่างด้าวอยู่ร่วมกัน พื้นที่ที่แรงงานชาวไทย ใช้งานบริเวณลานจอดรถห้องเช่าป่าติ่ม สนามฟุตบอล สุขากิจบาล 2 ลานโล่งหลังโรงงานเจียไต่ สำนักปฏิบัติวิปัสสนาอ้อมน้อย ลานคอนกรีตตรงข้ามโรงแรมแกล็คซี่ อ้อมน้อย บ่อน้ำบ้านเช่ากลางซอยเพชรเกษม 124 สนามกีฬาเทศบาลนครอ้อมน้อย ลานจอดรถบ้านเช่า 3 บ้านคำ และลานจอดรถห้องเช่าท้ายซอยเพชรเกษม 122 ส่วนพื้นที่ที่แรงงานต่างด้าว ใช้งานบริเวณลานโล่งใกล้ห้องเช่าซอยสุวรรณ ลานโล่งหน้าห้องเช่าหลังโรงงานศรีนานาพร และลานโล่งข้างห้องเช่าหลังโรงงานพลาสติก เนื่องจากชาวต่างด้าวนิยมออกมาเล่นกีฬา พาครอบครัวมานั่งกินข้าว นั่งพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน บริเวณพื้นที่สาธารณะ พื้นที่สีเขียวมากกว่า แต่พื้นที่เหล่านี้จำกัด โดยเป็นพื้นที่รกร้างของเอกชน หรือพื้นที่ลานจอดรถของห้องเช่า ทำให้มีลักษณะการลักลอบแอบเข้าไปใช้งาน และมีลักษณะทางกายภาพไม่รองรับการพักผ่อน การเล่นกีฬา การจับกลุ่มทำกิจกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ

3) รูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม นิยมเข้ามาจับจ่ายใช้สอย ชื่อของกินของใช้บริเวณอาคารพาณิชย์กรรม ตลาดนัด ร้านอาหาร/ห้องจัดเลี้ยง ร้านสะดวกซื้อ 7-11/Big C/Cj ร้านค้า/ร้านขายของชำ และร้านสนุกเกอร์ พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรมในเมืองอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นรถเข็น แผงลอยริมถนน หรือบริเวณด้านหน้าของพื้นที่ว่าง สามารถเข้าถึงได้สะดวก พื้นที่แหล่งพาณิชย์กรรมที่แรงงานนิยมไปจับจ่ายใช้สอย เช่น ตลาดเก้าแสน ร้านค้าหน้าโรงงานยูเนียน อินต้า จำกัด และตลาดลุงสงค์ ร้านค้าหน้าโรงงานศรีนานาพร ร้านลุงสมเกียรติ ร้านขายของชำ ซอยชุมชนหนองบัว ร้านค้าโค้งบ่อปลา ร้านขายของชำข้างโรงงานพลาสติก ตลาดนัด ซอยเพชรเกษม 122 และร้านสะดวกซื้อ 7-11

6.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ โดยสมชาย เดชะพรหมพันธุ์ (2522) ได้แบ่งประเภทตามลักษณะประโยชน์ใช้สอย ได้แสดง

ไว้ว่า พื้นที่สาธารณะในเมืองว่ามีหลายชนิด เช่น สวนสาธารณะ ทางเดิน ถนน ภูมิทัศน์หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในเมือง ซึ่งชุมชนตามโรงงานในเมืองอุตสาหกรรมจะมีพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน กล่าวคือ พื้นที่สาธารณะจะมีแทรกตัวอยู่ภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยอาจแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเกาะตัวตามโครงข่ายการสัญจรย่อยภายในเมืองอุตสาหกรรม โดยคนในเมืองอุตสาหกรรมใช้ประโยชน์เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ตามช่วงวันและเวลาต่าง ๆ หรือเป็นพื้นที่ว่างที่เว้นไว้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์เป็นสาธารณะสำหรับชุมชน คล้ายกับชุมชนโรงงานในเขตเทศบาลนครอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นบริเวณถนนสายรองใจกลางชุมชน มีทั้งเศรษฐกิจการค้าในตลาดนัดชุมชน ร้านค้าอาคารพาณิชย์ รถเข็น และแผงลอยจากการศึกษาของขวัญสุวรรณ อดิโพธิ อ่างอิงใน ชริตา ชาตรีกุล (2555) แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ เป็นประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพและประเภทของพื้นที่สาธารณะ คือ 1) แนวคิดเมืองอุตสาหกรรม 2) แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ 3) แนวคิดการออกแบบชุมชนเมืองและคน และ 4) แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม อยู่ใกล้กับถนนสายหลักและสายรอง เข้าถึงได้ง่าย มีที่จอดรถยนต์และมอเตอร์ไซด์ บริเวณใกล้เคียงมีการใช้ประโยชน์อาคารเพื่ออยู่อาศัย และอาคารพาณิชย์ริมทางเป็นร้านค้า มีร้านค้าแผงลอยตั้งชั่วคราวบนทางเท้า เพื่อค้าขายผู้ใช้แรงงานทั้งตอนเช้าและตอนเย็นที่มาซื้อของกินของใช้ ส่วนการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย พบปะพูดคุยกัน กลุ่มผู้ใช้งานจะเป็นผู้ใช้แรงงานต่างด้าว ในบริเวณพื้นที่เอกชนและพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการใช้พื้นที่สาธารณะดังภาพทัศนียภาพซึ่งเป็นตัวอย่างการออกแบบประกอบการอภิปรายเท่านั้น โดยการออกแบบพื้นที่จริงยังต้องมีกระบวนการเก็บข้อมูลและขั้นตอนการออกแบบอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติจริง ประกอบกับเครื่องมือกลไกการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม ภายใต้กรอบกฎหมายในปัจจุบัน เครื่องมือทางกฎหมายที่สามารถนำไปใช้กำกับควบคุมการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมอ้อมน้อยมีอยู่ด้วยกัน 3 เครื่องมือ ได้แก่ 1) กฎกระทรวง หรือเทศบัญญัติท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร 2) กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน และ 3) แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

ผลการศึกษาพื้นที่สาธารณะในพื้นที่ พบว่ามีความสอดคล้อง ชัดแจ้ง แตกต่างกันของ 1) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม 2) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ และ 3) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม ดังนี้

1) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคม

บริเวณถนนในซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126 การเดินทางคมนาคมเพียงพอแล้วในแง่การเชื่อมโยงแต่ละบล็อกพื้นที่ สะดวกสบาย โดยมีทั้งสายหลักและสายรองในการเข้าถึงพื้นที่ ด้านหน้าโรงงานบางแห่งยังไม่มีทางเดินเท้า ผู้ใช้แรงงานจึงมีความต้องการให้มีทางเท้าที่สมบูรณ์และมีเลนจักรยาน เพื่อลดการใช้รถยนต์และมอเตอร์ไซด์ สอดคล้องกับวิจัยของ อัครพล ธัญญเกษตร (2559) ที่พบว่า พื้นที่ออกกกำลังกายและลานกิจกรรมเป็นที่นิยมของผู้ใช้แรงงานต่างด้าวในเมืองอุตสาหกรรม และนพนันทน์ อินสุข (2554) ที่พบว่า ผู้ใช้งานต้องการความปลอดภัยและความสะดวกสบาย การพักผ่อนเกิดขึ้นช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ การออกกกำลังกายเกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครอ้อมน้อยโดยการส่งเสริมจัดระเบียบเมืองพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสังคมมั่นคงปลอดภัย

(1) หลักการและเหตุผล

ปัจจัยทางด้านเวลาส่งผลโดยตรงต่อกลุ่มผู้ใช้งานและลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากกว่า พบว่า พื้นที่ที่มีปริมาณการใช้งานรวมมากที่สุด คือ ร้านค้าหน้าโรงงาน บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพนันทน์ อินสุข (2554) เกี่ยวกับการเลือกใช้งานพื้นที่สาธารณะ ที่กล่าวว่าผู้ใช้งานต้องการความปลอดภัยและความสะดวกสบาย การจับจ่ายใช้สอยมักเกิดขึ้นทุกวันส่วนการพักผ่อนมักเกิดขึ้นทุกวันช่วงวันเสาร์ - อาทิตย์ ส่วนใหญ่ผู้ใช้งานจะเป็นแรงงานต่างด้าว เนื่องจากแรงงานชาวไทยมีความสามารถในการเดินทางไปยังห้างสรรพสินค้าหรือตลาดที่อยู่ไกลออกไป จึงต้องการให้มีการตระหนักถึงพื้นที่สำหรับค้าขายจัดระเบียบบนทางเท้าไม่ให้เกิดขวางทางเท้าและถนนสัญจร พื้นที่ออกกกำลังกาย เช่น เส้นทางวิ่งและตำแหน่งของพื้นที่โล่งเพื่อการออกกกำลังกาย และเพื่อลดการทับซ้อนบนพื้นที่

ควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณถนนทั้งสองฝั่ง ปรับปรุงพื้นผิวทางเดินเท้าให้มีความสะดวกมากขึ้นและจัดระเบียบร้านค้าชั่วคราว ขยายพื้นที่โล่งด้านข้างถนนให้สามารถรองรับจำนวนเด็กและวัยรุ่นในเมืองอุตสาหกรรม การพัฒนาทางกายภาพมีตำแหน่งของไฟส่องสว่าง โดยเฉพาะในจุดอับให้รองรับกิจกรรมนั้นด้วย เช่น ใต้ต้นไม้ ศาลาริมทาง ทางเดิน-วิ่ง เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้งานของคนในเมืองอุตสาหกรรม รวมถึงมีการจัดตำแหน่งไฟเพื่อเน้นให้เห็นองค์ประกอบสำคัญ อีกทั้งช่วยให้พ่อค้า แม่ค้าที่ต้องมาตั้งร้านค้าตั้งแต่เช้ามีดีมีแสงสว่างบริเวณตลาด ซึ่งในช่วงเย็นมีผู้ใช้แรงงานเข้ามานั่งเล่นพักผ่อน เพื่อให้ใช้งานได้เต็มพื้นที่ สร้างความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินควรมีจุดเปลี่ยนถ่ายและจุดบริการรถขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงกันจากระดับเมือง ระดับชุมชน และระดับหมู่บ้าน เพื่อให้การเดินทางมีความสมบูรณ์ มีเส้นทางจักรยานเชื่อมโยงระหว่างโรงงาน

อุตสาหกรรม ที่พักอาศัย และตลาด คู่ขนานไปกับทางเดินเท้า มีทางเดินเชื่อมต่อระหว่างแปลงที่ดินภายในเมือง สำหรับให้ผู้ใช้แรงงานที่นิยมเดินเท้าโดยเฉพาะสามารถเชื่อมโยงสถานที่ไปยังสถานที่อื่นในรัศมีการเดินเท้าที่ไม่มาก

การเข้าถึงพื้นที่และทางสัญจรในพื้นที่ศึกษา พื้นที่อยู่ติดถนนสายหลักและสายรองสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก เสนอให้มีการพัฒนาทางกายภาพเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยใช้แนวแกนนำสายตาของแนวต้นไม้ริมทางเพื่อมุมมองและการเข้าถึงที่ชัดเจน ในปัจจุบันพื้นที่ไม่ได้มีการออกแบบให้มีพื้นที่นั่งพักริมหาด บริเวณร้านค้าแผงลอยชั่วคราว จึงทำให้บริบทของร้านค้าด้านหน้าพื้นที่ออกกำลังกายและลานกิจกรรมไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีการเพิ่มพื้นที่จำหน่ายสินค้าแบบตู้ที่สามารถยกเคลื่อนที่ไปตามที่ต่าง ๆ ได้ง่ายและสะดวกสบาย

(2) วัตถุประสงค์

(2.1) เพื่อเพิ่มพื้นที่ทางเดินเท้า และทางจักรยานในเขตเมืองอุตสาหกรรม ส่งเสริมการเดินทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(2.2) เพื่อเสริมสร้างทางเท้าที่และทางจักรยานสะดวกสบาย มีความสะอาด มีความปลอดภัย และได้มาตรฐาน

(2.3) เพื่อสร้างพื้นที่นันทนาการ ออกกำลังกายบริเวณริมทางเท้า เช่น พื้นที่โล่งว่างในหอพัก และสวนสาธารณะ เป็นต้น

(3) แนวทางการดำเนินงาน

(3.1) ปรับปรุงทางเท้าโดยการเพิ่มขนาดให้กว้างขวางเดินสะดวกสบาย ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 1.5 - 2.5 เมตร ในพื้นที่ถนนขนาด 2 ช่องจราจร

(3.2) ปรับปรุงและเพิ่มเติมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่พื้นที่ทางเท้า ได้แก่ ไฟฟ้าแสงสว่าง และป้ายบอกทาง

(3.3) เพิ่มเลนสำหรับรถจักรยานบนทางเท้าเพื่อไม่ให้รบกวนทางรถยนต์

(4) สถานที่ดำเนินการ

บริเวณถนนสุขาภิบาล 2 (พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4) ร่วมทางแยกเข้าซอยเพชรเกษม 124

(5) ระยะเวลาดำเนินการ

1 - 3 ปี

(6) งบประมาณ

15 ล้านบาท

(7) แหล่งที่มาของทุนและงบประมาณ

- จังหวัดสมุทรสาคร
- เทศบาลนครอ้อมน้อย

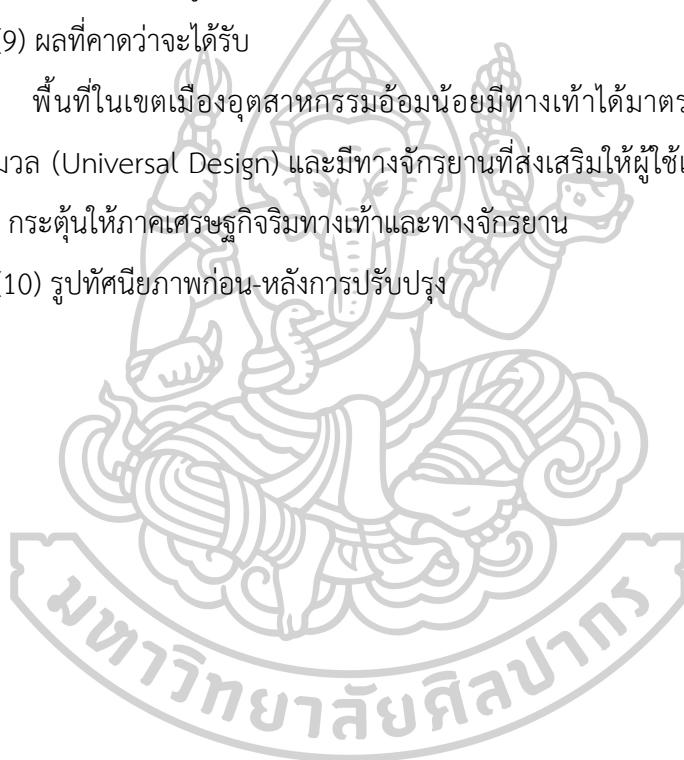
(8) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่ต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบ

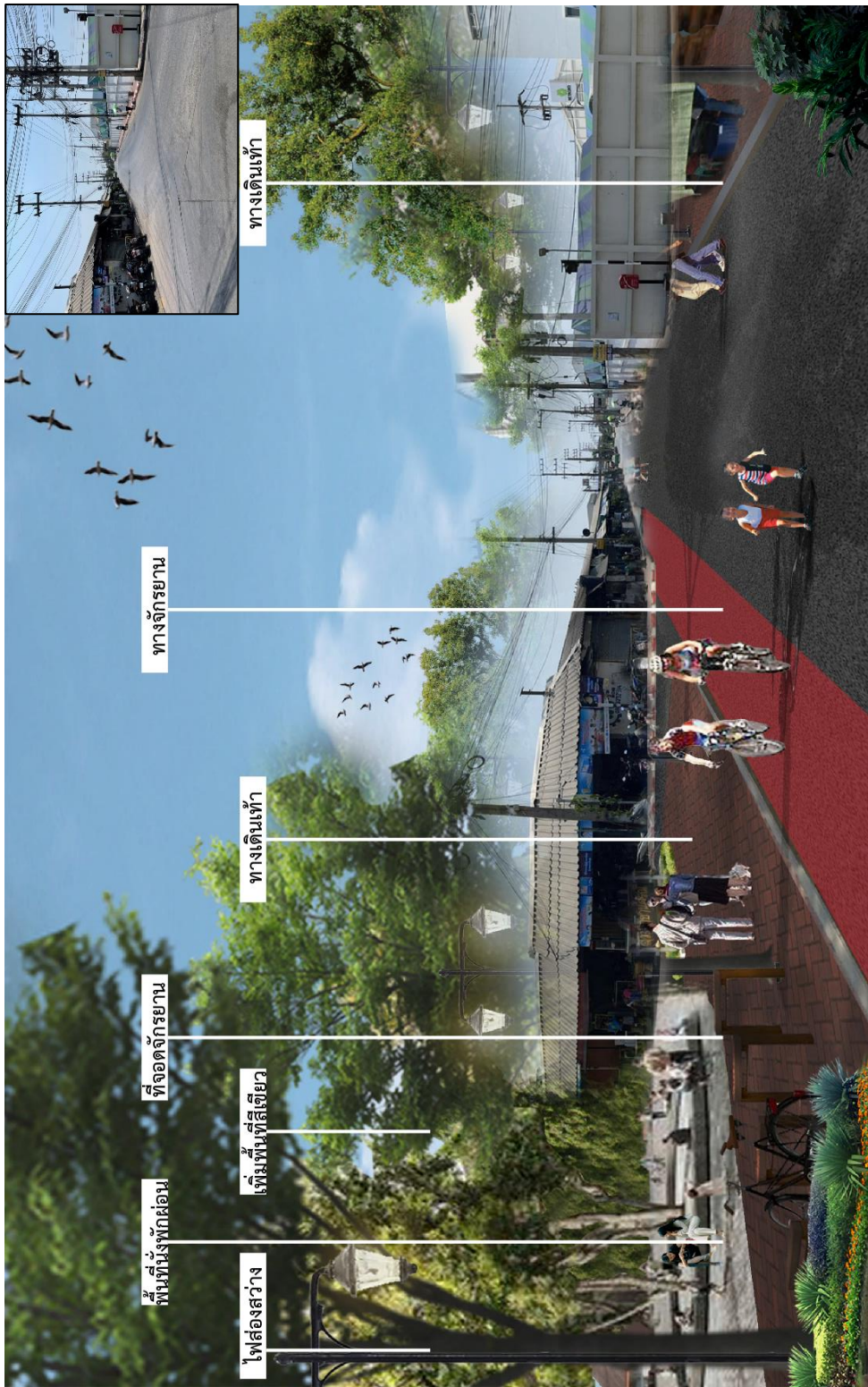
- เทศบาลนครอ้อมน้อย
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร
- ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ บริษัท และร้านค้า

(9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

พื้นที่ในเขตเมืองอุตสาหกรรมอ้อมน้อยมีทางเท้าได้มาตรฐาน รองรับการใช้งานสำหรับคนทั้งมวล (Universal Design) และมีทางจักรยานที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้แรงงานได้ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้ภาคเศรษฐกิจริมทางเท้าและทางจักรยาน

(10) รูปทัศนียภาพก่อน-หลังการปรับปรุง

ภาพที่ 92 ทัศนียภาพก่อน-หลังการปรับปรุงการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคมบริเวณถนนสุขาภิบาล 2 (พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4) ร่วมทางแยกเข้าซอยเพชรเกษม 124

2) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ

ส่วนใหญ่จะใช้บริเวณบ่อน้ำหน้าหมู่บ้านลิลิต ลานออกกำลังกายชอย 124 ลานโถ่งกลางชอย 126 และโต๊ะสนุ๊กเกอร์ในอพาร์ทเมนท์สบายสบาย สำหรับผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวใช้ร่วมกัน โดยผู้ใช้แรงงานต่างด้าวนิยมออกกำลังกายและนั่งพักผ่อน ส่วนผู้ใช้แรงงานชาวไทยเน้นการพักผ่อนกับร้านอาหารและคาเฟ่ ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมมีอาคารตึกแถวในเมืองอุตสาหกรรมที่ใช้ทำกิจกรรมค้าขายต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้งานได้สะดวก บริเวณตลาดร้านค้าชั่วคราวที่อยู่ติดถนนมีการเข้าใช้พื้นที่เป็นจำนวนมากที่สุด เช่น การค้าขายรถเข็น แผงลอย และพักผ่อนหย่อนใจบริเวณด้านข้างตลาดเป็นส่วนใหญ่เพราะเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างตลาดกับลานสาธารณะริมถนน หรือพื้นที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ และเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายขนส่งสาธารณะของชุมชนที่มีการกระจุกตัวกันบริเวณริมถนนในเมืองอุตสาหกรรม เพื่อเอื้ออำนวยกับอาชีพค้าขายต่อผู้ใช้แรงงานในเมืองอุตสาหกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Whyte (1980) และ Gehl (1987) กล่าวว่าปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานมาจากภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ส่วนพื้นที่ออกกำลังกายและลานสาธารณะมีการใช้งานในช่วงเย็นเพื่อออกกำลังกาย เล่นฟุตบอล และจัดงานสำคัญของชุมชน กิจกรรมที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมของประชาชนในพื้นที่สาธารณะซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและส่งผลความต้องการในการออกแบบที่หลากหลาย

(1) หลักการและเหตุผล

ควรเสนอให้มีการพัฒนาทางกายภาพรองรับการใช้งานหลากหลายเวลาและกิจกรรมด้วยการพัฒนาพื้นที่ใช้สอยประเภทอื่น ๆ บนพื้นที่สาธารณะของชุมชน เสนอให้พัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการใช้งานอีกรูปแบบหนึ่งในเมืองชุมชนผสมผสานเมืองอุตสาหกรรม คือ การใช้งานแบบยืดหยุ่นและผ่อนคลายเป็นพิเศษ โดยเพิ่มที่นั่งพักผ่อนบริเวณสวนสาธารณะ ม้านั่ง กระบะต้นไม้หรือขั้นบันไดสามารถเอื้อให้ใช้งานพักผ่อนหย่อนใจได้แต่บางครั้งก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่รวมกลุ่มจัดกิจกรรม จัดตลาดนัดชุมชนได้ ส่วนการยืนหรือนั่งพักคอยนั้นควรมีองค์ประกอบที่สามารถยืนหรือนั่งพิงได้แบบสบาย ๆ เช่น แนวเสาหรือกำแพงเตี้ย ๆ ต้นไม้ หรือเสาไฟ เป็นต้น ที่สำคัญคือควรอยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพได้

การสร้างกิจกรรมที่หลากหลายของวันและเวลาตามสถานที่สำคัญ และกิจกรรมตามประเพณีทั้งชาวไทยและคนต่างด้าว ในพื้นที่สาธารณะมีการออกแบบทางภูมิทัศน์เพื่อสร้างร่มเงาแก่พื้นที่โดยใช้องค์ประกอบของพืชพรรณไม้ยืนต้นที่ปลูกเรียงรายตลอดแนวทางเดิน เพื่อสร้างบรรยากาศเป็นสวนสาธารณะที่ร่มรื่น ส่งผลต่อการเกิดภาวะความสบายของพื้นที่ทั้งด้านอุณหภูมิซึ่งเป็นปัจจัยทางกายภาพและความรู้สึกสดชื่น ซึ่งเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา จากข้อมูลตำแหน่งการใช้งานพบว่า ผู้ใช้งานจะมีกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ภายใต้พื้นที่ที่ได้รับร่มเงาจากต้นไม้และการสัมผัส

ผู้ใช้งานบางส่วนที่เข้าใช้งานพื้นที่ยังพบข้อสังเกตว่า ผู้ใช้งานโดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวจะมีความรู้สึกเชิงบวกกับสภาพพื้นที่ที่ไม่มีแสงแดดส่อง เนื่องด้วยความต้องการในการทำกิจกรรมของตัวผู้ใช้งานที่มายังพื้นที่สาธารณะที่อยู่ในเมืองอุตสาหกรรม ช่วงกลางวันไม่มีคนใช้งานเพราะอากาศร้อน จึงควรมีพื้นที่ให้ร่มเงาและพื้นที่ที่ได้รับแสงแดดน้อยในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีการใช้องค์ประกอบของพืชพรรณที่มีทรงพุ่มโปร่งช่วยในการบรรเทาความรู้สึกแห้งแล้งหากพื้นที่นั้นมีลักษณะเป็นที่โล่งไม่มีส่วนกำบังปกคลุม สอดคล้องกับผลการสำรวจมีจำนวนผู้ใช้งานช่วงเวลากลางวันน้อย บริเวณสวนสาธารณะจึงมีผู้ใช้งานทุกวัยในช่วงเช้ามีดและช่วงเย็น เพื่อออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ ควรเพิ่มพื้นที่สีเขียว ต้นไม้ใหญ่ที่มีการจัดภูมิทัศน์ พื้นที่ออกกำลังกายและลานกิจกรรม ควรให้มีอุปกรณ์ประกอบการเล่นกีฬา เหนียง ลานออกกำลังกาย เก้าอี้นั่ง ศาลานั่งพักผ่อน และการใช้วัสดุปูพื้นที่แตกต่างจากถนน

(2) วัตถุประสงค์

- (2.1) เพื่อปรับปรุงสภาพทางกายภาพของพื้นที่ให้มีสภาพแวดล้อมที่มีความสวยงามร่มรื่นเหมาะแก่การอยู่อาศัย และการทำงานในอนาคต
- (2.2) เพื่อรักษาภูมิทัศน์เมืองและระบบนิเวศของชุมชนให้มีความสวยงาม
- (2.3) เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน
- (2.4) เพื่อเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างทางเลือกด้านการทำงานภายในชุมชนให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของชุมชนเมืองอุตสาหกรรม

(3) แนวทางการดำเนินงาน

- (3.1) ปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อม บริเวณโรงงาน
- (3.2) ปรับปรุงทางเดินเท้าให้มีความร่มรื่น น่าเดิน พัฒนาอุปกรณ์ประกอบถนน (Street Furniture) ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ควรการจัดวางตำแหน่งโดยคำนึงถึงตำแหน่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ง่าย เพิ่มสัญลักษณ์ เส้นทางจราจรให้มีความชัดเจนมากขึ้น เป็นต้น
- (3.3) ปรับปรุงพื้นที่รกร้างว่างเปล่าที่เคยใช้เป็นที่ทิ้งขยะ ให้เป็นพื้นที่ลานกีฬาชุมชนสำหรับออกกำลังกาย และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่นและสวยงาม
- (3.4) การจัดการของเสียชุมชน และระบบการกำจัดขยะ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชน และรองรับการพัฒนาในอนาคต

(4) สถานที่ดำเนินการ

บริเวณลานหน้าบ้านเช่าริมคลองหลังโรงงานศรีนาราพร

(5) ระยะเวลาดำเนินการ

4 - 5 ปี

(6) งบประมาณ

8 ล้านบาท

(7) แหล่งที่มาของทุนและงบประมาณ

- จังหวัดสมุทรสาคร

- เทศบาลนครอ้อมน้อย

(8) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่ต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบ

- เทศบาลนครอ้อมน้อย

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร

- ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ บริษัท และร้านค้า

- ชุมชนในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรม

(9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

พื้นที่ในเขตเมืองอุตสาหกรรมอ้อมน้อยมีพื้นที่นันทนาการ รองรับการใช้งานสำหรับคนทั้งมวล (Universal Design) และลานออกกำลังกายที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้งานได้เล่นกีฬา และพักผ่อนหย่อนใจในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้เกิดการรักษาสภาพให้แข็งแรง

(10) รูปทัศนียภาพก่อน-หลังการปรับปรุง

ภาพที่ 93 ทัดียนภาพก่อน-หลังการปรับปรุงการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการบริเวณลานหน้าบ้านเช่าริมคลองหลังโรงเรียนสตรีนานาพร

3) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม

พื้นที่ค้าขาย ตลาด และแผงขายของมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเข้าถึงพื้นที่สามารถเข้าถึงได้ทางถนนสายหลัก ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้สะดวก พื้นที่สะอาดเพราะมีการจัดการเรื่องขยะ การถ่ายเทอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีระบบแสงสว่างในการใช้พื้นที่ ส่งผลให้พื้นที่มีความปลอดภัยในการใช้พื้นที่ในตอนเย็น พื้นที่ริมถนนสายหลักและเป็นจุดที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางของชุมชนซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของร้านค้าชั่วคราวสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่สาธารณะที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนเมือง โดยคำแถลงการณ์แห่งเบิร์กลีย์ (1987) ที่กล่าวว่าพื้นที่สาธารณะที่มีคุณภาพและน่าสนใจในเขตชุมชนเมืองต้องเรียงชิดติดต่อกันในขนาดและสัดส่วนที่พอเหมาะ ดึงดูดความสนใจได้ดี โดยเฉพาะกลุ่มคนเดินเท้า

(1) หลักการและเหตุผล

พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม กิจกรรมในการใช้พื้นที่ ตลาดริมถนน พื้นที่เชื่อมต่อกับลานสาธารณะหรือพื้นที่จัดกิจกรรม เพื่อใช้ในวันสำคัญต่าง ๆ การขายของชั่วคราวใช้ออกกำลังกาย และเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายขนส่งสาธารณะของชุมชน ไม่อยู่ในมุมอับหรือถูกบดบังการมอง โดยกิจกรรมร่วมกันคนในเมืองอุตสาหกรรมบนพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่จะเป็น กิจกรรมเพื่อเศรษฐกิจ การจับจ่ายใช้สอย ถือเป็นกิจกรรมหลักบนพื้นที่สาธารณะ

การใช้ประโยชน์อาคารโดยรอบพื้นที่สาธารณะมีความผสมผสาน ทั้งโรงงาน ที่พักอาศัย และบริเวณร้านค้าที่เป็นอาคารพาณิชย์ เสนอให้การพัฒนาทางกายภาพมีไฟส่องสว่าง แก้อินั่งพักคอย ส่งเสริมการใช้งานของผู้จับจ่ายใช้สอย สามารถนั่งเล่น พบปะพูดคุยบริเวณร้านค้า ซึ่งเป็นย่านศูนย์กลางชุมชน มีการจัดระเบียบร้านค้าแผงลอยในตลาดริมถนนให้มีระเบียบและถูกสุขอนามัย มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับจอดรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน มีจุดขึ้นลงรถบริการสาธารณะเป็นจุดพักที่สามารถใช้งานแบบผ่อนคลายเป็นได้แก่ พื้นที่นั่งตามแนวทางเดิน ตามแนวลานโล่ง ศาลานั่งพักผ่อน ตลาดในซอยโรงงานควรออกแบบลักษณะทางกายภาพที่เอื้อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใช้งานได้หลากหลายรูปแบบกิจกรรม รวมถึงตำแหน่งการจัดวางพื้นที่สำหรับการใช้งานที่ต้องเคลื่อนไหว (Active) ไว้บริเวณถนนทางสัญจรหลัก และจัดสรรพื้นที่สำหรับการใช้งานแบบผ่อนคลายเป็น (Passive) ไว้บริเวณสวนสาธารณะหรือลานกิจกรรมด้านในส่วนที่ติดพื้นที่สีเขียว เป็นการส่งเสริมสอดคล้องกันของบรรยากาศการใช้งานที่เหมาะสมด้านพาณิชย์กรรม

(2) วัตถุประสงค์

(2.1) เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ให้มีความสวยงาม ร่มรื่น เหมาะแก่การส่งเสริมด้านพาณิชย์กรรม

(2.2) เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน สร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้อยู่อาศัยในการใช้บริการด้านพาณิชยกรรม

(2.3) เพื่อยกระดับเศรษฐกิจให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยที่สะดวกสบายมากขึ้น

(3) แนวทางการดำเนินงาน

(3.1) จัดระเบียบประเภทและชนิดของการค้า การเข้าถึง ความสะอาด และการถ่ายเทอากาศ

(3.2) ปรับปรุงทางเดินเท้าจากหอบหิ้วไปยังโรงงานให้มีความร่มรื่น น่าเดิน พัฒนาอุปกรณ์ประกอบถนน ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย และสิ่งอำนวยความสะดวกการจัดวางตำแหน่งโดยคำนึงถึงตำแหน่งที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ง่าย เพิ่มสัญลักษณ์ และวัสดุปูพื้นทางเดินที่เหมาะสมกับคนทุกวัย

(3.3) การจัดการของเสียของตลาด และระบบการกำจัดขยะ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในบริเวณตลาด

(4) สถานที่ดำเนินการ

บริเวณตลาดนัดหน้าโรงงานเบทเทอร์

(5) ระยะเวลาดำเนินการ

1 - 3 ปี

(6) งบประมาณ

10 ล้านบาท

(7) แหล่งที่มาของทุนและงบประมาณ

- เทศบาลนครอ้อมน้อย

(8) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่ต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบ

- เทศบาลนครอ้อมน้อย

- ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ บริษัท และร้านค้า

(9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

พื้นที่ในเขตเมืองอุตสาหกรรมอ้อมน้อยมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ผู้ใช้แรงงานในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น และเศรษฐกิจการค้าในบริเวณถนนหน้าโรงงานเบทเทอร์มีแนวโน้มการเติบโตมากขึ้น

(10) รูปทัศนียภาพก่อน-หลังการปรับปรุง

จากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะทั้ง 3 ด้าน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน คือ พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน การค้าขาย จั๊บจ่ายใช้สอย พักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย โดยพื้นที่สาธารณะที่มีการใช้พื้นที่ร่วมกัน ได้แก่ 1) ถนนสายหลัก คือ ถนนพุทธมณฑลสาย 5 และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) 2) ถนนสายรอง 1 คือ ซอยเพชรเกษม 122 ซอยเพชรเกษม 124 และซอยเพชรเกษม 126 3) ถนนสายรอง 2 คือ พุทธมณฑลสาย 5 ซอย 4 มีจำนวนผู้ใช้งานมากเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงที่สะดวก มีที่จอดรถมอเตอร์ไซด์ ใกล้ชุมชน มีการตั้งร้านค้าขายในช่วงเย็น แต่ช่วงเช้ามีการใช้งานบ้างในบางบริเวณ จึงมีจำนวนผู้ใช้งานน้อยกว่าช่วงเย็น จึงประเมินว่าลักษณะทางกายภาพไม่ใช่สิ่งจูงใจ แต่เป็นพฤติกรรมการใช้พื้นที่มากกว่า ซึ่งความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ต้องเอื้อต่อพฤติกรรมการจั๊บจ่ายใช้สอย ส่วนพื้นที่สำหรับนันทนาการ เช่น สนามกีฬาเทศบาลนครอ้อมน้อยเป็นสวนสาธารณะระดับชุมชนเป็นพื้นที่ใช้ร่วมกันของชาวบ้านในพื้นที่ และเชื่อมโยงกับชุมชน มีผู้ใช้แรงงานชาวไทยและต่างด้าวร่วมกันในช่วงเช้าวันหยุด และช่วงเย็นวันทำงาน ประเมินว่าลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งจูงใจให้เข้ามาใช้พื้นที่ว่างนี้เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายและพักผ่อน ชาวบ้านเลือกใช้พื้นที่ซึ่งสามารถเข้าถึงได้สะดวก มีกิจกรรมที่หลากหลายปรับเปลี่ยนไปตามการใช้งาน ทั้งผู้ใช้แรงงานเข้ามาใช้งานในช่วงเช้าเพื่อเดินเล่นและออกกำลังกาย ช่วงเย็นใช้พื้นที่เพื่อพูดคุย พบปะสังสรรค์ กิจกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา คาดว่าลักษณะทางกายภาพมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะ ตามแต่ละช่วงเวลาและความต้องการในการดำรงชีวิต เช่น การจั๊บจ่ายใช้สอย การซื้ออาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ผลการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ เป็นการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ 1) พื้นที่สาธารณะเพื่อคมนาคมการเข้าถึงพื้นที่และทางสัญจรในพื้นที่ศึกษา พื้นที่สาธารณะติดถนนเส้นหลัก ส่งเสริมให้คนในเมืองอุตสาหกรรมใช้จักรยานเพื่อลดความแออัดของรถจักรยานยนต์สามารถรองรับกลุ่มผู้ใช้งานได้อย่างหลากหลาย ควรมีจุดเปลี่ยนถ่ายขนส่งสาธารณะของชุมชนเพื่อความสะดวกสบาย 2) พื้นที่สาธารณะเพื่อนันทนาการ ซึ่งมีการใช้งานพื้นที่สาธารณะตลอดทั้งวันและจัดการเวลาที่เหมาะสม ทั้งร้านอาหาร/คาเฟ่ พื้นที่ออกกำลังกาย และพื้นที่นั่งพักผ่อน 3) พื้นที่สาธารณะเพื่อการพาณิชย์กรรม โดยกิจกรรมในการใช้พื้นที่สามารถทำร่วมกันในชีวิตประจำวัน เช่น ซื่อของที่ตลาด ร้านสะดวกซื้อ และรับประทานอาหารเช้า ควรอยู่ใกล้กับที่พักอาศัยและโรงงาน มีการใช้ประโยชน์อาคารโดยรอบพื้นที่สาธารณะที่มีความผสมผสาน การค้าขายรถเข็น

แผงลอย พักผ่อนหย่อนใจ ให้สอดคล้องกับกิจกรรมและพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม

6.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในขั้นต่อไป

1) เมืองอุตสาหกรรม เขตเทศบาลนครอ้อมน้อย เป็นเพียงพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นความเปลี่ยนแปลงในการใช้งานที่เกิดขึ้นจริง โดยอาจใช้การสัมภาษณ์ผู้ใช้งานให้มากขึ้น สังเกตลักษณะการใช้งานพื้นที่สาธารณะในช่วงเวลาบ่อยครั้งขึ้น และศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง เพื่อหาผลในด้านการใช้งานว่ามีพื้นที่สาธารณะอื่นที่คนในเมืองอุตสาหกรรมเข้าไปใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2) ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสำรวจการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมพบว่า องค์ประกอบในการออกแบบหลายส่วน ซึ่งเป็นไปตามลักษณะทางกายภาพของที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรม ผู้ใช้งานเลือกใช้จากความสะดวกในการเข้าถึง ตำแหน่งที่ตั้งอยู่ใจกลางชุมชน ใกล้กับแหล่งเศรษฐกิจ ใกล้กับที่พักอาศัย ตามแนวคิดและทฤษฎีจะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานพื้นที่ของชุมชน เนื่องจากความแออัดของชุมชนโรงงานอ้อมน้อย ดังนั้นควรมีการศึกษาพื้นที่สาธารณะแห่งอื่น ๆ ทั้งในเมืองอุตสาหกรรม ย่านที่อยู่อาศัย และย่านเศรษฐกิจ เพื่อหาลักษณะการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมรวมทั้งสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ต่อไป

รายการอ้างอิง

- Gehl, J. (1987). *Life Between Buildings* [Press release]
- Google Develops. (2564). แผนที่ดาวเทียม. In.
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. New York: Vintage.
- Michael Dobbins. (2011). *Urban Design and People*.
- Phannisa. (2563). ขอบเขตการพัฒนาเมือง. <https://phannisa.com/2020/03/31/thailands-built-up-areas-1975-2000-visualization/>
- Phannisa. (2564). ขอบเขตการพัฒนาเมือง. <https://phannisa.com/2020/03/31/thailands-built-up-areas-1975-2000-visualization/>
- Whyte, W. H. (1980). *The Social Life of Small Urban Spaces* [Press release]
- เทศบาลนครอ้อมน้อย. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565. Retrieved 23 ธันวาคม 2564, from เทศบาลนครอ้อมน้อย http://www.omnoi.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=172&Itemid=105
- ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ. (2551). พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก-พื้นที่ทางสังคมของชุมชนไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Retrieved from <https://www.tuda.or.th/index.php/2018/08/02/00000003/>
- ไชยยงค์ กัมปนาทแสนยาก. (2538). เมืองน่าอยู่. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2558). คู่มือออกแบบและวางผังแนวคิดเมืองเมืองอุตสาหกรรมครัวเรือน. แนวทางการออกแบบเมือง เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย. Retrieved from https://issuu.com/shmadesigns/docs/02_industrial_city-digital_100dpi.
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2559). การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร. Retrieved from http://www.samutsakhon.go.th/_new/news/detail/1013.
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2552). การขยายตัวของพื้นที่เมืองในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2544-2552 from กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน http://www.ddd.go.th/www/lek_web/web.jsp?id=18767
- การเคหะแห่งชาติ. (2564). ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของการเคหะแห่งชาติ. Retrieved 28 ธันวาคม 2564, from กรุงเทพมหานคร <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER087/GENERAL/DATA0000/00000020.PDF>
- กำธร กุลชล. (2545). การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร-การติดตามหาคำตอบในรอบ 40 ปี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นพนันท์ อินสุข. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานลานสาธารณะบริเวณวงเวียนใหญ่. (ภูมิสถาปัตย์กรรมศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, Retrieved from http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Noppanant_Insook/fulltext.pdf
- ปราณระฟ้า พรหมประวัติ. (2551). สนามทัศนยะและรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนเมือง : กรณีศึกษา ชุมชนย่านเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Retrieved from <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/15674>
- ปรีดี บุรณศิริ. (2555). คุณลักษณะสำคัญของเมืองน่าอยู่. Retrieved from <http://52010119156g7.blogspot.com/2012/04/blog-post.html>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). “เมืองอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต” คือความคาดหวังของรัฐบาล และประชาชนในชายแดนใต้. Retrieved 20 มกราคม 2565, from ผู้จัดการออนไลน์ <https://mgronline.com/south/detail/9640000076769>
- วาราลักษณ์ คงอ้วน. (2558). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครโดยมาตรการทางผังเมือง : กรณีศึกษาพื้นที่อยู่อาศัยชานเมือง และเกษตรกรรม. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). Retrieved from http://ci.tu.ac.th/image/data/journal/14_1/6.pdf.
- สกุณฑลา ปัญจากุล. (2556). กรุงเทพมหานคร เมืองน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร: สำนักผังเมือง.
- สกุศลชัย ตันติเศรณี. (2548). แนวทางพัฒนาด้านกายภาพของพื้นที่โล่งว่างเพื่อการพาณิชย์ภายในย่านถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- สถานีตำรวจภูธรกระทุ่มแบน. (2564). ปริมาณรถยนต์. Retrieved 28 ธันวาคม 2564 <https://krathumbean.police7.go.th/>
- สมชาย เดชะพรหมพันธุ์. (2522). ภูมิศาสตร์เมือง. Retrieved from กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร. (2564). ผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2562 Retrieved 23 ธันวาคม 2564, from สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร <https://download.asa.or.th/03media/04law/cpa/mr62-sms.pdf>
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2564). แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร. Retrieved 23 ธันวาคม 2564, from สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร <http://www.samutsakhon.go.th/>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). ความหมายของแรงงาน. Retrieved 24 ธันวาคม 2564, from สำนักงานราชบัณฑิตยสภา <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99>

- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร. (2561). ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561. Retrieved 28 ธันวาคม 2564, from สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร <https://samutsakhon.industry.go.th/th/cms-of-138>
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2562). จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม ลักษณะการเข้าเมือง. Retrieved 28 ธันวาคม 2564, from กรมการจัดหางาน <https://samutsakhon.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/52/2020/08/สถานการณ์แรงงานจังหวัดสมุทรสาคร-เผยแพร่.pdf>
- สำนักผังเมือง. (2564). ความมีประสิทธิภาพของเมือง และความน่าอยู่ของเมือง from สำนักผังเมือง <http://3d-cpd.bangkok.go.th/bmaall/>
- สุวัฒนา ธาดานิติ. (2550). การประยุกต์แนวความคิดและแผนพัฒนาเมืองและชุมชนนำอยู่สู่การปฏิบัติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. Retrieved from <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/205109>
- อนันต์ศรี วงษ์ชัยสุวรรณ. (2552). รูปแบบการเดินทางของนักเรียนที่โรงเรียนตั้งอยู่บนถนนสามเสน. (การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Retrieved from <https://cuir.car.chula.ac.th/xmlui/handle/123456789/16018>
- อภิชาติ วงศ์แก้ว. (2549). ความหนาแน่นของประชากร ความหนาแน่นของอาคารในการจัดทำผังเมือง. ภาควิชาสถาปัตยกรรม ราชบัณฑิตยสถาน. Retrieved from http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/royin-ebook/275/FileUpload/732_6828.pdf.
- อภิศักดิ์ ไผ่ทองคำ. (2542). แนวทางการพัฒนาพื้นที่วางสาธารณะสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษา เมืองขอนแก่น. (การวางแผนภาคและเมืองดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังและออกแบบเมือง), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- อัศวพล ธีญญเกษตร. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะและสภาพภูมิทัศน์ กรณีศึกษาพื้นที่สาธารณะริมชายหาดบริเวณถนนพญา สาย1 (ถนน เลียบชายหาด พญา). (ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, Retrieved from <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1133/1/57060211.pdf>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	รชต เต็มสายทอง
วัน เดือน ปี เกิด	1 ธันวาคม 2519
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ที่อยู่ปัจจุบัน	99/81 หมู่ 3 ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกะทู้ม้าน จังหวัดสมุทรสาคร 74130

